Tárkányi Általános Iskola

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2024

Tárkány, 2024. 08. 22.

Tárkányi Általános Iskola
2945 Tárkány, Fő u. 98.

Tartalomjegyzék

1 Iskolánkról 4
2. Jogszabályi háttér 5
3. Az intézmény adatai 6
4. Helyzetelemzés 6
4.1.1. Általános iskolai nevelés-oktatás 6
4.1.2. Egyéb köznevelési foglalkozás 7
4.1.3. Iskola maximális létszáma: 7
4.1.4. Iskolai könyvtár saját szervezeti egységgel. 7
4.1.5. Személyi feltételek 7
4.1.6. Működési-, tárgyi, anyagi feltételek 7
4.1.7. Általános iskolai nevelő-oktató munkánkról 8
4.1.8. Irányítási feladatainkról 8
I. Nevelési program 9
5.1. Pedagógiai alapelveink, értékeink, céljaink, feladataink 9
5.1.1. Pedagógiai alapelveink, értékeink 9
5.1.2. Az iskolában folyó nevelő és oktató munka céljai, feladatai, eszközei, eljárásai 11
5.2. Személyiségfejlesztés, közösségfejlesztés 15
5.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 15
5.2.2. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok 16
5.2.3. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák 17
5.3. Iskolai egészségfejlesztési program 20
5.3.1. Az iskola egészségügyi szolgálat 23
5.3.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv 23
5.4. A pedagógusok feladatai 23
5.4.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai 24
5.4.2. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnökök feladatai 25
5.5. A kapcsolattartás rendje 26
5.5.1. Az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok 26
5.5.2. A tanulói közösségekkel való kapcsolattartás 27
5.5.3. Az iskola és a szülők együttműködéséről 27
5.5.4. A pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái 28
5.5.5. A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja 28
5.6. Jogviszonylétesítés és a felvételi eljárás szabályai 29
5.6.1. Az iskolába jelentkező tanulók felvételének, és átvételének elvei 29
5.7. A magasabb évfolyamba lépés feltételei 31
5.8. Az ismeretek számonkérésének rendje 32
5.9. Tanulmányok alatti vizsgák 33
5.10. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje 34
5.10.1. Beilleszkedési-, tanulási-, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók 35
5.10.2. Sajátos nevelési igényű tanulók 35
5.10.3. A kiemelten tehetséges tanulók 35
5.10.4. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztése, (IPR program) integrációját segítő pedagógiai tevékenységek 36
5.11. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok 36
5.12. Iskolai környezeti nevelési program 39
5.13. Az EFOP 3.3.5 tanórán kívüli informális és nem formális tanulási technikáinak módszertana 44

5.14. Integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés (IPR) 45
5.14.1. Célrendszer megfogalmazása 45
5.15. Napköziotthon 46
II. HELYI TANTERV 50
6.1. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai 50
6.2. Kerettanterv, tanórák, óraszámok, tananyag, választható tárgyak, csoportbontás 51
6.2.1. A választott kerettanterv, az iskolában tanított kötelező és nem kötelező (választható) tantárgyak és óraszámaik (óraterv) 51
6.2.2. A választható tantárgyak, foglalkozások és ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai 53
6.2.3. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei 53
6.2.4. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja 53
6.2.5. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag 54
6.2.6. A közlekedési ismeretek 55
6.3. A tankönyvek és más taneszközök kiválasztásának elvei 56
6.4. Sajátos pedagógiai módszerek 56
6.5. A tanulók tanulmányi munkájának, magatartásának és szorgalmának ellenőrzése és értékelése 58
6.5.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése 58
6.5.2. A tanuló jutalmazásával összefüggő elvek 60
6.5.3. A tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményei és formái. 61
6.6. A gyermek, a tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 63
6.7. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok, tevékenységek 64
6.8. A tanítást, tanulást segítő és értékelő eszközrendszer elemei az IPR programban 67
6.8.1. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek 67
6.8.1.1. Az önálló tanulást segítő felkészítés 67
6.8.1.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése 67
6.8.1.3. Szociális kompetenciák fejlesztése 68
6.8.2. Az integrációt elősegítő módszertani elemek 68
6.8.3. Műhelymunka – a tanári együttműködés formái 68
6.8.4. A háromhavonta kötelező kompetenciaalapú értékelési rendszer eszközei 69
6.8.5. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása 69
III. Záró rendelkezések 70
A Pedagógiai Program hatálybalépése 70
A Pedagógiai Program felülvizsgálata 70
1. számú melléklet: A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás ... 73
2. számú melléklet: Autizmus spektrumzavarral élő tanulók nevelő-oktató csoportok pedagógiai programja 73

„Az iskola dolga,
hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni,
hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat,
hogy megtanítson bennünket a jól végzett munka örömére
és az alkotás izgalmára,
hogy megtanítson szeretni, amit csinálunk,
és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni."
(Szent-Györgyi Albert)

1 Iskolánkról

A XXI. század végén a magyar iskolának - benne a miénknek is - több irányú kihívásnak kell megfelelnie.

A rendszerváltozás következtében létrejöttek a demokratikus alapintézmények, ugyanakkor hosszú idő szükséges a polgári átalakulás társadalmi kultúrájának kifejlődéséhez. Ennek egyik legfontosabb alapfeltétele az iskolai nevelés és oktatás.

A modernizációs átalakulástól elválaszthatatlan a családi, helyi és a nemzeti közösségekhez fűződő kapcsolatok erősítése. Az elmúlt esztendőkben visszanyert tényleges önállóság jegyében, a piacgazdálkodás világában különös hangsúlyt kell fordítanunk a ránk bízott tanulók nemzeti- és lokálpatrióta tudatának alapozására, saját önazonosságuk és társadalmi szolidaritás-tudatuk kialakítására, majd fejlesztésére.

Tárkányi Általános Iskola működésével a fentiek szellemében, a Nemzeti Alaptanterv értékvilágának közvetítésével azt kívánja szolgálni, hogy az itt tanuló és nevelődő valamennyi diák képességeinek megfelelő ismeretekkel, korszerű műveltséggel, fejlett készségekkel és megbízható erkölcsi tulajdonságokkal legyen képes válaszolni az őt személyében érintő kihívásokra.

Az oktatás több évszázados története, Tárkány község helyi jellemzői arra köteleznek bennünket, hogy nevelő és oktató munkánkban kiemelt figyelmet fordítsunk a lakóhely, a nemzet és a cigány nemzetiség történetének, hagyományainak megismertetésére, a haza iránti szeretet felébresztésére, a különféle világnézetű, nemzetiségű emberek cselekvő együttélésének gyakoroltatására.

A beiskolázási körzetünkben élő családok szociális, anyagi és kulturális helyzete egymástól nagymértékben eltér, sajnos az utóbbi időben nőtt a szociokulturális hátránnyal induló tanulók, a hátrányos helyzetű gyermekek száma. A szülők többsége fizikai dolgozó, ill. betanított gyári munkás. Nevelő és oktató munkánk az adottságokhoz igazodik: tanórán és tanórán kívül

megpróbáljuk segíteni a nehéz körülmények között élő, hátránnyal induló tanulók felzárkóztatását, ugyanakkor kiemelt fontosságú feladatnak tekintjük a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztését is. E feltételnek megfelelően az iskola profiljába tartozik az **Integrált Pedagógiai Program** működtetése.

Logopédiai ellátást és gyógytestnevelést valamennyi rászoruló gyermek számára – a Pedagógiai Szakszolgálat feladata – szakember hiány miatt nem tudnak rendszeresen biztosítani.

Emellett folyamatosak az igény szerinti felzárkóztatások, korrepetálások és egyéni foglalkozások. A fejlesztő foglalkozásokat fejlesztő- differenciáló szakpedagógusi végzettséggel rendelkező pedagógus tartja. A sajátos nevelési igényű gyermekeket integráltan oktatjuk, rehabilitációjukat gyógypedagógus végzi.

A tehetséges tanulóink számára folyamatos a tehetséggondozás. Ennek formája a különböző versenyekre való felkészítés, azokon való részvétel, a középiskolai előkészítő foglalkozások, ill. a szakköri és tehetséggondozó foglalkozások.

Iskolaszerkezet, tanulócsoportok

Iskolánk nyolc évfolyamos általános iskola. Első osztálytól nyolcadik osztályig a foglalkozások 16 óráig tartanak. Délután napközi otthonos és tanulószobai foglalkozások segítik a tanórai felkészülést.

2. Jogszabályi háttér

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (továbbiakban: Nkt.) –
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet
- 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről.
- 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosítása

3. Az intézmény adatai

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Tárkányi Általános Iskola

Címe

Tárkány, Fő út 98.

Határozat:

az intézmény átszervezésének iktatószáma: 29820-2/2017/INTINFO 830. sorszámon

Közvetlen jogelődjeinek neve:

Tárkány- Ete Általános Iskola 2945 Tárkány, Fő u. 98.

Az intézmény postacíme, telefonszámai:

2945 Tárkány, Fő út 98. tel./fax: 34-368-280, 34-568-169

Működési területe:

Tárkány község területe

Alapítója:

Emberi Erőforrások Minisztériuma
1054 Budapest Akadémiai utca 3.

Fenntartója:

Tatabányai Tankerületi Központ
2800 Tatabánya, Győri út 29.

Az intézmény vezetője, a pedagógiai program elfogadója:

Zséfár Csilla
intézményvezető

4. Helyzetelemzés

Típusa:

általános iskola

OM szám: 200854

Feladatellátási helye:

001.Tárkányi Általános Iskola
2945Tárkány, Fő u. 98.

Köznevelési és egyéb alapfeladata:

4.1.1. Általános iskolai nevelés-oktatás

6.1.1.1 nappali rendszerű iskolai oktatás

6.1.1.2 alsó tagozat, felső tagozat
6.1.1.3 felnőttoktatás nappali
6.1.1.4 sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése oktatás (egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, értelmi fogyatékos –enyhe értelmi fogyatékos)
6.1.1.5 integrációs nevelés
6.1.1.6 képesség-kibontakoztató felkészítés

4.1.2. Egyéb köznevelési foglalkozás

6.1.2.1 tanulószoba
napköziotthonos ellátás

4.1.3. Iskola maximális létszáma:

160 fő

4.1.4. Iskolai könyvtár saját szervezeti egységgel.

4.1.5. Személyi feltételek

Intézményünkben a személyi feltételek az alábbi álláshelyekkel biztosítottak:

Az intézményben dolgozó pedagógusok mindegyike rendelkezik pedagógus végzettséggel. Az alsó tagozat ellátottsága 100%-ban az előírt képzettségnek megfelelő. A felső tagozaton a szakos ellátás 80 %-os. Igyekszünk mind teljesebbé tenni szakos képzésekkel.

A fenntartónk által biztosított feltételek mellett stabilitásunk és eredményeink alapja az, hogy a több évtizedes tapasztalattal rendelkező kollégák mellett a legtöbb mai dolgozó mögött is mintegy 15 éves - meghatározhatóan helyi - nevelés-oktatás áll. Ez lehet az egyik legfontosabb alapja további kiszámítható munkálkodásunknak!

4.1.6. Működési-, tárgyi, anyagi feltételek

A feladat ellátását szolgáló ingatlan vagyon:

2945 Tárkány, Fő u. 98.
hrszám: 2/1
hasznos alapterület: 1152 m^2

Intézményükben az elmúlt években több irányú felújításra is sor került.
2009-ben a tetőtér beépítésével könyvtár, számítógépterem, egy osztályterem, valamint fejlesztő terem került kialakításra. TIOP 1.1.7-nek köszönhetően
2011-ben 4 digitális táblát, 14 asztali gépet, szervert és szavazó szettet kaptunk. A fenntartó jóvoltából
2016-tól 30 gép szolgálja a tanulók és tanárok nevelő- oktató munkáját.
Alapítványi támogatásból további 2 digitális táblát kaptunk.
Így elmondható, hogy minden évfolyamunk terme digitális oktatásra alkalmas
Rendelkezünk a működésünkhöz szükséges eszközökkel, azonban néhány cserére szorul. További terveink között a tornaterem építése is szerepel a kiszolgáló helyiségeivel együtt.

2023-ban az EFOP-4-1.12-22 projektnek köszönhetően megújult az intézmény elektromos hálózata.

2024-ben a Magyar Falu Programnak köszönhetően öltöző épült a tornaszobához, valamint kialakításra került az intézmény épületének villám és tűzvédelmi hálózata.

4.1.7. Általános iskolai nevelő-oktató munkánkról

Tanulóink magatartásának év végi átlagosztályzata az elmúlt 4 esztendőben 3,5 - 3,8 között mozgott.

Ez az eredmény alapvetően összhangban van napi tapasztalatainkkal. Iskolánk nagyságából fakadóan valamennyi felmerülő problémát, az iskolán kívüli környezetből érkezetteket is igyekeztünk megfelelő módon kezelni.

A tanulók képességeit, adottságait jól ismerve, elvárásaink reálisak, mégis a szorgalmi 3,5 - 3,7 közötti év végi osztályzatok jól kifejezik, hogy e téren is többre lennének képesek a ránk bízottak. Alapvetően gondolkodásbeli és szövegértési problémákra vezethető vissza a matematika tantárgyból nyújtott 3,34 - 3,6 közötti átlagteljesítmény. A különösen hasonló feltételeket megkívánó magyar nyelv tantárgy átlageredménye ezzel szinte teljes mértékben egybetartó, 3,00 - 3,58 közötti. A harmadik, 2-8 évfolyamon osztályozott tantárgy az irodalom. Ennek összeredménye 3,28 - 4,19, mintegy 0,5-del jobb az előzőeknél. Valamennyi szorgalmi tantárgy átlageredménye iskolaszinten a jelzett esztendőkben 3,31 - 3,6 között mozgott. A készségtantárgyak esetén közel egy egésszel jobb az eredmény: 4,43.

A bukások száma az elmúlt 4 esztendőben stagnáló tendenciát mutat, továbbra is a felzárkóztatásnak nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk.

Értékelésünk viszonylagos szigorúságát különösen a mai időkben, a szellemi értékek devalvációjának idején valamint környezetünk e-vonatkozású szociológiai összetételére gondolva, a jelenben és a továbbiakban is szükségesnek tartjuk.

Ugyanakkor nemcsak a középiskolákból érkezett visszajelzésekben, hanem rövidebb távon is látjuk ennek megnyugtató eredményeit.

A kor kihívásainak megfelelően eleget kívánunk tenni az **integrált oktatás és képesség kibontakoztató nevelés** feltételeinek, melyhez kapcsolódó programunk a pedagógiai program mellékletét képezi.

A különböző szervezésű **tanulmányi** megmérettetéseken - a levelezős matematikai, magyar **versenyeken,** az országos egyéni tanulmányi vetélkedőn - a tanulóink által nyújtott teljesítmények a nevelők mindennapi következetes munkáját igazolják. Sőt, hosszú évekre visszatekintve azt is elmondhatjuk, hogy az utóbbi években a versenyeken való részvételi kedv és az elért eredmény fokozódott.

4.1.8. Irányítási feladatainkról

Az elmúlt esztendők közoktatási változásai különösen sok újat vártak el ezen a téren. Még inkább igaz lehet ez a megállapítás helyzetünkben. Ezen kihívások ellenére a kiszámíthatóság mellett a legfontosabb eredménynek az éves munkatervek szinte maradéktalan teljesítését tartjuk.

Diákönkormányzatunk is működési szabályzata alapján végzi tevékenységét.

I. Nevelési program

5.1.Pedagógiai alapelveink, értékeink, céljaink, feladataink

5.1.1. Pedagógiai alapelveink, értékeink

Iskolánk nevelőtestületének pedagógiai hitvallása

A Tárkányi Általános Iskolában tanító pedagógusok, az intézmény vezetője és a nevelőtestület mindennapi nevelő és oktató munkájukban az alább felsorolt pedagógiai alapelveket szeretnénk érvényre juttatni.

1. Iskolánkban olyan légkört kívánunk teremteni, ahol tanulóink otthon érezhetik magukat.

Ennek keretében:

- a tanuló személyiségét tiszteletben tartjuk,
- a gyerekeket bevonjuk saját iskolai életük megszervezésébe,
- a tanulók egyéni képességeit az oktatás során figyelembe vesszük,
- diákjaink előre megismerhetik a velük szemben támasztott követelményeket, így tudhatják, mit várunk el tőlük,
- Munkája során érthetően és a pedagógiai céljainak megfelelően kommunikál.
- minden gyermek számíthat a pedagógusok jóindulatú segítségére tanulmányi munkájában és életének egyéb problémáiban,
- az iskola életében szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk:
- tanuló és tanuló,
- tanuló és nevelő,
- szülő és nevelő,
- nevelő és nevelő között.

2. Iskolánkban a tanulók teljes **személyiségének fejlesztése,** valamint a tanulók korszerű ismereteinek, képességeinek, készségeinek kialakítása és bővítése a legfontosabb pedagógiai feladat. Nevelőink szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedéket kívánnak nevelni a ránk bízott gyermekekből, alkalmassá téve őket az egy életen át tartó tanulásra.

Ennek érdekében:

- Törekszünk a kompetencia alapú oktatás minél magasabb színvonalú alkalmazására és elsajátítására, a tanulói kulcskompetenciák fejlesztésére összpontosító nevelő-oktató munkával.
- a tervszerű nevelő és oktató munka a tanulók alapkészségeit fejleszti, és számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, továbbépíthető alapműveltséget nyújt,
- iskolánk olyan – az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó – ismereteket közöl, melyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását és eligazodásukat szűkebb és tágabb környezetükben,
- az iskola oktatói tevékenységének célját a gyermeki személyiség széleskörű fejlesztésében látjuk,
- fontosnak tartjuk, hogy diákjaink elsajátítsák, az egyéni tanulás módszereit,

- szeretnék elérni, hogy tanulóink körében a szorgalomnak, a tudásnak és a munkának becsülete legyen,
- törekszünk a humánumra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre,
- segítünk diákjainknak észrevenni és értékelni a jót – megelőzni, felismerni a rosszat,
- törekszünk az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáinak és helyes formáinak kialakítására,
- szeretnénk tanulóinkat megismertetni nemzeti kultúránk és történelmünk eseményeivel, kiemelkedő személyiségeivel és hagyományaival, hogy mindezek megbecsülése révén tápláljuk a gyermekekben a haza, a szülőföld iránti szeretetet.
- Iskola mérési és értékelési eredményeit felhasználja a tanítás tanulás eredményességének érdekében saját pedagógiai munkájában.
- Alkalmazott módszerei a tanítás-tanulás eredményességét segíti.

3. Iskolánk – elsősorban a **szülőkkel ápolt kapcsolatok** révén – folyamatosan részt kíván venni lakóhelyünk életében.

Ennek érdekében:

- rendszeres kapcsolatot tartunk a tanulók szüleivel, a családokkal,
- igyekszünk lehetőséget teremteni arra, hogy iskolánk életéről, tevékenységéről, eredményeiről minél többet megismerhessenek a szülők, valamint községünk érdeklődő polgárai,
- **ápoljuk és bővítjük eddigi kapcsolatainkat a környező intézményekkel, illetve törekszünk testvértelepülésünk alapiskolájával való együttműködésre,**
- nevelőink fontos feladatnak tartják, hogy iskolánk – eddigi hagyományaihoz híven – továbbra is képviseltesse magát a különféle falusi rendezvényeken, illetve a tanulók számára szervezett közösségi megmozdulások szervezésében és lebonyolításában maga is részt vegyen.

4. Eszményeinkben olyan **tanuló képe** él, aki a közös családi és iskolai nevelés eredményeképpen egyesíti magában az alábbi tulajdonságokat:

- humánus,
- erkölcsös,
- fegyelmezett,
- művelt,
- kötelességtudó,
- érdeklődő, nyitott,
- kreatív, alkotó,
- becsüli a szorgalmas tanulást, a munkát,
- képes a problémák érzékelésére és megoldására,
- gyakorlatias,
- képes eligazodni szűkebb és tágabb környezetében,
- jó eredmények elérésére törekszik (játékban, munkában, tanulásban),
- van elképzelése a jövőjét illetően,
- becsüli a tudást,
- öntevékenyen, aktívan vesz részt a tanulásban,
- ismeri a tanulás helyes és hatékony módszereit,
- képes tudását tovább fejleszteni és önállóan ismereteket szerezni,
- tudását folyamatosan gyarapítja, bővíti,

- képes az értő olvasásra, gondolatait helyesen és szabatosan tudja megfogalmazni szóban és írásban,
- a mindennapi életben felhasználható képességekkel rendelkezik,
- ismeri, tiszteli, óvja, ápolja:
    - nemzeti kultúránkat, történelmünket, anyanyelvünket,
    - a természet, a környezet értékeit,
    - más népek értékeit, hagyományait,
    - az egyetemes kultúra legnagyobb eredményeit,
- a társadalmilag elfogadott normák szerint viselkedik az emberi és a természeti környezetben,
- ismeri és alkalmazza közösségben éléshez szükséges magatartásformákat,
- ismeri és betartja a különféle közösségek (család, iskola, társadalom) együttélését biztosító szabályokat,
- ismeri és alkalmazza az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott formáit és módszereit,
- viselkedése udvarias,
- beszéde kulturált,
- társaival együttműködik,
- szüleit, nevelőit, társait szereti és tiszteli,
- képes szeretetet adni és kapni,
- szereti hazáját,
- megérti, tiszteletben tartja a sajátjától eltérő nézeteket,
- szellemileg és testileg egészséges, edzett,
- egészségesen él,
- szeret sportolni, mozogni,
- megjelenése és személyes környezete tiszta, ápolt, gondozott.

Tudjuk, hogy e tulajdonságok mindegyikét nem vagyunk képesek kialakítani minden egyes hozzánk járó tanuló személyiségében.
Nevelőink mindennapi nevelő és oktató munkája azonban arra irányul, hogy a lehető legtöbb diákunk rendelkezzen végzős korára minél több itt felsorolt személyiségjeggyel.

5.1.2. Az iskolában folyó nevelő és oktató munka céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Céljaink

1. Iskolai nevelő-oktató munkánk egyik fő célja az általános emberi értékek közvetítése. Nevelni csak megfelelő **értékrend** kialakításával lehet. Fel kell készíteni tanulóinkat arra, hogy gyorsan és hatékonyan alkalmazkodjanak a változásokkal átszőtt, modern világhoz, aktív szerepet vállaljanak saját sorsuk alakításában. A **Nemzeti alaptanterv** az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, azokra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat:

- A hatékony, önálló tanulás
- Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi
- Digitális kompetenciák

- Matematikai gondolkodási kompetencia
- Természettudományos kompetencia
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
- Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia

Munkánkban a következők meghatározó jellegűek:

⇒ **az általános emberi és kulturális értékek közül:** a humanizmus, a szeretet, az igazság, a jóság, a szépség, a harmónia, a nemzetünkhöz való kötődés, a tolerancia, az emberi élet védelme

⇒ **az "én" harmóniájára vonatkozó értékek közül:** az önismeret, a felelősségvállalás, az alkalmazkodni tudás, a szerénység, az alázat, a nyitottság

⇒ **a társas kapcsolatokra vonatkozó értékek közül:** tisztelet a szülők, nagyszülők és valamennyi embertársunk iránt, a családi hagyományok ápolása, a barátság, a hűség

⇒ **a mindennapi kapcsolatokra vonatkozó értékek közül:** kulturáltság a viselkedésben, a kommunikációban és az élet minden területén., a segítőkészség

⇒ **a tudással és műveltséggel kapcsolatos értékek közül:** állandó törekvés a megismerésre, a tudás iránti vágy felkeltése, igény az önművelésre, a szépség és a többi esztétikai kategória iránti fogékonyság

⇒ **a munkával kapcsolatos értékek közül:** a szorgalom, a figyelem, a kötelességtudat, a rendszeresség, a pontosság, az észszerűség

5. Intézményünkben a Nemzeti Alaptantervben meghatározott műveltségi területek szerint folyik az oktatás:

- Magyar nyelv és irodalom
- Idegen nyelvek
- Matematika
- Ember és társadalom
- Ember és természet
- Földünk – környezetünk
- Művészetek
- Informatika
- Életvitel és gyakorlat
- Testnevelés és sport

3. Iskolánk biztosítja az „Emberi jogok Egyetemes Nyilatkozata és a Nemzetközi Egyezmény a Gyermekek Jogairól" című deklaráció előírásait. Különösképpen elősegíti a személyiség teljes körű kibontakozását, tanulóink szellemi, fizikai, magatartás- és jellembeli valamint érzelmi életének összehangolt fejlesztését. Fontos feladatunk az **esélyegyenlőség, és hátránykompenzáció.**

3. Iskolánkban **kiemelt** szerepet kap a személyiségfejlesztés, a
- műveltség megszerzésének igényére,
- a reális önismeretre, önértékelés kialakítására,
- az önállóságra, öntevékenységre való törekvés és nevelés

4. A jellemformálás és közösségteremtés legfontosabb alkalmai az 5-8. évfolyamokon megtartandó osztályfőnöki órák és a valamennyi osztályfőnöki munkatervben szereplő rendezvények. Az osztályfőnöki éves tanterveket egyéni arculatuk következtében az egyes osztályfőnökök dolgozzák ki. Ezen órák legfontosabb témakörei a következők: Önismeret, emberismeret, családunk, magyarságunk, ünnepeink, példaképeink, értékeink. Ezzel együtt iskolánk valamennyi pedagógusa és dolgozója egész személyiségével részt vesz tanulóink nevelésében.

5. Minden egyes tanulónk a közösségben reális önismeretre építve keresse és találja meg a helyét! Tapasztalják meg, hogy az osztályközösségnek melyen nélkülözhetetlen szerepe van személyiségük formálódásában! Tanuljanak meg engedelmeskedni, alkalmazkodni, akiknek vezetési adottságaik vannak, kapott feladatukat a bizalom és az alázat jegyében lássák el!

6. Tanulóink kommunikációs- és viselkedéskultúrájuk segítségével igazodjanak el az emberi kapcsolatok és közösségek világában! Tudják, hogy minél szűkebb egy közösség /pl. osztály, tanulói csoport/, annál nagyobb a hozzájuk tartozók felelőssége! Ugyanakkor maradjanak nyitottak a nagyobb közösségek irányába!

7. A világban és hazánkban eltérő képességű, tapasztalatú, érdeklődésű, vallású, egészségű, családi és társadalmi hátterű emberek élnek. Tanulóink mindezek megértéséhez, a különbözőségek elfogadásához kapjanak tárgyilagos, többoldalú ismereteket.

8. Az iskolánkba kerülő különböző értékrenddel, képességekkel rendelkező tanulók felzárkóztatása, fejlődésének elősegítése, és tehetséggondozása.

9. A családban tudatosul a legközvetlenebbül az emberek egymásra utaltsága, egymástól való függése. Tanulóinkban kialakítanunk illetve megerősítenünk kell, hogy a hűség, a család: érték, és az ezért az értékért hozott áldozatvállalásnak értelme van.

10. Tanulóinkban már iskoláséveik alatt alakuljon ki a tudatosan vállalt életvitel: a tanulás /a munka/, pihenés és az ünneplés harmóniája.

11. Nevelési és oktatási céljaink valamint az egész Pedagógiai Program megvalósítása szükségessé teszi a Nevelőtestület pedagógiai kultúrájának folyamatos fejlesztését.

12. Nevelőtestületünk valamennyi tagja a közösen vállalt pedagógiai értékrendszerünk világából és az általa tanított műveltségi területekhez kapcsolódóan tanulóink elé állítson konkrét példaképeket!

13. A tanulókra és egész iskolaközösségünkre vonatkozó, a Pedagógiai Programban nem részletezett követelményeket a Szervezeti és Működési Szabályzat valamint Házirendünk konkrétan és részletesen tartalmazza.

14. Az itt és az egész Pedagógiai Programban szereplő célok, feladatok további konkretizálása az alapdokumentumok mellett az elkövetkező tanévek munkaterveiben történik.

Feladataink

Iskolánk pedagógusai által alkalmazott egységes elveken nyugvó, közvetlen és közvetett nevelési eljárások:

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. Szokások kialakítását célzó, beidegző módszerek	- Követelés - Gyakoroltatás - Segítségadás - Ellenőrzés - Ösztönzés	- A tanulói közösség tevékenységének megszervezése. - Közös (közelebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása. -Hagyományok kialakítása. - Követelés. - Ellenőrzés. - Ösztönzés.
2. Magatartási modellek bemutatása, közvetítése	- Elbeszélés. - Tények és jelenségek bemutatása. - Műalkotások bemutatása. - A nevelő személyes példamutatása.	- A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében. - A követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből.
3. Tudatosítás (meggyőződés kialakítása).	- Magyarázat, beszélgetés. - A tanulók önálló elemző munkája.	- Felvilágosítás a betartandó magatartási normákról. - Vita.

A közvetlen és közvetett nevelés mellett egyik legfontosabb **közoktatási feladatunk,** hogy elősegítsük a modern és demokratikus társadalmi kultúra megerősödését. A politikai demokrácia intézményeiben és a polgári életben való tevékeny részvétel megkívánja, hogy tanulóink a 8. évfolyam végén kellő alapismeretekkel rendelkezzenek ezekről az intézményekről, s majd képesek legyenek állampolgári jogaik és kötelességeik gyakorlására.

Ehhez megfelelő kommunikációs készség és a **különbözőképpen gondolkodó emberekkel való együttműködés képessége** szükséges. Meg kell tanulniuk, hogy **álláspontjukat világosan megfogalmazzák, és másokkal megértessék.** Ennek az is feltétele, hogy **türelemmel és figyelemmel kísérjék mások nézeteit, és keressék az eltérő véleményeket összekötő közös alapokat, természetesen mindezeket a kor kihívásának megfelelően interaktív, IKT taneszközök és szoftverek segítségével, és támogatásával valósítjuk meg.**

Napjainkban különleges szerepet játszanak az **információs társadalom** által megkívánt ismeretek, a gyors problémafelismerő és döntési képesség, a konfliktusok kezeléséhez és elviseléséhez szükséges készségek, valamint a kritikai gondolkodás kifejlesztése. Növekszik az olyan tulajdonságok fontossága, mint a **megbízhatóság, a kiszámíthatóság és a minőségért érzett felelősség.** A gazdasági verseny világában ugyancsak fontos az olyan készségek kialakítása, amelyek tanulóinkat a későbbiek során, mint felnőtteket is képessé teszik arra, hogy tanuljanak.

Iskolánk tanulóinak több mint 40%-a cigány származású, az ő **halmozottan hátrányos helyzetükre** kiemelten kell figyelnünk nemcsak a nevelés, hanem az oktatás során is.

Iskolánkban általános műveltséget alapozó, a tanulók képességének, tehetségének és érdeklődésének megfelelően továbbtanulásra, pályaválasztásra, társadalmi beilleszkedésre valamint alapműveltségi vizsgára felkészítő nevelés és oktatás folyik.

- Nevelési céljaink megvalósulását illetően akkor tekintjük nevelő és oktató munkánkat sikeresnek, ha iskolánk végzős diákjainak legalább a kilencven százaléka a nyolcadik évfolyam végén:

- minden tantárgyból megfelel az alapfokú nevelés-oktatás kerettanterveiben meghatározott továbbhaladás feltételeinek. (Természetesen elsődleges célunk az, hogy tanulóink többsége – vagyis több mint ötven százaléka – a minimális követelmények teljesítésén túl az egyéni képességei alapján elvárható legjobb szinten feleljen meg az iskolánk helyi tantervében megfogalmazott követelményeknek.)
- rendelkezik olyan bővíthető biztos ismeretekkel, készségekkel, képességekkel és jártasságokkal, amelyek képessé teszik őt arra, hogy a középiskolás követelményeknek a későbbiekben megfeleljen,
- ismeri a kulturált viselkedéshez, az emberek közötti kapcsolatokhoz, valamint a közösségben éléshez szükséges viselkedés- és magatartásformákat,
- határozott elképzeléssel bír saját közelebbi és távolabbi jövőjét és sorsát illetően
- nyomatékosan jelenik meg a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek rendszeres alkalmazása iránti igény.

5.2.Személyiségfejlesztés, közösségfejlesztés

5.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A személyiség fejlesztést korszerű pedagógiai módszerekkel is segítjük:
- aktív tanulás, a tanulói kompetenciafejlesztés, az egyénre szabott tanulási lehetőségek, a tanulói együttműködésen alapuló tanulás, és a differenciált tanulásszervezési eljárások,
- multidiszciplináris óra megszervezése,
- team tanítás alkalmazása,
- digitális technológiával támogatott oktatási

A NAT-tal összhangban iskolánk a gyermekek, a serdülők és az ifjak képességeinek fejlődéséhez szükséges követelmények meghatározásával ösztönzi a személyiségfejlesztő oktatást. Ez azonban csak akkor lehet eredményes, ha iskolánk *pedagógiai programja*, nevelési, tanítási-tanulási folyamata
- teret ad a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a játéknak, a munkának,
- ha fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségüket, erősíti akaratukat,
- ha hozzájárul életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

Hogyan tehetjük mindezt?

1. A lehetőségek szerint egyénre szabott, differenciált munkaformában, a legcélravezetőbb módszerrel, minél több gyakorlással sajátíttatjuk el a tananyagot a tanórákon, a napközis foglalkozásokon, korrepetálásokon illetve szakkörökön.
2. Az életkort és az egyéni sajátosságokat a legteljesebb mértékben figyelembe vesszük.
3. Megpróbáljuk maximálisan kihasználni a gyermek aktivitását, és ezt az aktivitást pozitív tartalommal megtölteni. Ezért szervezünk lehetőség szerint kirándulásokat, klub napközis foglalkozásokat, kulturális és sportrendezvényeket, erdei iskolát, tanfolyamokat.
4. Feltárjuk a gyermek eredményesen fejleszthető sikeres oldalát és ezen keresztül próbáljuk a teljes személyiségét fejleszteni.
5. A gyermek aktívan közreműködhet a diákönkormányzat munkájában, valamint egyéb tevékenységekben (hulladékgyűjtés, környezetünk szépítése...)

Mindezt szolgálják a tanulók:

1. erkölcsi nevelése
2. értelmi nevelése
3. közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése
4. érzelmi (emocionális) nevelése
5. akarati nevelése
6. nemzeti nevelése
7. állampolgári nevelése
8. munkára nevelése
9. egészséges életmódra történő nevelése.

5.2.2. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti.

A Nemzeti alaptanterv *„A műveltségi területek oktatásának közös követelményei"* című részében találjuk meg az iskola közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatrendszerét.

Így a közös követelmények:

- A hon- és népismeret segítse elő harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel.
- A tanulók legyenek nyitottak, megértők a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt, becsüljék meg ezeket.
- Az iskolák és a tanulók törekedjenek arra, hogy közvetlenül is részt vegyenek a nemzetközi kapcsolatok ápolásában.
- A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.
- A tanulók szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.
- A kommunikációs kultúra középpontjában az önálló ismeretszerzés, véleményformálás és –kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének, megvédésének a képességei állnak.
- Az iskolának az új információs környezetben eligazodó, és azt kritikai módon használó fiatalokat kell nevelnie.

- A pedagógusok fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.

Kiemelt feladatok:

1. A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása.
2. A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében.
3. Az önkormányzás képességének kialakítása.
4. A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése.
5. A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.
6. Tudatosan alkalmazza a közösségfejlesztés változatos módszereit.

A közösségi nevelés területei az iskola keretein belül:

- Tanórák (szaktárgyi, osztályfőnöki).
- Tanórán kívüli, felnőttek által szervezett iskolai foglalkozások (napközi, kirándulás, szakkör, egyéb rendezvények).
- Diákok által szervezett, tanórán kívüli iskolai foglalkozások (diák-önkormányzati munka).

5.2.3. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák

1. A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

a) A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartsuk.

b)A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezzük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenykedtetését, vagyis állandó aktivitását biztosítják.

c) Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez. A nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így – elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél – a tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak.

d) Az együttműködés, kommunikáció elősegítésére online közösségeket hozhat létre, ahol értékteremtő, tevékeny, követendő mintát mutat a diákoknak a digitális eszközök funkcionális használatának terén

2. Az iskolában a nevelési és oktatási célok megvalósítását az alábbi tanítási órán kívüli tevékenységek segítik:

a) Hagyományaink

Iskolánkban a kialakult hagyományok ápolása:

- Egyházi/ Karácsony, Húsvét/ és állami ünnepeinkről /Október 6, 23, Március 15, Június 4/ való megemlékezések,
- kulturális programjaink: Márton nap, Mikulás, Farsangoló, Ki-Mit-Tud?,
- Kihívás napja, Gyermek nap, sportversenyek
- Házi versenyeink: Matematika, rajz, szépírás, versmondó, könyvtár ismereti.

b) Diákönkormányzat

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkáját a 4-8. osztályokban megválasztott küldöttekből álló diák-önkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola igazgatója által megbízott nevelő segíti.

c) Napköziotthon, tanulószoba. A közoktatási törvény előírásainak megfelelően, - amennyiben a szülők igénylik – az iskolában tanítási napokon a délutáni időszakban az 1-8. évfolyamon napköziotthon működik.

A napközi keretében évente 4 alkalommal az évszakoknak megfelelően kézműves foglalkozást működtetünk. Minden tanév előtt megrendezésre kerül a **Hívogató** napközis tábor.

d) Diákétkeztetés. A napköziotthonba felvett tanulók napi háromszori étkezésben (tízórai, ebéd, uzsonna) részesülnek.

A települések önkormányzatai által megállapított étkezési térítési díjakat az iskola által meghatározott módon kell befizetni.

e) Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások. Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások segítik.

- Az 1-4. évfolyamon az egyes tantárgyakból gyenge teljesítményt nyújtó tanulók képességeinek fejlesztésére heti két felzárkóztató órát szervezünk évfolyamonként.
- A 8. évfolyamon a továbbtanulás, a középiskolai felvétel elősegítésére a gyenge eredményt elérő tanulók részére felzárkóztató foglalkozásokat szervezünk.
- A felső tagozaton a tehetséggondozás és felzárkóztatás a tanórákhoz kapcsolódó korrepetálás, illetve szakkör keretében működik.

f) Iskolai sportkör. Az iskolai sportkör tagja az iskola minden tanulója. Az iskolai sportkör a tanórai testnevelési órákkal együtt biztosítja a tanulók mindennapi testedzését, valamint a tanulók felkészítését a különféle sportágakban az iskolai és iskolán kívüli sportversenyekre.

g) Szakkörök. A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művészieik, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembevételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

h) Versenyek, vetélkedő, bemutatók. A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában évente rendszeresen szervezünk. A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyeken való részvételre is felkészítjük. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a nevelők szakmai munkaközösségei vagy a szaktanárok végzik. Iskolánk az alábbi versenyeken vesz részt:

Háziversenyeink: matematika, rajz, magyar nyelv és irodalom (szavaló és helyesírás), környezetismeret, sport.

Területi versenyek: Mesevetélkedő, Zrínyi matematika verseny, Természetismeret verseny, Ászári prózamondó verseny, Kisbéri anyanyelvi verseny, Bakonysárkányi szavalóverseny, Bendegúz nyelvész verseny. Levelezős tantárgyi versenyek.???????

i.) Tanulmányi kirándulások. Az iskola nevelői a tantervi követelmények eredményesebb teljesülése, a nevelőmunka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal egy napos tanulmányi kirándulást szerveznek. A tanulmányi kiránduláson való részvételhez szülői hozzájárulás szükséges. Anyagi fedezetét az **intézmény** biztosítja.(IPR program)

j) Erdei iskola. A nevelési és a tantervi követelmények teljesítését segítik a táborszerű módon, az iskola falain kívül szervezett, több napon keresztül tartó erdei iskolai foglalkozások, melyeken főleg egy-egy tantárgyi téma feldolgozása történik. Célunk, hogy minden tanuló a 8 év alatt legalább egyszer erdei iskolai táborozáson részt vehessen. Ezt elsősorban az Erzsébet tábor pályázat keretében valósítjuk meg.

k) Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozás. Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások. Az e foglalkozásokon való részvétel – ha az költségekkel is jár – önkéntes. Iskolánkban alsó tagozaton tanévenként két alkalommal, felső-tagozaton bérletes előadásokon illetve a filmharmónia által szervezett hangversenyeken, valamint rendhagyó szaktárgyi órákon való részvételt preferálunk.

l) Szabadidős foglalkozások. A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház- és múzeumlátogatások, klubdélutánok, táncos rendezvények, osztályfoglalkozások, stb.).

m) Iskolai könyvtár. A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti.

n) Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata.
A tanulók igényei alapján előzetes megbeszélés után lehetőség van arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl. sportlétesítmények, számítógép stb.) a tanulók – tanári felügyelet mellett – egyénileg vagy csoportosan használják.

5.3.Iskolai egészségfejlesztési program

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) megfogalmazása szerint az egészségfejlesztő iskola folyamatosan fejleszti környezetét, ami elősegíti azt, hogy az iskola az élet, a tanulás és a munka egészséges színtere legyen.

A fenti megállapítást magunkénak valljuk, s ezt kívánjuk tükrözni az egészségnevelő programunkban is.

Az egészségfejlesztő iskola ismérvei:

- Minden rendelkezésére álló módszerrel elősegíti a tanulók és a tantestület egészségének védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.
- Együttműködést alakít ki a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a diákok között annak érdekében, hogy az iskola egészséges környezet legyen;
- Egészséges környezetet, iskolai egészségnevelést és iskolai egészségügyi szolgáltatásokat biztosít, ezekkel párhuzamosan együttműködik a helyi közösség szakembereivel és hasonló programjaival, valamint az iskola személyzetét célzó egészségfejlesztési programokkal. Kiemelt jelentőséget tulajdonít az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének, teret ad a társas támogatást, a lelki egészségfejlesztést és a tanácsadást biztosító programoknak.
- Olyan oktatási-nevelési gyakorlatot folytat, amely tekintetbe veszi a pedagógusok és a tanulók jól-létét és méltóságát, többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot, támogatja az egyéni előrejutást.
- Törekszik arra, hogy segítse diákjainak, az iskola személyzetének, a családoknak, valamint a helyi közösség tagjainak egészségük megőrzését; együttműködik a helyi közösség vezetőivel, hogy utóbbiak megértsék: a közösség hogyan járulhat hozzá – vagy éppen hogyan hátráltathatja – az egészség fejlesztését és a tanulást.

Az iskola szerepe és lehetősége

Az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere az iskola, de a közvélemény, valamint a tömegtájékoztatási eszközök is elvárják, hogy az iskola vállaljon főszerepet az egészségnevelésben. Ennek többféle oka van, szakmai szempontból azonban mindenképpen léteznek különböző elvi megfontolások, melyek az iskolákat elsődleges fontosságúvá teszik az egészségvédelemi munkában. Ezen elvi megfontolások a következőkben foglalhatók össze.

Minden korosztály hosszú éveken át, látogatja az iskolákat.

Az iskolák (legfőképpen az alapfokú iskolák) tanulói személyiségfejlődésük, az értékek elsajátítása szempontjából még olyan fejlődési periódusban vannak, amelynek során érdemi hatást lehet elérni a későbbi életideálok, preferenciák kialakításában.

Az iskola gyerekekre gyakorolt hatása többrétegű, komplex kommunikációs üzenetként fogható fel. Egyrészt létezik egy nyíltan megfogalmazott tananyag, másrészt ezzel összefüggésben vagy ettől függetlenül, illetve ezt gyengítő módon hat az ún. „rejtett tanterv", az a nehezen felfejthető szövet, mely az iskolai mindennapok hozadéka, s melyben az iskola tárgyi környezete, az emberi viszonylatok minősége egyaránt tükröződik. Ilyen értelemben

az iskola az egészségtámogató magatartásmódok kialakulásának folyamatában a szocializáció kitüntetett színtere.

Az iskola mint társadalmi intézmény nem szociális vákuumban, hanem más társadalmi intézményekkel és szervekkel állandó kölcsönhatásban létezik. Így például egy egészségfejlesztési programhoz való csatlakozás hatást gyakorol az iskolának a szűkebb és tágabb környezetével való viszonyára, a környezet viselkedésére.

Mindezeket figyelembe véve az iskola és az óvoda, melyek a másodlagos szocializáció intézményei, olyan keretet adhatnak, amelyek között mód nyílik az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és gyakorlására.

A WHO meghatározása szerint az elsődleges megelőzés a betegség első megjelenésének megakadályozására, az egészség megőrzésére irányul. Az iskolának e fenti primer prevencióban van jelentős szerepe, így az egészségnevelési feladatok meghatározásánál is e területekre kell a hangsúly fektetni.

A prevenció (megelőzés) iskolai területei különösen:

- Hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás
- Érzelmi intelligenciát, társas kompetenciákat, alkalmazkodást fokozó beavatkozások
- Kortárshatások az egészségfejlesztésben
- Közösségi alapú komplex egészségfejlesztő programok

Az iskolai egészségnevelésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, s konkrét tevékenységekben alapozódhassanak meg.

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges területeknek az iskola pedagógiai rendszerébe, összes tevékenységébe kell beépülni.

Ezek közé tartoznak az alábbiak:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága
- az értékek ismerete
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- a tanulás és a tanulás technikái
- az idővel való gazdálkodás szerepe
- a rizikóvállalás és határai
- a szenvedélybetegségek elkerülése
- a tanulási környezet alakítása
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége

Iskolánk tantervében megjelennek-e olyan az előző felsorolásból nyerhető, és az életkori sajátosságokhoz is illesztendő lényeges témák, mint például:

- az egészséges táplálkozás témái
- a szenvedélybetegségekkel való foglalkozás
- a szexuális felvilágosítás-nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)
- a testi higiénia
- a környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés)
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás,)
- a testedzés, a mozgás, a helyes testtartás

Különösen fontos, hogy a mindennapokban a pedagógus, az intézmény dolgozói megfelelő gondossággal járjanak el az alábbi területeken:

- Gondoskodunk-e az osztálytermek megfelelő, rendszeres szellőztetéséről?
- Megfelelően tájékozódunk-e a tanulók tanulást is befolyásoló egészségi állapotáról, a részképesség zavarokról? Megjelennek-e az ezzel kapcsolatos feladatok a pedagógiai programban, s más iskolai dokumentumokban, illetve a tényleges oktató-nevelőmunkában?
- Megfelel–e az osztálytermek berendezése az egészségügyi szempontoknak (igazodik-e asztalok, székek mérete az egyes gyerek testmagasságához? Megfelelő-e a világítás? Megfelelő-e a számítógépek elhelyezése?) figyelünk-e a gyerekek megfelelő testtartására? Az ülésrend kialakítása lehetővé teszi-e minden tanuló számára a megfelelő, egyéni adottságokat is figyelembe vevő (pl. rövidlátás, hallási zavar...) testhelyzetben történő figyelést és tanulást? Ügyelünk-e arra, hogy az ülésrend időszakonkénti változtatásával nyújtsanak változatosságot a gyermekek szemének és gerincének terhelésében? Ügyelünk-e arra, hogy az iskolatáska súlya ne haladja meg az optimális mértéket?
- A napi munkarend, az órarend tervezésénél az iskola gondoskodik-e a mozgásigény kielégítéséről (nem csupán az alsó tagozatosokra vonatkozóan). Beépítik-e óraterveikbe a tanórán belüli mozgáslehetőségeket?

Iskolai programok

Tanórai foglalkozások

Iskolánkban a helyi tanterv adta lehetőségeknek köszönhetően mód és lehetőség van az egészségnevelésre, az egészségfejlesztésre tanórai keretek között.

Felső tagozatosaink az egyes tantárgyakba épülő területeken, illetve iskolánk helyi tantervében a 7. évfolyamon biológia-egészségtan órán sajátítják el a kellő ismereteket.

A mindennapi testedzés

A mindennapi testedzés a testnevelési órák keretében valósul meg Iskolánkban heti 2 órában sportszakkört tartunk, a napközis foglalkozások minden nap tartalmaznak játékos egészségfejlesztő mozgást, valamint kapcsolódó tantárgyak keretein belül is van lehetőség a rövid mozgásos foglalkozások megtartására (énekóra). Így minden tanulónknak lehetősége van a napi testedzésre.

Mindezek kiegészítik a néptánc, a mazsorett csoport és a falusi sportegyesület diák, ifjúsági csoportjainak edzései.

Tanórán kívüli foglalkozások

- Napközis foglalkozások
  Ha jó a tervezés és az együttműködés a tanítók, szaktanárok és a napközis nevelő között, kitűnően egészítheti ki a tanórai programot, illetve a konkrét esetfeldolgozást. A napközi kiváló helye a játékoknak, játékos gyakorlatoknak is.
- Délutáni szabadidős foglalkozások
  Sportprogramok, témával kapcsolatos filmvetítések, vetélkedők, versenyek, egyéb játékos programok, csoportfoglalkozások.
- Egészségnap
  Az iskola egészét átfogó előre tervezett programok. Komoly szervezést, felkészülést igényelnek, több iskola is összefoghat az adott régión, megyén, településen belül.
- Hétvégi iskolai programok
  Sportrendezvények, kulturális programok.
- Kirándulások, erdei iskolák, túrák, sportprogramok

Az egészségnevelés az iskola minden pedagógusának illetve minden dolgozójának feladata.

5.3.1. Az iskola egészségügyi szolgálat

Iskolánkban iskolaorvos és védőnő segítségével valósítjuk meg az egészségügyi ellátást.

Így:

- évente egy-egy alkalommal osztályfőnöki órák, egészségnevelő témakörben való megtartásával,
- a tanulók egészségügyi és higiéniai szűrővizsgálatainak megszervezésével, lebonyolításával.
- az iskolafogászat évente két alkalommal valósul meg, mely szűrésből és foggondozásból áll.

A fenti feladatokat előre egyeztetett időpontban, az iskolában vagy az orvosi, védőnői rendelőben bonyolítjuk le.

A szűrővizsgálatok eredményét az intézményben vezetjük, az orvosi értékeléseket figyelembe vesszük, a változásokat nyomon követjük, szükség esetén, a lehetőségünkhöz képest az ellátást megszervezzük.

5.3.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Iskolánkban az elsősegély-nyújtás alapjait a diákok a környezetismeret, az osztályfőnöki órák, a biológia órák keretében ismerik meg, majd a 8. osztályban elsősegély-nyújtó tanfolyamot szervezünk számukra, ahol az alapos ismeretek elsajátítása után minden diákunknak lehetősége van a központi vizsgán részt venni. A vizsga díja a szülőket terheli. Rendszeresen veszünk részt elsősegélynyújtó versenyen, melyre a felkészítést az iskola orvosi szolgálat munkatársainak bevonásával oldjuk meg.

5.4.A pedagógusok feladatai

5.4.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

Munkaköri kötelezettségeinek tartalmát és kereteit a Közoktatási és Köznevelési Törvény, az iskola Pedagógiai Programja, Szervezeti és Működési Szabályzata, az intézmény, az iskolai munkaterv, a nevelőtestület határozatai, továbbá az igazgató, illetőleg a felettes szerveknek az igazgató útján adott útmutatásai alkotják.

A pedagógus alaptevékenysége azokat a tanórai és tanórán kívüli teendőket foglalja magában, amelyek az intézmény rendeltetése szerint nevelő, oktató munkából az egyes munkaköröknek megfelelően minden nevelőre kötelezően vonatkoznak.

Alapos, átfogó és korszerű szaktudományos és szaktárgyi tudással rendelkezik.

- A tanítási órákra való készülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és helyettesített órák vezetése,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- szülői értekezletek, fogadóóra megtartása,
- a tanulók felügyelete óraközi szünetekben és ebédeltetéskor,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- tanulmányi versenyekre való felkészítés, tanulmányi versenyek összeállítása, lebonyolítása,
- javítóvizsgák lebonyolítása,
- iskolai méréseken való felügyelet,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, munkaközösségi megbeszéléseken,
- iskolai dokumentumok készítésében való közreműködés,
- szakmai továbbképzéseken való részvétel,
- tanítás nélküli munkanapokon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- szertárrendezés,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása,
- az iskolaközösség kialakításában és fejlesztésében való közreműködés,
- az iskola kulturális és sportéletének, a szabadidő hasznos eltöltésének a megszervezésében és lebonyolításában való részvétel.

Továbbá alkotó módon részt vállal:

- a nevelőtestület újszerű törekvéseiből, a közös vállalások teljesítéséből,
- az ünnepélyek és megemlékezések rendezéséből, az iskola hagyományainak ápolásából,
- a tanulók folyamatos felzárkóztatásából, a tehetséggondozást szolgáló feladatokból,
- pályaválasztási feladatokból, a gyermekvédelmi tevékenységből,
- a diákönkormányzat kialakításából, az iskolai élet demokratizmusának fejlesztésében.
- Nyitott a szülő, a tanuló, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében
- Részt vesz intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.

Feladatai közé tartoznak még az alábbiak:

- Egyes adminisztratív és szervezési feladatok elvégzése, melyeket az intézmény nevelő-oktató munkája tesz szükségessé, illetve az érvényben lévő jogszabályok előírnak.
- Nevelő-oktató munkáját tervszerűen végzi, tanmenet alapján dolgozik. A tematikus, éves tanmenetet az igazgató által meghatározott időpontra elkészíti, az illetékesnek jóváhagyásra bemutatja.

- Személyi adataiban történt változást (név, lakcím, szabadság idején a tartózkodás helyét) az igazgatónak azonnal jelenti.
- Távolmaradása, feladata elvégzésében fellépő akadályoztatása esetén időben, előre értesíti az igazgatót és gondoskodik helyettesítése esetén arról, hogy a tanmenet, a tankönyv a helyettesítő nevelő rendelkezésére álljon.
- Részt vesz a diákmozgalom segítésével, a tanuló-és gyermekbalesetek megelőzésével, a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtásában.
- Betartja az iskola tűzvédelmi, balesetvédelmi és egyéb szabályzatait.
- A fentieken kívül elvégzi azokat a munkakörével összefüggő feladatokat, amelyekkel az igazgató, az igazgatóhelyettes, az illetékes munkaközösség-vezető megbízzák.

5.4.2. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnökök feladatai

Az osztályfőnököket az igazgató bízza meg meghatározott időre a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.
Az osztályfőnök olyan pedagógiai kompetenciával rendelkező szakember, akinek erkölcsi és jogi felelősséget kell vállalnia valamennyi rábízott tanulóért.

- Nyomon követi a tanulók fejlődését, tevékenységét és konfliktusait a szülői házban és a kortárs csoportban.
- Az osztályfőnöknek rendszeresen figyelemmel kell kísérnie osztályának tanulóit a tantárgyi és nem tantárgyi tanulási folyamat során, a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét. Bukásra álló tanuló szüleivel felveszi a kapcsolatot, és a szaktárgyat tanító kollégával együtt, megpróbál megoldást találni a bukás elkerülése érdekében.
- Hiányzásokat figyeli. Az igazolatlan hiányzás esetében köteles a szülőt írásban értesíteni. Több igazolatlan hiányzás esetén szól az igazgatónak, és az ifjúságvédelmi felelősnek.
- Segíti a tanulóközösség kialakítását.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet, fogadóórát tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos adminisztratív teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti az osztálya kötelező orvosi vizsgálaton való részvételét.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Rendkívüli esetben órát látogat az osztályában.
- Tanulmányi kirándulást szervez, bonyolít le.
- Az osztályfőnöknek, mint pedagógusnak, törekednie kell arra, hogy osztályában:
    - kultúraközvetítőként,
    - fejlesztőként
    - a csoport vezetőjeként,
    - a csoport életének szervezőjeként,
    - értékelő pedagógusként irányítsa a rábízott tanulók életét, munkáját.
- Kötelessége, hogy a szülőket tájékoztassa a házirendről, gyermekük iskolai teljesítményéről.
- Gondoskodik arról, hogy a szülők szavazás útján megválasszák az osztály szülői munkaközösségének tagjait (2-3 fő).

- Pontos információkkal kell rendelkeznie osztálya szociometriai képéről, az osztályon belüli konfliktusokról, rivalizációról, az uralkodó értékekről.
- Továbbá tisztában kell lennie az iskola által preferált alapértékek, normákkal elsősorban:
    - rend és tisztaság
    - udvarias, illemtudó viselkedés
    - munkafegyelem, tanulói fegyelem
    - a teljesítmény tisztelete
    - a műveltségre, informáltságra való törekvés
    - a testi, lelki egészség,
    - demokratizmus fejlesztésével osztálya tanulóinál.
- Felelősséget kell vállalnia tanítványai viselkedéskultúrájáért, személyi biztonságukért a környezettisztaság megőrzése érdekében tanúsított magatartásukért.

5.5.A kapcsolattartás rendje

5.5.1. Az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje a DÖK Sz.M.SZ.-nek megfelelően

Döntési jogkör:

1. A tanulóközösségek döntenek saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, ellenőrzésében, értékelésében, valamint diák-tisztségviselőik megválasztásában és visszahívásában.
2. Saját működésével kapcsolatban a nevelőtestület véleményének kikérésével.
3. A Diákönkormányzat anyagi kérdéseiben.
4. A Diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatának elfogadásában.
5. Egy tanítás nélküli munkanap programjának megállapításában.

Véleményezési jogkör:

1. A munkaterv készítésekor a tanév rendjére vonatkozó, tanulókat érintő programok meghatározásában.
2. A tanulók jutalmazásában, kitüntetésében, fegyelmi ügyében.
3. Kulturális és iskolán kívüli programok szervezésében.

Javaslattevő jogkör:

Az iskolai élet minden diákokat érintő kérdésében.

Egyetértési jogkör:

1. Az ünnepélyek, megemlékezések rendjével, hagyományok ápolásával kapcsolatban.
2. A diákképviselők és az iskolavezetés közötti kapcsolattartás formájának és rendjének meghatározásában.
3. Jogszabályban meghatározott ügyekben, az iskola szervezeti és működési szabályzatának elfogadásakor és módosításakor.
4. A házirend elfogadásakor, módosításakor.
5. A tanulók szervezett véleménynyilvánításának és a tanulók rendszeres tájékoztatásának rendjével és formáival kapcsolatban.
6. A tanulók jutalmazásának elveivel és formájával, illetve a fegyelmező intézkedések formáival és alkalmazásának elveivel kapcsolatban.

Aláírási jog
Minden Diákönkormányzatot érintő iratot az elnök jogosult aláírni. Távollétében az általa jelölt vezetőségi tag látja el a teendőket, ha ilyen jelölés nem történt, akkor a vezetőség ideiglenesen új elnököt választ.

5.5.2. A tanulói közösségekkel való kapcsolattartás

- Osztályközösségek és tanulócsoportok
- Az iskolai életet érintő információk áramlásának biztosítása az osztályfőnök, ill. a szaktanárok segítségével.
- Diákönkormányzat
- A tanulók érdekeit képviseli, véleményt alkot a diákokat érintő kérdésekben.
- Diákközgyűlés
- Nyilvános tájékoztató fórum, amely tanévenként legalább egy alkalommal hívható össze. Az igazgató és a diákönkormányzat vezetői beszámolnak az előző diákközgyűlés óta eltelt időszak munkájáról.

5.5.3. Az iskola és a szülők együttműködéséről

Nevelési tevékenységünkben meghatározó szerepe van a **szülők és az iskola** kapcsolatának. Tudatában vagyunk annak, hogy kölcsönösen egymásra utaltak vagyunk! Ezt hivatott elősegíteni a Szülői Munkaközösség, mely 1959-óta működik iskolánkban

Közös nevelőmunkánk csak akkor lehet igazán eredményes, ha a szülői ház által vallott és vállalt erkölcsi és szellemi értékrendszer azonos vagy legalábbis nagyon hasonló a miénkkel. - A helyzetelemzésben érintett kérdések következtében ez különösen nem könnyű feladat. De a vállalt nemes és közös cél érdekében mindent el kell követnünk. Munkánkat hiteles eszmények, közös példaadás segítségével könnyebb végeznünk.

A szülők és pedagógusok együttműködésének formái eddigi gyakorlatunknak megfelelően a következők:

- szülői értekezletek / évente 2 osztályszülői, és össz- szülői illetve
- mindkettő további igény szerint /
- családlátogatások / osztályfőnök-váltás esetén évente egyszer és szükség szerint /
- fogadónapok / félévente 2-2 alkalommal /
- nyílt tanítási napok / évente 1 alkalommal /
- alkalmi vagy szükség szerinti személyes találkozások
- szülők farsangi rendezvénye
- kapcsolat az iskolaszéki képviseleten
- írásos kapcsolattartás / tájékoztatók az SZMSZ szerint, tájékoztató füzet kölcsönös használata, IPR negyedéves értékelései /

A nevelő-oktató munka segítése, a nevelőtestület, a szülők, a tanulók és az iskolafenntartók együttműködésének előmozdítása érdekében iskolánkban 1997. február 21-e óta Iskolaszék működik. A szülők közvetlen és közvetett érdekképviseletét jól tükrözi az a tény, hogy az Iskolaszék jelenlegi 10 tagból áll.

5.5.4. A pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái

A pedagógusok a tanulók fejlődése érdekében minél szélesebb körben együttműködnek szakmai és nevelési kérdésekben.

A pedagógusok a nevelés-oktatás során együttműködnek:

- nevelési értekezletek, osztályozó értekezletek során
- az intézmény összes pedagógusa és a pedagógiai munkát segítő munkatársak részvételével az intézmény érintő működési és szakmai kérdésekben;
- szakmai munkaközösségek ülésein – éves terv szerint a munkaközösség vezető irányításával az intézmény szakmai működésnek segítése, vélemény-nyilvánítás;
- team munkában- az iskola működésének segítése, fejlődése érdekében;
- team munkákban - osztályban tanítók egymás közötti konzultációja, projektek és szabadidős tevékenységek bonyolítása, intézményi dokumentumok készítése vagy felülvizsgálata, pályázatok lebonyolítása; ünnepi műsorok készítése;
- személyes konzultáció

5.5.5. A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja

Az intézményvezető és helyettese szervezik a kapcsolattartást az intézménnyel kapcsolatban álló intézményekkel, állami, önkormányzati, civil szervezetekkel és vállalkozásokkal. Az együttműködés célja, hogy segítse a pedagógusok munkájának ellenőrzését és értékelését, a vezető munkájának ellenőrzését és értékelését, valamint az intézmény ellenőrzését és értékelését.

Kapcsolattartás az óvodával

- az óvónők és alsós nevelők között rendszeres a munkakapcsolat
- közös munkával készítjük elő a beiskolázást
- igyekszünk azonos elvekkel könnyíteni az óvodából az iskolába lépés nehézségeit
- a leendő első osztályos tanítók részt vesznek a tavasszal megrendezett óvodai szülői értekezleten
- a leendő első osztályosok szüleit meghívjuk nyílt napunkra
- a nagycsoportosok tavasszal látogatást tesznek az iskolába
- szervezünk közösen rendezvényeket: Iskola hívogató napközis tábor.

Kapcsolattartás a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgáltatókkal

A pedagógiai szakszolgálattal való kapcsolattartásért és a pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevételéért az igazgatóhelyettes a felelős. Munkája során segíti, hogy a szülők szükség esetén felvegyék a kapcsolatot a szakértői bizottsággal, igénybe vegyék a nevelési tanácsadás szolgáltatásait, illetve segítséget kérjenek a kiemelten tehetséges tanulók további fejlesztéséhez. Megszervezi továbbá szükség szerinti igénybevételt, illetve a tanulmányi-, sport- és tehetséggondozó versenyeken való részvételt.

Kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal

A gyermekjóléti szolgálatokkal a kapcsolatot az igazgató, és a gyermekvédelmi felelős tartja. Feladatuk, hogy megelőzzék a tanulók veszélyeztetettségét, veszélyeztetés esetén eljárást kezdeményezzenek.

A gyermekvédelmi felelős feladata: az osztályfőnökök jelzéseit követően a tanulói hiányzások jogszabályban rögzített mértéke után a gyermekjóléti szolgálatokkal való kapcsolat felvétele. Részt vesz továbbá a gyermekjóléti szolgálat által szervezett esetmegbeszéléseken. Szervezi a kapcsolatfelvételt a rászoruló tanulók (szüleik) és a gyermekjóléti szolgálatok között. Problémás esetekben (igazolatlan hiányzás, anyagi gondok, veszélyeztetettség a családban, stb.)

azonnal jelez az iskola gyermek és ifjúságvédelmi felelősön keresztül a gyermekjóléti szolgálat felé. Az intézkedéseket egyeztetik, megbeszélik. A családlátogatásokat lehetőleg közösen végzik az érintett tanulók osztályfőnökei és a gyermekjóléti szolgálat munkatársa. A családsegítő és gyermekjóléti szolgálat elérhetősége az iskola aulájában kerül kifüggesztésre.

Kapcsolattartás az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval

Az egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatókkal való kapcsolat célja a nemzeti köznevelési törvényben előírt, évenként esedékes szűrővizsgálat lebonyolítása. A szűrővizsgálatok szervezéséhez és lebonyolításához szükséges kölcsönös kapcsolatért az igazgatóhelyettes a felelős.

Kapcsolattartás a középiskolákkal

Tanulóink középiskolai helytállásáról küldött minősítéseket rendszeresen elemezzük. Elvárásaikat igyekszünk beépíteni képességfejlesztő munkánkba, lehetőséget biztosítunk valamennyi középiskolának a bemutatkozásra.

Kapcsolattartás a helyi önkormányzatokkal

Meghatározott időszakonként a képviselő-testületnek munkánkról beszámolunk, az önkormányzat képviselőit rendezvényeinkre meghívjuk.

Kapcsolattartás a fenntartóval

Az iskolai munka megfelelő szintű irányításának érdekében az iskolavezetés napi munkakapcsolatban áll a fenntartóval, a rendszeres munkaértekezletek lehetőséget adnak a tankerület többi iskolájával a kapcsolatok elmélyítésére.

Kapcsolattartás az egyházakkal

A hit-és erkölcstanoktatás kapcsolódó órában, ill. délután van az iskolában. Ünnepi alkalmak, ünnepek előkészítésében és rendezésében együttműködünk.

Az iskolát támogató alapítvány kuratóriumával:

Az alapítvány neve Tárkány Község Iskolájáért Közalapítvány, felelőse az iskola igazgatója

5.6.Jogviszonylétesítés és a felvételi eljárás szabályai

5.6.1. Az iskolába jelentkező tanulók felvételének, és átvételének elvei

Iskolánk a kötelező beiskolázási körzetből – melyet az iskola fenntartója határoz meg – minden jelentkező tanköteles korú tanulót felvesz.
Az első osztályba történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.

Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát
- a szülő személyi igazolványát
- a gyermek lakcímkártyáját,
- az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító óvodai igazolást,
- a gyermek egészségügyi könyvét – a gyermekorvos felvételi javaslatával
- szükség esetén a szakértői bizottság szakvéleményét.

A 2-8. évfolyamba történő felvételnél be kell mutatni:

- a tanuló anyakönyvi kivonatát
- a szülő személyi igazolványát
- az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt
- az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot.

Az iskola beiratkozási körzetén kívül lakó tanulók átvételéről a szülő kérésének, a tanuló előző tanulmányi eredményének, illetve magatartás- szorgalom érdemjegyeinek, valamint az adott évfolyamra járó tanulók létszámának figyelembevételével az iskola igazgatója dönt.

Ha az átvételt kérő körzeten kívüli tanuló előző tanév végi osztályzatának átlaga 3,5 alatt van, illetve magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag vagy változó minősítésű, a igazgató a tanuló felvételéről szóló döntése előtt kikéri az igazgatóhelyettesek és az érintett évfolyam osztályfőnökeinek véleményét.

Az iskolába beadott felvételi kérelmeket a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben meghatározott sorrendben teljesítjük.

Amennyiben iskolánk – a rendeletben megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor az érintett csoportba tartozók között előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 24§ (6) bekezdése alapján.

Ha az általános iskola – a megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján dönt. A sorsolásra a felvételi, átvételi kérelmet benyújtókat meg kell hívni.

Ha az intézményünk az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor sorsolással dönt. A sorsolást 3 tagú független bizottság végzi a kérelmet benyújtó szülők jelenlétében. A gyermeket a sorsoláson 1fő képviselheti.

A sorsolásról, annak eredményéről jegyzőkönyvet kell vezetni.

Iskolánkba tanév közben érkező új tanulók számára – szükség esetén-, az ismeretelsajátításhoz, alkalmazkodáshoz több időt, egyéni differenciálást nyújtanak pedagógusaink.

Iskolánk a beiskolázási körzetéből – Tárkány község közigazgatási területe – minden jelentkező tanköteles korú tanulót felvesz.

Első osztályba történő beiratkozás feltétele: a közoktatási törvényeknek megfelelően.

A 2-8. évfolyamba jelentkező tanulóknak az iskola helyi tantervében meghatározott tantervében meghatározott szintfelmérő vizsgát kell tennie idegen nyelvből és azokból a tárgyakból, amelyeket nem tanult előző iskolájában. Ha a vizsgán nem felelt meg, azt 2 hónapon belül megismételheti. Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni illetve tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Az iskolában a tanuló átvételére a tanév során bármikor lehetőség van, amennyiben az osztályok létszáma engedi és az iskolaváltás objektív okok miatt történik. Kivétel ez alól, ha a tanuló úgy kíván iskolát váltani, hogy az iskolatípus-változtatással jár. A felvételére a megállapított eljárásrend szerint kerülhet sor. Ebben az esetben az igazgató mérlegelési jogköre alapján a tanuló:

- különbözeti vizsgát tehet;
- évfolyamot ismételhet;
- türelmi időt kaphat.

Szubjektív okokból történő iskolaváltás osztálylétszámtól függetlenül az iskolaigazgató mérlegelési jogkörébe tartozik.

A felvétel, átvétel elvei A Nkt. 72. § (2) bekezdése szerint a szülőt megilleti a nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának a joga, mellyel élve gyereke adottságainak, képességeinek megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat iskolát. A jelentkezés benyújtása után az iskola igazgatója a hatályos jogszabályoknak megfelelő felvételi eljárásban a felvételről, átvételről a tanulói jogviszony létesítésével hozza meg döntését.

Az iskola igazgatója köteles írásban értesíteni a szülőt a felvételi, átvételi kérelem elbírálásáról a döntést megalapozó indoklással, és a döntéssel szembeni jogorvoslati eljárás lehetőségeiről.
A végrehajtási szabályok alapján az igazgatónak értesítési, közlési kötelezettsége áll fenn a szülővel, átvétel esetén az előző iskolával szemben is. Az intézmény vezetője a kérelem benyújtásával kapcsolatos ügyintézése, a határidő-számítás, a mulasztás, a kérelem elbírálása és a jogorvoslati kérelem intézése során a köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos törvényi előírásokat alkalmazza.
Amennyiben az intézmény felvételi kötelezettségének teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, a további felvételi kérelmek teljesítésénél előnyben részesül.

5.7.A magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanuló a 2-8. évfolyamon az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az iskola tantervében meghatározott a „a továbbhaladás feltételei" című fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesített.
A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók évközbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A 2-8. évfolyamon minden tantárgyból legalább az „elégséges" év végi osztályzatot kell megszerveznie a továbbhaladáshoz.
Ha a tanuló a 2-8. tanév végén „elégtelen" osztályzatot szerez, a nevelőtestület döntésétől függően a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javító vizsgára, vagy osztály ismétlésre kötelezi.
Ha a tanuló a 2-8. évfolyamon a tanév végén három vagy több tantárgyból szerez „elégtelen" osztályzatot, a tantestület osztályozó vizsgára kötelezheti.
A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie ha:

- az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- az iskola igazgatója engedélyezte , hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
- egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott
- magántanuló volt.

Az 1 évfolyamon – a Köznevelési törvény előírásainak megfelelően a tanuló csak abban az esetben nem léphet magasabb évfolyamba, ha az adott tanév során 250 óránál többet mulasztott.
A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a magántanulók esetében az osztályozóvizsga tantárgyai a következők:

- 1-4. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika,
- Környezetismeret
- 5-6. évfolyam: magyar irodalom, magyar nyelvtan, történelem, matematika, természetismeret

- 7-8. évfolyam: magyar irodalom, magyar nyelvtan, történelem, matematika, fizika, biológia, kémia, földrajz

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt, tanulmányi követelményeket az adott évfolyamon valamennyi tantárgyból teljesítette.

A követelmények teljesítését a nevelők a tanuló tanulmányi munkája, érdemjegyei, illetve valamint az osztályozó vizsgákon nyújtott teljesítménye alapján bírálják el.

Az 1. évfolyamon legalább a "gyengén megfelelt" minősítést, a 2-8. évfolyamon valamennyi tantárgyból legalább az "elégséges" osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz.

Ha a tanuló az 1. évfolyamon nem tesz eleget az előírt követelményeknek, munkája előkészítő jellegű volt az évfolyamot megismétli.

Ha a tanuló a 2.-8. évfolyam végén egy vagy két tantárgyból szerez "elégtelen" minősítést, a nevelő testület határozatával a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javító vizsgát tehet.

Ha a tanuló a 2-8. évfolyam végén három vagy több tantárgyból "elégtelen" osztályzatot kapott, az évfolyamot ismételni köteles.

A 4.-8- évfolyamon a magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha

- az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
- egy tanévben 250 óránál többet mulasztott, és a nevelőtestület ezt engedélyezi,
- magántanuló volt,
- az igazgató az átvételnél előírja.

Mulasztás következtében és a magántanulók esetében az osztályozó vizsga tantárgyai a következők:

1. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika
2. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, természetismeret
3-4. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, természetismeret
5-6. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, természetismeret, történelem
7-8. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, biológia, fizika, kémia, történelem, földrajz

Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor tanulmányi rendszerben értesítő, év végén bizonyítvány és a tanulmányi rendszer útján értesíti.

Az IPR programban résztvevő tanulók szülei negyedévente szöveges értékelést kapnak az érintett diákok tantárgyi, szociális fejlődéséről.

5.8.Az ismeretek számonkérésének rendje

Témazáró dolgozatok:

- az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak;
- ennek időpontjáról legkésőbb az összefoglaló órán egyeztetnek;
- a szaktanár két héten belül kijavítja a dolgozatokat.

- egy tanítási napon legfeljebb két témazáró dolgozat írható.
- a tanuló hiányzása esetén jelentheti tanárának, ha nem tudott felkészülni, aki felmentést adhat a témazáró megírása alól;
- tartós hiányzás (egy hétnél több idő) esetén a tanuló az iskolába érkezése napján nem kérhető számon.

Szóbeli feleletek:
A tanulók szóbeli kifejezésének fejlesztése érdekében többször ellenőrzik a követelmények teljesítését szóbeli felelet formájában is.

Röpdolgozatok:
Egy-két óra anyagának ellenőrzése írásban.

Kiselőadások:
Tanári segítséggel, útmutatással elkészített előadás során a tanulók szélesebb körű információkat gyűjthetnek az adott témában.

Az otthoni (napközis, tanulószobai) felkészüléshez előírt házi feladatok meghatározása

Iskolánkban a házi feladatok meghatározásával kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

- a házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás (készség- és képességfejlesztés), valamint a tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása;
- a tanulók a tanítási szünetek idejére – a szokásos (egyik óráról a másikra esedékes) feladatokon túl – nem kapnak sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot;
- a házi feladatok adásánál a pedagógus figyelembe veszi a családok szociokulturális hátterét. Nem adhat kötelezően olyan házi feladatot, melyhez jelentős házi könyvtár, saját használatú PC, internet-hozzáférési lehetőség szükséges;
- egy átlagos felkészültségű és képességű tanuló annyi házi feladatot (szóbeli és írásbeli) kaphat, melyet az alábbi időtartam alatt el tud végezni:
  első – második évfolyam: maximum 30-45 perc;
  harmadik – negyedik évfolyam: 45-60 perc;
  ötödik – hatodik évfolyam: 60-90 perc;
  hetedik – nyolcadik évfolyam: maximum 120 perc.

5.9.Tanulmányok alatti vizsgák

Iskolánkban az alábbi tanulmányok alatti vizsgákat szervezzük:

- osztályozó vizsga
- pótló vizsga
- javítóvizsga

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónk a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól fel volt mentve,
- engedély alapján egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírnál rövidebb idő alatt tehet eleget,

- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet. Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha valamely vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha a tanuló, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott, kivéve, ha a nevelőtestület másképp nem dönt.
A tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet előírásaiban szereplő szabályok szerint kell megszervezni.
A vizsgák időpontját, helyét és követelményeit az érintett tanulók szüleivel
- osztályozó vizsga esetén a vizsgák időpontja előtt legalább két hónappal,
- javítóvizsga esetén, a tanév végén (bizonyítványosztáskor

közölni kell a tényt, az időpontot, a vizsgát megelőzően egy hónappal
Az osztályozó és javítóvizsgák követelményeit az iskola helyi tantervében (a kerettantervben) szereplő követelmények alapján a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve – amelyik tantárgynál nincs munkaközösség – a szaktanárok állapítják meg.
Az osztályozó és javítóvizsgák követelményeit a mindenkori tantervek tartalmazzák, melyek a pedagógiai program mellékletét képezik.

5.10. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Iskolai nevelő és oktató munkánk egyik alapvető feladata a kiemelt figyelmet igénylő tanulók fejlesztése, melynek alapja a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembe vétele, a differenciálás; valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák alkalmazása a tanítási folyamatban.

Munkánk során kiemelten kezeljük
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő
- a sajátos nevelési igényű
- a kiemelten tehetséges
- a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű

tanulók fejlesztését.

E tanulók nevelése és oktatása iskolánkban integrált formában történik.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulók négy nagy csoportba tartoznak, melyek a következőek:

1. Beilleszkedési-, tanulási-, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók
2. Sajátos nevelési igényű tanulók
3. A kiemelten tehetséges tanulók
4. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztése

5.10.1. Beilleszkedési-, tanulási-, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók

E tanulók nehézségeinek enyhítését szolgálják a következő osztályfőnöki, szaktanári tevékenységek:

- szoros kapcsolata a helyi óvodával, a nevelési tanácsadóval, gyermekjóléti szolgálattal,
- egyéni elbeszélgetés a gyermekkel és szüleivel, az adott probléma megoldását szolgáló irányított tevékenység,
- differenciált foglalkoztatás,
- szabadon választható és szabadidős tevékenységek során különösen egyéni bánásmód az érintettekkel,
- napköziotthon,
- felzárkóztató órák,
- családlátogatások,
- a szülők és a családok nevelési gondjainak segítése.

Ugyancsak ezen pozitív és negatív kérdések megoldását segíthetik elő a jól előkészített tanulmányi és más jellegű osztálykirándulások és rendezvények, erdei iskolák, táborozások stb. – A tanulók egy „más" helyzetben, környezeten általában új oldalukról is megmutatkoznak. Kiemelt feladatunk ezen tapasztalatok, váratlan „helyzetek" megfelelő, tapintatos kezelése.

5.10.2. Sajátos nevelési igényű tanulók

Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei a Magyar Közlöny Online 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet és a 2. sz. Melléklet 5. pontja (Enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének elvei) szerint történik. A sajátos nevelési igényű tanulók többségi intézményekben megvalósuló nevelése, oktatása a Pedagógiai Program 1. számú melléklete szerint történik. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztő programja a Pedagógiai Program mellékletét képzi.

5.10.3. A kiemelten tehetséges tanulók

A tehetség, a képesség kibontakoztatását elősegítő pedagógiai tevékenységek:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése,
- a nem kötelező (választható) tanórán tanulható tantárgyak tanulása,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az iskolai sportkör,
- a szakkörök,
- versenyek, vetélkedők, bemutatók (szaktárgyi, sport, kulturális stb.)
- a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások),
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata – kiemelten az interaktív tábla használata,
- a továbbtanulás elősegítése.

A tehetség kibontakoztatásának területén kiemelt szerepe van a szakköri és egyéb foglalkozásoknak. Ezek megszervezésére az SZMSZ vonatkozó rendelkezése szerint kerül sor. Elsődlegesen személyi feltételeink következtében általában a következő szakköröket szervezzük és működtetjük:

Matematika, számítástechnika, könyvtári olvasókör, irodalmi szakkör, német nyelv, énekkar, tömegsport, kézilabda, labdarúgás, „ügyes kezek" szakkör.

5.10.4. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztése, (IPR program) integrációját segítő pedagógiai tevékenységek

- szoros kapcsolat a helyi óvodai intézményekkel, nevelési tanácsadóval és gyermekjóléti szolgálattal
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése
- felzárkóztató órák, fejlesztő foglalkozások
- egyéni foglalkozások
- az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata
- a középiskolai továbbtanulás irányítása, segítése
- iskolai sportkör, szakkörök
- tanulmányi kirándulások
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok)
- szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások)
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkel való együttműködés
- családlátogatások
- szülők és a családok nevelési gondjainak segítése
- szülők tájékoztatása a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról

5.11. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Iskolánkban a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek összhangban vannak tanulóink összetételével. Az ezzel kapcsolatos feladatok ellátását az igazgató koordinálja.

Ebben a vonatkozásban védelemre szoruló tanulóink közül a legtöbb meghatározóan a cigány etnikumhoz tartozik. Iskolánkban nem folyik külön nemzeti- és kisebbségi nevelés és oktatás; cigány tanulóink felzárkóztatása az oktatás egészére vonatkozik (tanórák, korrepetálások, fejlesztések, napközi stb.).

A leginkább szociális hátrányhelyzettel induló gyermekek esetén ennek érzékelhető szimptómái a következők: fáradékonyság, fejletlen gondolkodás, önfegyelem hiánya, alapvetően negatív viszonya tanuláshoz, rossz tanulási technika, nem megfelelő szülői háttér.

Jelen gondjaink leküzdésére és a fentiek elősegítésére a nevelés terén legfontosabb a velük való egyéni bánásmód. Ennek során kiemelkedő szerepe van a pedagógiai türelemnek és a dicséret alkalmazásának. Tudjuk, hogy tartós eredményességről így is csak hosszú távon beszélhetünk.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulóknál még fontosabb pedagógiai feladat, hogy szoros kapcsolatban legyünk a családokkal. A rendszeres és alkalmi családlátogatás mellett különösen célszerű a szülők gyakoribb írásbeli tájékoztatása. Érzékeljék a szülők, a gyerekek, hogy bátran, bizalommal fordulhatnak az osztályfőnökökhöz, szaktanárokhoz, vezetőséghez egyaránt.

Célunk, hogy változatos pedagógiai eszközökkel segítsük ezen tanulók beilleszkedését a közösségbe. Örömteli, hogy ezen tanulók közül egyre többen vesznek részt a tanulmányi osztálykirándulásokon. Ezzel együtt, ha lehetőségeink megengedik, illetve pályázatok eredményeként a továbbiakban is szervezünk számukra egynapos osztálykirándulásokat, erdei

iskolát esetleg nyári táboroztatást. Iskolán pedagógusai szívesen vesznek részt ezen pályázatok megírásában, hogy minél jobban tudjuk e pedagógiai tevékenységünkkel elősegíteni ezeknek a tanulóknak a beilleszkedését, felzárkóztatását.

A különböző jellegű hátrányok a nevelés és a szocializáció mellett leginkább ennyire érzékelhetők e gyermekek mindennapi tanulásában. Az e téren jelentkező kudarcaik megszüntetését illetve gyengítését szolgálják meghatározóan a napközik, felzárkóztató csoportfoglalkozások, különösen az alsóbb évfolyamokon.

A felzárkóztató programok legfontosabb fejlesztő feladatai a következők:

- tantárgyi fejlesztés
- önismeret, önbizalom fejlesztése
- általános szocializációs, kommunikációs fejlesztés
- egyéni tehetséggondozás
- az érintettek iskolai és társadalmi sikerességét elősegítő készségfejlesztés.

Mindezek megvalósítására leginkább a felzárkóztató, fejlesztő jellegű foglalkozások a legalkalmasabbak. Ezeken a tanórákon különös odafigyeléssel kell lennünk e tanulók irányába. Nagyon fontos a velük való egyéni foglalkozás, foglalkoztatás, munkáik rendszeres javítása, az állandó ellenőrzés, ugyanakkor a minél több sikerélményhez való juttatás is. Találjuk meg mindig, minden órán azt az aprócska jót, és emeljük ki, dicsérjük meg, bíztassuk, hiszen ez által is fontos pedagógiai tevékenységet folytatunk. Megerősítjük, így egyre több pozitív dolog éri, bízni kezd önmagában.

Mindezek megvalósítására a legalkalmasabb az egyéni fejlesztés, vagy a kis létszámú csoportokban történő felzárkóztatás.

Az egyéni és a szociális hátrányokból fakadó hátrányok leküzdését elősegítő felzárkóztató jellegű programjaink megvalósítása során törekedjünk arra, hogy a tanulók kölcsönösen megismerjék egymást, ezáltal pedig megtanulják egymást elfogadni és megbecsülni.

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Iskolánk mindig is sokat tett a szociális hátrányok enyhítéséért. A napközis foglalkozások megszervezésével nemcsak a közoktatás feladatinak megvalósításában vettünk részt, hanem szociális funkciót is teljesítettünk. Fontos pedagógiai feladatnak tartjuk a szociális hátrányokkal küzdő fiatalok feltérképezését, problémáik megismerését.

Kiemelt feladataink:

- A napközis, illetve tanulószobai foglalkozások megszervezése,
- Felzárkóztató illetve tehetséggondozó programok szervezése,
- Drog- és bűnmegelőzési programok,
- Pályaorientációs tevékenység,
- Felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, fogadóórákon, családlátogatásokon,
- Helyi, regionális, országos támogatások megszerzésének ösztönzése,
- Motiválás arra, hogy a gyermek kollégiumi, tanulószobai, vagy napközis ellátásban részesüljön,
- Kapcsolatfelvétel a szakszolgáltató intézménnyel, az áthelyező bizottsággal,
- A tankönyvtámogatás elveinek, mértékének meghatározása,
- Táborozási hozzájárulások,

- Ösztöndíjak, egyéb támogatások,
- Pályázatok figyelése, részvétel pályázatokon.

A gyermek-és ifjúságvédelmi tevékenység átfogja az iskolai élet egészét azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermeket megillető jogok érvényesülését, intézkedést tegyen a rászorulók érdekében, kísérje figyelemmel a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű gyermekek életkörülményeit. Minden pedagógus közreműködik a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.
Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki:

- a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére;
- feltárására;
- megszüntetésére.

A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat.
Iskolánk alapvető feladatai e területen:

- fel kell ismerni, és fel kell tárni a tanulók problémáit;
- meg kell keresni a probléma okait;
- segítséget nyújtani a problémák megoldásához;
- jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok (testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátló vagy akadályozó állapot) megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval;
- gyermekjóléti szolgálattal;
- kormányhivatallal;
- gyermekorvossal, védőnővel;
- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel.

Az iskolában a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok segítésére gyermek- és ifjúságvédelmi felelős működik. Munkájához szükséges feltételekről az iskola vezetője gondoskodik. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős alapvető feladata, hogy koordinációs tevékenységével segítse a pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját.
Ezen feladatai közé tartozik különösen:

- a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről és intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak;
- a prevenció érdekében már első osztályban felmérést végez;
- indokolt esetben az osztályban tanítókkal együtt családlátogatásokon vesz részt a veszélyeztető okok feltárása érdekében;
- veszélyeztető okok megléte esetén intézkedést kezdeményez az iskola igazgatójánál, aki értesíti a gyermekjóléti szolgálatot;
- veszélyeztetett tanulók ismételt igazolatlan mulasztása esetén, esetmegbeszélésen vesz részt;
- állandó kapcsolatban áll a gyermekjóléti szolgálattal;
- a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi;
- ismeri és alkalmazza a gyermek- és ifjúsági törvényt;

- részt vesz a drogügyi koordinátor és a tantestület aktív közreműködésével az egészségfejlesztési és drogprevenciós stratégia kidolgozásában és a program végrehajtásában.

Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- felzárkóztató foglalkozások és tehetséggondozó foglalkozások;
- pályaválasztás segítése;
- személyes, egyéni tanácsadás (tanulóknak, szülőknek);
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése, szűrővizsgálatok;
- napközis foglalkozások;
- iskolai étkezési lehetőségek;
- tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek;
- az érintett tanulók szociális helyzetének javítása (segély, támogatás);
- szülőkkel való együttműködés, tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

5.12. Iskolai környezeti nevelési program

A környezeti nevelés alapelvei

A környezeti nevelés célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése. Távolabbról nézve a környezeti nevelés a természet – s benne az emberi társadalom – harmóniájának megőrzését, fenntartását célozza. Célja a természetet, az épített és társadalmi környezetet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.

A környezeti nevelés tartalma – világszerte, így Magyarországon is – kiszélesedett, a fenntarthatóságra, az emberiség jövőjének biztosítására irányul. Gondot kell arra fordítanunk, hogy diákjaink a jövőben mindennapi életvitelükben képesek legyenek a bonyolultabb természeti, társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat kezelni, megoldani. Meg kell alapoznunk tanítványaink környezeti erkölcsét, társadalmi-természeti felelősségét, formálnunk kell alakuló értéktudatát, együttműködési képességeit, a személyes és a közös felelősségtudat alapjait.

E nevelési célok hatékony személyiségformálást, az önszabályozás és egyben a társas együttműködés és konfliktuskezelés készségeinek erősítését igénylik. A *fenntarthatóság pedagógiája* a környezetért felelős, aktív kiscsoportok és tágabb közösségek kialakítására törekszik, előtérbe emelve azokat a tanulásszervezési módszereket, amelyekben felerősödhet a társas részvétel, felértékelődhet a felelős együttműködés.

Ennek megvalósítása rendszerszemléletű megközelítést, új tanítási-tanulási stratégiát igényel, amely messzemenően figyelembe veszi az egyéni (személyes) különbségeket, esélyt teremt minden gyermek számára a környezeti kultúra és az ezzel összefüggő kompetenciák elsajátításában. E pedagógiai törekvés sajátos tartalmakat és módszereket igényel a testi vagy szociális hátrányokkal küzdő gyerekeknél, hiszen életük során halmozódhatnak környezeti konfliktusaik.

A környezeti nevelés – a fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata – kiterjed az emberi együttélés, illetve az ember-természet kapcsolat bemutatására és formálására, egyben elősegíti a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését. A pedagógiai gyakorlatban kiterjed a testi-lelki egészségnevelésre, a társas készségek (mindenekelőtt a konfliktuskezelés, döntés,

együttműködés) fejlesztésére és a *mentálhigiénés nevelésre* is. S ezért szorosan kapcsolódik az egészségnevelési, egészségfejlesztési programhoz.

A környezeti nevelés iskolai gyakorlatában harmonikusan ötvöződik a környezettudományi és a társadalomtudományi ismeretek köre, hiszen csak az ember biológiai és társas-társadalmi természetének sajátosságaira építve történhet az *értékrend*, az *erkölcs* és az *életviteli szokások formálása*.

A környezeti nevelés legfontosabb értéktartalmai a fenntartható fejlődéssel, a jövő nemzedékek életminőséghez fűződő jogaival, a bioszféra iránti felelősségünkkel kapcsolatosak, ezért hangsúlyosan *erkölcsi-etikai* irányultságúak, attitűdöket és szokásokat formálóak.

A környezeti nevelési kutatások eredményeinek elemzése azt mutatja, hogy a környezeti ismeretek önmagukban nem elegendőek.

Környezettudatos életvitelt azok a személyek tanúsítanak, akik – azon túl, hogy pontos ismereteik és fogalmaik vannak a környezetről, az aktuális környezetvédelmi problémákról és tennivalókról – képesek e célok érdekében felelősen cselekedni, sőt hisznek is tevékenységük jelentőségében.

A környezeti nevelés során felértékelődik a ***tantárgyak közötti integráció***, a különböző tantárgyak ismeretkészletét összekapcsoló, harmonizáló pedagógiai törekvés. Ezzel párhuzamosan erősödik egy szintetizáló, összefoglaló tantárgy iránti igény is.

Magyarországon a kilencvenes évek végén számos általános iskolában a helyi pedagógiai programok egyik meghatározó elemévé vált a környezeti nevelés. A helyi innovációk kiterjedtek a tananyag tartalmi modernizációjára, a hatékony módszerekre, a tanórán és az iskolán kívüli nevelés (pl. terepgyakorlatok, erdei iskola, táborok) szélesedő körére.

A környezeti nevelés minden pedagógus, illetve valamennyi iskolatípus és tantárgy feladata (hiszen minden ugyanarról a világról szól!), ugyanakkor az egyes különálló *tantárgyakba* foglalt környezeti vonatkozású ismereteket, fejlesztési elemeket egésszé kell építeni. A jelenleg folyó korrekciós munka során erre lehetőség is kínálkozik. A kerettantervek részletesen tartalmazzák a tantárgyak e témakörhöz illeszkedő tananyagait, fejlesztési követelményeit. A tantestületünk fontos feladata a belső tartalmi és módszertani összehangolás, az egyes elkülönült tantárgyak helyi tanterveiben lévő környezeti nevelési tartalmak belső összehangolása.

A tantárgyak tartalmához illeszkedő, ám a hagyományos *tanítási órákon kívüli* iskolai nevelési helyzetekben a környezeti nevelésnek számos lehetősége van, mindenekelőtt az iskolai szabadidős helyzetekben, a tanulók művészeti, sport, játék és közéleti tevékenységeinek során. Ezek előkészítésekor, megvalósításakor szintén gondolnunk kell a környezeti vonatkozásokra, a környezeti nevelés lehetőségeire.

A *napközis* foglalkozások környezeti nevelési tartalma kifejezett, hiszen a tanulók életviteli kultúrájának, szokásaik alakításának közvetlen nevelési lehetőségei tárulnak fel. A napközi programjaiban helyet kell, hogy kapjanak a környezetfeltáró, érzékenyítő, megőrző programok, ezzel kapcsolatos játékok és cselekvések.

Az *iskolai tehetséggondozás* terén is helyet találhatunk a környezeti nevelésnek. A környezet iránt legfogékonyabb tanulók számára megrendezett versenyekre és vetélkedőkre való egyéni és csoportos felkészülés alkalmas erre. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a szokásos tanítási helyzetektől eltérő tanulás olyan képességek fejlesztésének is kedvez, amelyek nem kerülnek előtérbe a hagyományos tanórákon.

Különös feladatot jelent a *nemzeti, etnikai kisebbségek* környezeti nevelése. Sajátos társadalmi helyzetükben, nemzeti identitásuk megőrzésével, kulturális és nyelvi örökségük

ápolásával egyidejűleg a közös környezet törődésére is nevelnünk kell őket. Fontos, hogy saját nyelvükön és adott kulturális tradícióik elemeinek felhasználásával készüljenek azok a tananyagok és programok, amelyek a kisebbségek környezeti nevelését elősegítik.

A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata színvonalát és hatékonyságát a helyi *értékelési* és *önértékelési kultúra* biztosíthatja. A környezeti nevelés is igényli azt a minőségfejlesztési gyakorlatot, amely az iskola pedagógiai eredményességét képes hosszabb távon biztosítani.

Fontos, hogy az iskolai élet mindennapjaiban, a tanítási órákon kívül is érvényesüljön a nevelőintézmény egészének *ökológiai kultúrája* (pl. hulladék újrahasznosítás, energiatakarékosság, biokertészet, stb.) és *társas harmóniájának* rendje (pl. demokratikus fórumok, együttműködés helyi közösségekkel stb.). Az iskola legfontosabb célcsoportjai a környezeti nevelés terén a tanulók és a családok, a szülők, a helyi közösség tagjai. A családokat rendszeresen tájékoztatni szükséges az iskola környezeti nevelési éthoszáról, célkitűzéseiről és a szülőket mind jobban be kell vonni a helyi környezeti akciókba.

Az iskolai környezeti nevelést erősítik a természet- és környezetvédő helyi *közösségi akciók*, közös környezetjavító programok, a környezetvédelem jeles napjainak családias megünneplése.

A környezeti nevelésnek megvannak az *iskolán* (az intézményes nevelésen) *kívüli* formái is: teret nyújthatnak közművelődési intézmények, múzeumok, növény- és állatkertek, vadas parkok, nemzeti parkok, környezetvédelmi oktatóközpontok, népfőiskolák, gazdakörök, a természet- és környezetvédő mozgalom civil szervezetei, csoportjai stb. A velük való együttműködés igen fontos az iskolai környezeti nevelés társadalmasítása szempontjából.

A környezeti nevelés célkitűzései

A helyi környezeti nevelési célok megfogalmazásához segítségünkre lehetnek a Nemzeti alaptanterv *„Környezeti nevelés"* közös követelményében megfogalmazott elvárások. A nevelési célok azonban csak akkor képezheti igazán az iskola minőségfejlesztő munkájának alapját, ha konkrétak, azaz a helyi sajátosságokat is figyelembe veszik.

Rendszerszemléletre nevelés

A tanulókat képessé kell tenni arra, hogy a tanórán szerzett ismereteket össze tudják kapcsolni az élet valós ügyeivel, hogy önmaguk lássák meg a problémákat, azok összefüggéseit, és önmaguk keressék az arra adható válaszokat. Ennek során el kell jutni odáig, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a fejlődés és környezet kérdéseinek összefüggő rendszerét.

Az alternatív, problémamegoldó gondolkodás elsajátítása

Nem elegendő az egyes problémák, de még a problémák összefüggéseinek felfedeztetése sem, ha nem alakul ki az a képesség, hogy a problémákra válaszokat is keressenek a tanulók. Fontos, hogy az egyes kérdések megválaszolására több alternatíva felállítását igényeljék, s az alternatívák értékelése, ellenőrzése után képesek legyenek a helyes, megfelelő válasz kiválasztására.

A globális összefüggések megértése

A létező környezeti problémák mögött gazdasági, társadalmi problémák állnak, amelyek globális problémákká szövődnek össze. Nagyon fontos, hogy ne csak egyenként lássák ezeket a gondokat a tanulók, hanem azok gazdasági, társadalmi okait is megértsék. Legyenek képesek

ezeket, az okokat azonosítani saját környezetükben, életükben, és tanuljanak meg ezeket szem előtt tartva cselekedni.

Iskolai akciók, projektek

- **Hulladékgyűjtés**

Iskolánkban a hulladékgyűjtés kukás rendszerű, mely igazodik a falu rendjéhez. Ezen kívül évi rendszerességgel gyűjtünk papírt.

- **Az erdei iskola**

Az erdei iskola olyan többnapos, a3-6. osztályos tanulók számára szervezett, szorgalmi időben megvalósuló, különböző helyszínű, környezethez illeszkedő nevelési-tanulásszervezési egység, melynek során a tanulás folyamatát – a tanulói képességek fejlesztését és a tananyag elsajátítását – a tanulók aktív, együttműködő, cselekvő (kooperatív-interaktív) megismerő tevékenységére építjük. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez. Kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életvezetési képességek fejlesztése és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció.

Az erdei iskola időkeretét annak megfelelően biztosítjuk, hogy programja milyen tantervi tartalmakat dolgoz fel. Megszervezésére a terepgyakorlatokhoz hasonlóan tervezzük az óraszámot.

Az erdei iskola tananyagát összeállíthatjuk:

- Valamely tantárgy vagy tantárgyak kerettantervi tartalmának megfelelően *(pl.: a hazai lomberdő életközössége 6. évfolyamos természetismeret tananyaga szerint)*.
- Valamely tantervi modulnak megfelelően *(pl. Hon- és népismeret 6. évfolyamos modulja szerint)*. Ez esetben a program során akár a modul teljes előírt óraszámát felhasználhatjuk, egy intenzív tanulási szakasznak tekintve az erdei iskolai hetet.
- Valamely tantárgy nem kerettantervi tartalmának megfelelő, hanem helyben készített vagy alkalmazott, helyi ismeretekkel kiegészített tananyagát valósítja meg *(pl.: a természetismeret tantárgy szabadon szervezhető időkerete terhére helyben összeállított természetvédelem téma szerint)*.
- Az iskola döntésétől függően a szabadon tervezhető kötelező időkeretben önálló, helyi tartalmú tantárgyat, ismeretrendszert szervez. Ez a tananyag vonatkozhat az erdei iskola helyszínére, vagy azzal kapcsolatos ismeretre.
- Valamely választott tantárgy tantervének megfelelően *(pl.: a fentiekben vázolt választható tantárgy tanterve szerint)*.
- Tantárgyakon átívelő, egyszerre több tantárgyat is szolgáló tartalommal *(pl.: „Tájékozódás az időben" című, több tantárgyban is megjelenő, a középkori mindennapokat modellező projekt)*.
- Tantárgyközi tartalommal, azaz olyan ismereteket közvetítve, melyek tételesen egyetlen tantárgy tananyagában sem szerepelnek, de többnek is kiegészítik a követelményeit *(pl.: életmódvizsgálat egy településen)*.

Leggyakrabban a természeti vagy emberi környezet vizsgálatát, problémáinak feltárását tervezik az erdei iskolában. Ám az erdei iskola nem kizárólag természetmegismerő programmal szerveződhet. Tanításának tárgya lehet az emberi környezet, az emberek tevékenységének hatása a környezetre, illetve annak időben és térben való változása, valamint a környezet hatása az emberek viselkedésére, érzelmeikre, értékválasztására, életvitelére. Mivel az erdei iskolának

minden esetben alkotó eleme a környezettel való valamilyen találkozás, ezért az ott folyó nevelés mindig része az iskola környezeti nevelési kereszttantervének is.

Az erdei iskola költségeit a szülők viselik, illetve anyagi kereteit figyelembe véve, támogathatja a diákönkormányzat, a fenntartó, valamely szervezet, alapítvány, illetve az iskola minden évben megfelelő pályázat benyújtásával támogatja a költségek csökkenését.

- **Környezetvédelmi programok / pl: rendőrség, iskolaorvos, védőnő, fogorvos/**

Az egyéb szervezetekkel közösek szervezett programok (-falunap, Kihívás napja) is lehetőséget adnak a környezeti nevelésre. Igyekszünk mindezeket kihasználni diákjaink környezettudatos neveléséhez.

- **Természetben tartott órák**

A tanórán kívüli nevelés lehetőséget ad olyan programok, módszerek megvalósítására, melyekre a tanórai keretek között nem kerülhet sor. A tanórán behatárolt az időkeret, a tér, a gyerekcsoport létszáma, összetétele, a tantermi kötöttségek gátat jelentenek a témaválasztásnál, időzítésnél stb. A tanórán kívüli környezeti nevelés óriási szakmai és nevelési lehetőség az iskolavezetés és az egyes tanárok számára.

- **Táborok**

Lehetőségeinkhez mérten nyári tábort, sítúrát szervezünk, melyek kiváló alkalmak céljaink megvalósításához.
Igyekszünk a költség-takarékosabb megoldásokat kihasználni, és lehetőleg minden diákunkat egyszer eljuttatni e nagyszerű élményt nyújtó környezetbe.

- **Tanulmányi kirándulások**

A tanulmányi kirándulások megszervezésében számottevő tapasztalatokkal rendelkezik az iskolánk. Ezért különösen fontos, hogy valamennyi diákunk részt vegyen az osztályában szervezett kirándulásokon, hiszen pedagógiai értékük jelentős. A tanulóközösség összekovácsolása, az élményszerzés, az együttlét öröme, a szocializáció ötvöződik a közelebbi, távolabbi tájakkal, nevezetességekkel, való megismerkedéssel, hazánk felfedezésével. Lehetőséget ad a jelentős, híres, érdekes tárgyakkal, esetleg személyekkel, jellegzetes helyekkel való találkozás, az „ottlét" élményének megélésére.
Ez a nevelési forma elsősorban nem valamilyen tantervi feladat teljesítését szolgálja. Célja főképpen a közösség és azzal együtt a személyiség fejlesztése. E fejlesztési feladatokat azonban szolgálhatják különböző megismerő, tanulási helyzetek is. A tanulmányi kirándulás során a tanulók kaphatnak különböző ismeretszerző feladatokat. Készülhetnek kiselőadással, végezhetnek gyűjtőmunkát stb. A tanulmányi kirándulást a tanítás nélküli munkanapokon szokás megszervezni, hiszen az iskola tanórán kívüli tevékenységeinek része.
A tanulmányi kirándulások önköltségesek, melyet a szülők fizetnek. Természetesen mindent elkövetünk a költségtakarékos megoldások felkutatásában, illetve pályázatok, diák-önkormányzati, szponzori hozzájárulás is lehetséges.

- **Hagyományos tanórai foglalkozások**

A nemzeti alaptanterv és a kerettanterv lehetőségeit kihasználva – a tantárgyi programokból kiindulva – meg kell határozni a környezeti nevelési tananyagot. Minden tantárgyba próbáljuk beépíteni a környezeti nevelés célkitűzéseit. Jelenjenek meg a környezeti nevelési programban itt az egyes tantárgyak elvárásai, céljai környezeti nevelési szempontból. A helyi tanterv megírásakor is törekedjünk rá, hogy az egyes tantárgyak célkitűzéseinél jelenjenek meg a környezeti nevelési célok is.

Meg lehet állapodni abban, hogy a tanárok a tanmenetben jelöljék valamilyen módon azokat az órákat, amelyek tananyaga szorosan kapcsolódik a környezeti nevelési célkitűzésekhez.

A tanórán a tananyagon kívül még sok apróság is nevel a környezet megóvására, környezetbarát életmódra.

- **A tanulók személyiség-fejlődése**

A tanulók személyiségének formálódását már nem ilyen egyszerű mérni: használhatunk kérdőíveket, szociometriai vizsgálatokat, különböző megfigyeléseket, egyéni vagy csoportos beszélgetéseket.
Környezeti nevelési programunk megvalósításában azon fáradozunk, hogy diákjaink megbecsüljék a körülöttük lévő értéket, környezettudatos magatartásukkal megőrizzék azt, az utókor számára.

5.13. Az EFOP 3.3.5 tanórán kívüli informális és nem formális tanulási technikáinak módszertana

A tanórán kívüli informális és nem formális tanulási technikáinak módszertanának alkalmazása, a felnövekvő nemzedékek fizikai, érzelmi és társas fejlődésének előmozdítása, az élményalapú tanulás megalapozása, a tanulás közösségi élménnyé formálása, a tanórán kívüli differenciált, személyiségközpontú, informális és nem formális módszertani kultúra megerősítése, a nyitott tanulási környezet biztosításával, tevékenységközpontú pedagógiai és módszertani eszköztárunk fejlesztésével, valamint ezt támogató szakmai környezet kialakításával. Ezek az alábbi tevékenységek során valósulnak meg:

- aktív, fejlődést biztosító szabadidő eltöltése és a készségfejlesztő tevékenységek végzése,
- személyiség- és készségfejlesztő programok szervezése,
- konstruktív és értékközpontú nevelés megvalósítása,
- az egész életen át tartó tanulás iskolai megalapozása,
- az alapkészségek és kulcskompetenciák fejlesztése,
- a köznevelés hátránykompenzációs szerepének erősítése,
- élményalapú tanulás módszertani megalapozására,
- a tanulás közösségi élménnyé formálására.

Az EFOP-3.2.1-15-VEKOP-17 projektben kifejlesztett tartalmakhoz kapcsolódó szakmai együttműködések, közös tanulási alkalmak megvalósítása kedvezően befolyásolják a bevont pedagógusok, s rajtuk keresztül az érintett köznevelési intézmények innovációs hajlandóságát.
A tematikus napközi és tematikus bentlakásos programok megvalósítása hozzájárul a tanulók (1-7. évfolyam) NAT kulcskompetenciáinak fejlesztéséhez. A nem formális oktatási programok felhasználása növeli a tanulási motivációt, mely a lemorzsolódás csökkenésére van jótékony hatással, továbbá fejleszti a tanulók szociális (egyéni és társas) kompetenciáit.
Mindezek az alábbi területeken eredményezhetnek pozitív változást:

- a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkenése,
- a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növekedése,
- az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés elősegítése,
- az alap- és kulcskompetenciák nem formális eszközökkel történő fejlődése.

A módszertan egyik fő célkitűzése a tanulói alkalmazkodás képességének megalapozása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek elsajátításának elősegítése révén, annak érdekében, hogy a jövő állampolgárait felkészítse többek között a 21. századi folyamatos technológiai fejlődéssel és az információs és kommunikációs technológiák óriási térhódításával járó változásokra.

5.14. Integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés (IPR)

Intézményünkben az IPR a hatékony együttnevelés során a szociális környezetből és a képességek fejlettségéből adódó hátrányok ellensúlyozását célzó nevelő-oktató tevékenységben nyilvánul meg.

5.14.1. Célrendszer megfogalmazása

- A tanulók elemi műveltségbeli és munkakultúrájának megalapozása.
- Szociális hátrányok enyhítése, kulturális hiányosságok pótlása.
- Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása, a lemorzsolódás csökkentése, kiküszöbölése, tehetséggondozás komplex személyiségfejlesztő programok segítségével.
- Személyiségfejlesztés, közösségfejlesztés: a tanulók toleranciaképességének, a kisebbség és többség, a másság elfogadása gyakorlatának kialakítása, közéletiségre nevelés.
- Társadalmi beilleszkedés, integrálódás iránti motiváció erősítése, fenntartása.
- Továbbtanulási mutatók javítása (az érettségit adó intézményekben továbbtanulók arányának növekedése).
- Pozitív életmódmodell nyújtása, egészséges életmód kialakítása, a testi-lelki egészség, mint érték elismertetése.
- Pályaorientációs tevékenység.
- Az iskola párbeszédet alakít ki a programban részt vevő szülőkkel, partnereivel.
- Kompetencia-alapú értékelési rendszer kidolgozása: szöveges értékelés
- A multikulturális tartalmak beépülnek a nevelés-oktatás helyi programjaiba, rendszerébe.
- Az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók számának növekedése.
- Növekedjen a továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma, ezen belül az érettségit adó továbbtanulási irányt választók aránya.
- Fel kell készíteni a pedagógusokat a **befogadó, inkluzív** óvoda, iskola megteremtésére. Az iskola pedagógus továbbképzési programja és éves terve kiemelten kezeli a képességfejlesztés és integrációs tevékenységhez szükséges pedagóguskészségek fejlesztésére irányuló szakmai továbbképzéseket. Törekszünk arra, hogy pedagógusaink megismerkedjenek a korszerű oktatásszervezési eljárásokkal
- **új módszertani eljárások** alkalmazása: az **óvoda-iskola átmenetét** megkönnyítő módszertani megoldások, drámapedagógia, osztályzat nélküli értékelés, kooperatív tanulás
- Ezek eredményeként:
- nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma,

- nő a továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma, ezen belül az érettségit adó továbbtanulási irányt választók aránya.

5.15. Napköziotthon

A napköziotthonban a jó terv kialakítása összetettebb feladatot jelent, mint egy tantárgy tanmenetének, tematikus tervének, vagy egy osztályfőnöki foglalkozási tervének elkészítése. Több iskolai és iskolán kívüli tényezővel való koordinációra van szükség, hiszen a csoportok nem egy esetben több osztály tanulóiból tevődnek össze, s ezt igényli az osztályban folyó tanítói, tanári munkánál lényegesen szerteágazóbb gyermeki tevékenység megtervezése is. Mindezen túl az egész napos foglalkozás keretében magasabb fokon van szükség speciális, individualizált személyiségfejlesztő munkára.

A tervező munka a központi és helyi dokumentumokban megjelölt céloknak és feladatoknak az adott csoportra konkretizálását és annak alapján olyan alkotó munkát jelent, amelyben az adott gyerekcsoport - az egyes gyerekek - továbbfejlesztésének, pedagógiailag magasabb szintre emelésének útját járja végéig gondolatban a terv készítője. Tehát azt, hogy milyen módon jut el a közösség - és egyes tagjai - a különböző szintű követelmények teljesítéséhez. Mindezt a valóságos helyzetből kiindulva, a realitásokkal számolva, egyedi körülményeire alkalmazott módon.

1. Helyzetelemzés

Iskolánkban 1978 óta segíti a tanulók napi felkészülését napközi otthon.

Kezdetben 1, majd három, 1978 óta négy csoport alakult ki a mindenkori igényeknek megfelelően. Jelenleg az igényeknek megfelelően 2 napközis csoport és egy tanulószoba működik.

A csoportok az osztálytermekben dolgoznak, valamint a szabadidős foglalkozásokhoz használják az iskola egyéb helyiségeit és tereit / könyvtár, ebédlő, udvar, sportpálya /.

A napközis tanulók többsége hátrányos helyzetű családból érkezik, így nagy hangsúlyt kell fektetnünk az induló hátrányok leküzdésére, majd felzárkóztatásra.

2. Napköziotthon célja

- segítse a napi felkészülést
- kulturált szabadidős tevékenységekkel, fejlesztő játékokkal egészítse ki az iskola oktató-nevelő munkáját
- segítse elő az alapkészségek kialakulását
- csökkentse az indulási hátrányokat
- legyen értékközvetítő
- személyiségfejlesztés
- problémamegoldó gondolkodásmód kialakítása
- környezeti nevelés
- családi nevelés
- egészséges életmód kialakítása, higiénés szabályok
- pályaorientáció

Általános fejlesztési követelmények

- a gyerek ismerje és alkalmazza az életkorának megfelelő tanulási technikákat
- a tanulás higiénés szokásait
- igényes munkavégzés
- együttműködés
- önértékelés - társak értékelése
- legyen igénye önművelésre, önálló ismeretszerzésre

Fejlesztési terv

- ismerjék és alkalmazzák a tantárgyak tanulásának számára célszerű tanulási sorrendjét
- tanulás tervezése, időbeosztás
- munkaeszközök kiválasztása és használata
- tankönyvek tárgy- és névmutatójának, kislexikon önálló használata
- önellenőrzés
- írásbeli munkák alaki, tartalmi, helyesírási javítása

Feladatok tanulásirányítás területéről

- tanulás rendje
- eszközök
- egyéni tanulási, foglalkozási terv

3.A napköziotthon szervezeti felépítése

1./ a napközi otthon napi tevékenységei:

- ebédeltetés
- önálló játék - levegőzés
- tanulásirányítás
- szabadidős tevékenység

2./ szabadidős tevékenységek heti beosztása:

- kulturális tevékenység
- játéktanulás
- sportfoglalkozás
- séta, kirándulás
- heti értékelés
- technikai foglalkozás
- klub napközis tevékenység

A tanulás irányítása

A napköziotthon egyik legfontosabb feladata, hogy a gyermekek tanulását megszervezze. Arra kell törekedni, hogy valamennyi iskolai feladatukat elkészíthessék, megtanulhassák. A tanulásra fordított idő alsó tagozatosoknak legfeljebb 1 órás, felsősöknek 2 órás. Meghatározásában - felhasználásában a következő tényezők játszanak szerepet:

- a csoport összetétele
- a házi feladatok nehézségi foka, mennyisége
- a csoport többségének, illetve az egyes gyermekek tanulási szokásai
- az önállóság foka
- az egyéni segítségnyújtás / korrepetálás / szükséglete
- aktualitások.

Célszerű a leckefüzetek vezetése, tanulmányi felelősök kijelölése. A tanulók tervezzék meg az egyes tantárgyi anyagok megtanulására, elvégzésére szükséges időt és a sorrendet.

A tanulókat önálló tanulásra kell nevelni. El kell sajátítani a helyes tanulástechnikákat. A tanulók rendelkezésére álljanak a kellő segédeszközök /: lexikonok, szótárak, szemelvények, térképek, stb./

Fejleszteni kell a tanulók problémalátását, problémamegoldó gondolkodását, kifejezőképességét.

Kulturális tevékenység célja

Életkori sajátosságokat, érdeklődést figyelembe vevő irodalmi, helytörténeti, zenei témakörök feldolgozása, aktuális évfordulókról, ünnepekről megemlékezés. Kapcsolódva a NAT követelményeihez.

Játéktanulás célja

Új játékok tanulása, a szabadidő hasznos eltöltéséhez kínálat nyújtása. Népi játékok, helyi sajátosságok, népi szokások megismerése, ismeretek bővítése.

Sportfoglalkozás célja

- a mindennapos testnevelés kiegészítője
- a sportjátékok megismertetése
- az együttjátszás örömének, a sportszerűség elsajátítása

Technikai foglalkozás

Nem új munkafogásokat tanítunk, hanem az iskolában tanultakat gyakoroljuk. Célunk, hogy a tanulók megismerjék a munkát, megbecsüljék mások és maguk által készített dolgokat. A legkönnyebben hozzáférhető anyagokat használjuk fel: papír, textil, fonal, termések stb.

Klub-napközis tevékenység

A foglalkozásokat havonta egy alkalommal tartjuk. 3-4 csoportban különböző tevékenységet szervezünk. Biztosítjuk a teljes önkéntességet, a választási lehetőséget, hogy a foglalkozások valóban örömet jelentő tevékenységek legyenek. A foglalkozásokra olyan darabokat tervezünk, melyet minden tanuló el tud készíteni, biztosítva ezzel minden tanuló számára az alkotás örömét.

A klub napközis foglalkozások célja a kedvtelésből végzett munka alkalmainak megteremtése, a gyermekek ügyességének, képességeinek fejlesztése, sikerélmények kiváltása. Teret ad kiugró teljesítményekre olyan gyermekeknek, akik az elméleti tárgyak anyagával nehezebben birkóznak meg. A foglalkozásokon játékok, díszek, ajándéktárgyak készülnek az évszakoknak és sorra kerülő ünnepeknek megfelelően.

Séták, kirándulások

A programokban a gyermekek legyenek aktív résztvevők. Közösen tervezzék, szervezzék meg az útirányt. Aktivizálásukat szolgálja az is, ha a program után élménybeszámolót, rajzokat stb. készítenek.

E foglalkozások célja lehet: levegőzés, tájékozódás, gyűjtés, megfigyelés, pl. évszakok megfigyelése, természeti jelenségek, a természet hangjai, állatok, növények, tárgyak, munkavégzés folyamatának megfigyelése, stb.

Heti értékelés

A napközi otthonban rendkívül jelentős a heti értékelés jó megszervezése. Helyes, ha erre péntekenként kerül sor, mert így a gyermekközösség még a friss élmények hatása alatt teheti mérlegre a hetet, és az eredmények felülvizsgálatával tervezhetik meg a következő hét programját.

A heti értékelés alkalmat ad, hogy konkrét élethelyzetekben gyakorolják a közéleti aktivitást, a közösség gondjaival való foglalkozást és a felelősség vállalását. Hozzászoknak az önértékelés és mások munkájának reális értékeléséhez.

Témák, célok: életrend, helyes napirend kialakítása, egészséges életmódra nevelés, világnézeti és esztétikai nevelés, az akarat erősítése, kötelességtudat elősegítése, hazafias nevelés.

A tehetség, a képesség kibontakoztatását elősegítő tevékenységek a napköziben:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése,
- a nem kötelező (választható) tanórán tanulható tantárgyak tanulása,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az iskolai sportkör,
- a szakkörök,
- versenyek, vetélkedők, bemutatók (szaktárgyi, sport, kulturális stb.),
- a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások),
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata,
- a továbbtanulás segítése

A tehetség kibontakoztatásának területén kiemelt szerepe van a szakköri és egyéb foglalkozásoknak. Ezek megszervezésére az SZMSZ vonatkozó rendelkezése szerint kerül sor. Elsődlegesen személyi feltételeink következtében általában a következő szakköröket szervezzük és működtetjük:
matematika, számítástechnika, vizuális nevelés, könyvtári olvasókör, irodalmi, vöröskeresztes német, és énekkar.

II. HELYI TANTERV

6.1.A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

A Nemzeti alaptanterv az iskolai nevelést-oktatást egységes pedagógiai folyamatként kezeli. Az egyes pedagógiai feladatok a különböző szakaszokban egymásra épülnek, és az életkori sajátosságok figyelembe vételével a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek egyre szélesebb körűekké válnak. Az alapelvek érvényesülése és a célok elérése érdekében meghatározzuk azokat a szabályokat, amik az intézményünk helyi sajátosságaihoz igazodnak.

Az 1-2. évfolyamot érintő szabályok:
Átvezetni a kisgyermeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe, a játékosság elvének megtartásával:

- egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése, csökkentése,
- környezeti megismerés képességének fejlesztése,
- társas kapcsolatok elmélyítése,
- tanítási tartalmakban elemi ismeretek közvetítése,
- alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom) és fejlesztése,
- az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása,
- tanulási részképességek fejlesztése (beszéd, olvasás, figyelem, memória, gondolkodás, logika, önművelés),
- a gyerekek feladat-és problémamegoldó képességének fejlesztése,
- minták adása az ismeretszerzéshez, problémamegoldáshoz,
- tanulási szokások kialakítása, személyre szóló fejlesztése,
- játékosság és mozgásigény kielégítése a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésére, a koncentráció képességének alapozására.
- egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások alkalmazása,
- az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés;
- a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló fejlesztő értékelésük.

A 3-4. évfolyamot érintő szabályok:
A gyermeki kíváncsiságra építve, motivált tanulási tevékenységekkel történő fejlesztés:

- felelősségtudat, munkafegyelem, kitartás fejlesztése,
- az érzelemvilág gazdagítása,
- feladat- és problémamegoldó képesség fejlesztése, az ismeretek tapasztalatainak megalapozása és az ismeretszerzés deduktív(levezető)útjának bemutatása,
- személyre szóló fejlesztés, fejlesztő értékelés, önértékelés képességének fejlesztése,
- előtérbe helyezzük a kreativitás fejlesztését, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvést, a tanulók egészséges terhelését, érési folyamatuk követését, személyre szóló, fejlesztő értékelésüket,
- a beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének és alkotásának fejlesztése, különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása és gyakoroltatása,
- fontos a magyar kultúra hagyományainak megismerése, megszerettetése,
- kiemelkedően fontos az önálló tanulás képességének kialakítása, a tanulási szokások, technikák tanulása, információszerzés lehetőségeinek, korlátainak megismerése,

- a figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék fejlesztése,
- a tanulási képesség, az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal,
- néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások kialakítása szükséges,
- a tanulókat fizikailag aktív, egészségtudatos életmódra, az egészségmegőrzés érdekeit szem előtt tartó életvezetésre szocializálása,
- biztosított legyen a tanulók számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük.

Az 5-6. évfolyamot érintő szabályok:
A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képességegyüttesek és a tudástartalmak megalapozásának folytatása. Az életkori sajátosságok figyelembe vételével, a tanítás-tanulás folyamatában hangsúlyos az érzékelésen, tapasztalatokon keresztül szerzett ismeretek elsajátítása:
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása,
- helyes magatartásformák megismertetése és gyakoroltatása, az erkölcsi normák előtérbe helyezése,
- a szóbeli és írásbeli nyelvhasználat fejlesztése, az alapvető képességek, készségek elsajátítása, a mentális képességek, az önálló tanulás és az önművelés alapozása,
- a megszerzett készségek továbbfejlesztése, képi gondolkodás fejlesztése,
- a digitális, interaktív tudásbázis fejlesztése.

7-8. évfolyamot érintő szabályok:
A felső tagozat hetedik – nyolcadik évfolyamán folyó nevelés – oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már az 1-6. évfolyamon megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra. A serdülőkori változásokkal együtt járó gondolkodási, ismeretszerzési mechanizmusok átrendeződésének tanulási folyamatokra gyakorolt hatásának kiaknázása:
- a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése,
- célunk az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása,
- nagy hangsúlyt fektetünk a pályaválasztásra, pályaorientációra,
- elvont fogalmi, elemző gondolkodás fejlesztése,
- önismeret, akarat, empátia, együttműködési készség fejlesztése.

6.2. Kerettanterv, tanórák, óraszámok, tananyag, választható tárgyak, csoportbontás

6.2.1. A választott kerettanterv, az iskolában tanított kötelező és nem kötelező (választható) tantárgyak és óraszámaik (óraterv)

A 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben a 2020-as Nemzeti alaptantervhez illeszkedő adaptált kerettantervek kerültek bevezetésre, felmenő rendszerben.
- Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
- Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára
- „A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei".

A pirossal jelzett órák az iskola által választott lehetőségek.

A jelenlegi központi kerettanterv-változatok két évfolyamra határozzák meg a tananyagot és a követelményeket. A tananyagokat évfolyamonként bontottuk és az egyes tematikai egységekhez tartozó órakeretet meghatároztuk.

Óraterv a kerettantervekhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7 + 1	7 + 1	5 + 1	5 + 1
Első élő idegen nyelv				2 + 0,5
Matematika	4 + 1	4 + 1	4 + 0,5	4+0,5
Etika/ hit és erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1 + 0,5	1
Ének-zene (A változat)	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Digitális kultúra			1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

Óraterv a kerettantervekhez – 5–8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	3 + 0,5
Első élő idegen nyelv	3	3 + 0,5	3	3
Matematika	4	4	3 + 1	3 + 0,5
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Etika/ Hit- és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány	2 + 0,5	2 + 0,5		
Biológia			2	1 +0,5
Fizika			1	2
Kémia			1	2
Földrajz			2	1+0,5
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1+ 05	1	1	1
Hon- és népismeret		1		
Dráma és színház			1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	1	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai teljes egészében, követelményei pedig évfolyamokra bontva megegyeznek a fent említett tantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel. Mivel a tantervek által előírt tananyagok a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeretnek a 2020-as NAT-ra épülő kerettantervek esetében csak a kilencven százalékát fedik le, a fennmaradó tíz százalékot iskolánk pedagógusai a kerettantervben szereplő tananyag, követelmények elmélyítésére, gyakorlásra, a tanulói képességek, a tantervben meghatározott kompetenciák fejlesztésére használják fel. A 2020-tól érvényes kerettantervek alkalmazása során a diákok felkészültségétől függően a kerettantervben meghatározott kiegészítő tartalmak feldolgozásáról a pedagógus dönt.

6.2.2. A választható tantárgyak, foglalkozások és ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Az iskola helyi tanterve nem határoz meg szabadon választható tantárgyat. Az adott tanévre meghirdetett tanórán kívüli foglalkozások közül – szakkörök, versenyre felkészítő foglalkozások - azonban szabadon választhatnak. A szabadon választható tanórán kívüli foglalkozások az érdeklődő tanulók létszámának függvényében kerülnek megszervezésre. Az iskola a 20/2012.(VIII.31) EMMI rendelet 14.§ (5) b) pontja szerint minden év május 20-ig felméri, hogy a beiratkozó tanuló valamely egyház által szervezett hit-és erkölcstan tárgy oktatásán, vagy az iskola által szervezett etika tantárgy oktatásán kíván-e a következő tanévben részt venni. Illetve a felsőbb évfolyamba járó diákoknak lehetőséget ad annak megváltoztatására. A változtatás szándékáról a szülő írásban nyilatkozik. A településen működő egyházakkal együttműködve alakítjuk ki az órarendet a párhuzamos oktatás megvalósításával. Intézményünk alacsony pedagógus létszáma miatt nem tudjuk biztosítani a pedagógusválasztás lehetőségét.

6.2.3. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A csoportbontások elvei:
Magyar nyelv és irodalom, matematika, digitális kultúra, német nyelv órákon nagyobb létszámú osztályok esetében az intézmény vezetője csoportbontást kezdeményezhet a fenntartó felé az osztályok heti időkeretének terhére.
Vegyes csoportokat alakítunk ki tanulmányi, hátrányos helyzet, fiú-lány arány szempontjait figyelembe véve. Csoportbontást 14 fő alatt nem kezdeményezünk.

Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei:
- hatályos jogszabályi lehetőségeknek való megfelelés
- a tanulók szükségleteinek, érdeklődési körének figyelembe vétele
- ingyenesség elve
- rászorultság elve
- intézményi szakemberek foglalkoztatásának elve

6.2.4. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

A mindennapos testnevelést az iskola tanulói számára az alábbi foglalkozások biztosítják:
- 1-8. évfolyamon:
    - heti 5 kötelező testnevelés óra,

- melyből 2 tanóra egyéb sportos tevékenységgel kiváltható, a tevékenységet igazoló dokumentummal
- heti 1 órában játékos testmozgás, néptáncos, táncos foglalkozás zajlik a testnevelés órák terhére, néptánc oktatás felmenő rendszerben került bevezetésre.

- vagy az iskolai sportkör különféle sportágakban szervezett foglalkozásai
- a hét minden napján szervezett tömegsport foglalkozások, melyek tevékenységébe a tanulók egy-egy alkalommal is bekapcsolódhatnak.
- Egyéb sportegyesületi tagság esetén a 2011.évi CXC. Nemzeti Köznevelési törvényben előírtaknak megfelelően 2 óra kiváltható a mindenkori órarend függvényében.

A tanulók fizikai állapotának mérése

A tanulók fizikai állapotának mérését a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik a testnevelési órákon, tanévenként a tanév rendjében meghatározottak szerinta NetFit teszt" alapján.

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, a szülők tudomására hozzák, valamint az országos jelentést is elkészítik.

- A tanulók fizikai állapotának mérését szolgáló játékos egészségfejlesztő mozgás a mindennapi programban

6.2.5. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók a településen élő nemzetiség kultúráját a különböző tantárgyak tananyag tartalmába beépítve ismerik meg, illetve az informális tanulás kereteit kihasználva mélyíthetik el. Iskolánkban nagy szerepet kap a tolerancia, a másság elfogadása. E feladatnak csak úgy tudunk megfelelni, ha lehetőséget biztosítunk arra, hogy a nemzetiséghez nem tartozó tanulók is megismerhessék az iskolában a településen legnagyobb számban képviselt nemzetiség, a cigányság történetét, kultúráját, szokásait, hagyományait. Az interkulturális tanulás segítségével megismerik a nyelvi és kulturális sokszínűség előnyeit, a saját, valamint más kultúrák megbecsülésére is nevelünk.

Az 1-4. évfolyamon a tanulókban:

- tudatosuljon – főként a szokások terén – az emberek mássága,
- ismerkedjenek meg nemzetiségi népszokásokkal,
- ismerjenek meg mondókákat, dalokat, játékokat, meséket, verseket,
- készítsenek tárgyakat, ismerjék használatukat,
- ismerjék fel a hagyományápolás fontosságát.

Az 5 -8. évfolyam a tanulók:

- ismerjék a Magyarországon élő kisebbségeket és legfontosabb jogaikat,
- tudják, hogyan és miként kerültek Magyarországra,
- tudjanak néhány kiemelkedő személyiséget megnevezni,
- ismerjék a jelképeiket,
- jeles napokhoz kötődő szokásaikat,
- ébredjen fel érdeklődésük más kultúrák iránt, tiszteljék azokat,
- elevenítsék fel a nemzetiségi hagyományokat

6.2.6. A közlekedési ismeretek

Közlekedési ismeretek a „Technika és tervezés" órákon

A NAT 2020-hoz illeszkedő kerettanterv alapján a következő ismereteket tanítjuk „Technika és tervezés" órákon.

1. évfolyam

- A legalapvetőbb gyalogos közlekedési szabályok. (Hol közlekednek a gyalogosok? Milyen színű jelzésnél haladhat át a kijelölt gyalogos átkelőhelyen?)
- Tömegközlekedési eszközök
- Kulturált közlekedés
- Biztonságos járműhasználat

2. évfolyam

- Alapvető gyalogos- és kerékpáros közlekedési szabályok.
- Utazással kapcsolatos alapvető magatartásformák (udvariasság, biztonsági öv).
- Jelzőtáblák
- Közlekedési eszközök

3. évfolyam

- Helyes viselkedési szokások a különböző közlekedési helyzetekben (gyalogos közlekedés, személygépkocsiban és különböző közlekedési eszközökön való közlekedés során).
- Helyi és helyközi közlekedés
- A kerékpár kötelező felszerelései.
- Szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközök.

4. évfolyam

- Helyes viselkedés a közösségi közlekedési helyzetek során.
- Kerékpár működése, kötelező felszerelései.
- Alapvető közlekedési táblák, útburkolati jelek.
- Közlekedési baleset
- Biztonsági szabályok
- Közlekedéséskörnyezet

5. évfolyam

- Gyalogos közlekedés alapvető szabályai
- KRESZ
- Közlekedés egykor és ma

6. évfolyam

- Kerékpáros közlekedés jelzései, szabályai
- A települések infrastruktúrája és a közlekedési szokások közötti kapcsolat
- Jármű, navigáció, közlekedési rendszer

7. évfolyam

- Közlekedés szerepe a mindennapokban.
- Településen belüli és települések közötti közlekedés ismeretei.
- Útvonalterv internetes program segítségével.
- A közlekedés infrastruktúrája (utak, alul- és felüljárók, hidak, alagutak).
- Önvezető autók
- Fenntarható közlekedés

Közlekedési teszt a 4. évfolyamon

Az ismertető szerint a kérdések célja, hogy felmérjék, mennyire ismerik a diákok a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait. Az alapvető közlekedési szabályokról, a tábla- és jelismeretről, a tudatos közlekedés alapelveiről szólnak a kérdések. A teszt

során a tanulók értékelése és minősítése a miniszter által jóváhagyott elektronikus tanulmányi rendszerben az e célra kifejlesztett program segítségével történik.

6.3.A tankönyvek és más taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során olyan nyomtatott taneszközöket /tankönyveket, munkafüzeteket, térképeket, feladatgyűjteményeket és egyéb segédleteket/ alkalmazunk, amelyek szerepelnek az OH által kiadott listán.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei illetve az egyes szaktanárok határozzák meg.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt - az ezt megelőző II. félévi, februári-márciusi osztályszülői értekezleten - tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzését az iskola vállalja.

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat vesszük fegyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az Iskola helyi tantervében szereplő tananyagnak és követelményeknek.
- A tartalmi használhatóság mellett figyelembe vesszük az egyes taneszközök árát és kivitelét..
- A taneszközök használatában is az állandóságra törekszünk, tartós tankönyveket választunk. Új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be az Oktatási Hivatal ajánlásait betartva.
- Az iskola - pénzügyi lehetőségeihez mérten - törekszik arra, hogy egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be az iskolai könyvtár számára. Az elmúlt években, s reméljük a következőkben is az állami és az önkormányzati kiegészítéssel a tankönyveink ingyenesek tanulóink számára.
- Tankönyvek minősége alkalmas legyen a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, neveljen igényességre, precizitásra.
- Figyelembe vesszük, hogy a tankönyvek gondolkodásra, elemzésre késztessék diákjainkat.
- Fontos, hogy a tankönyv segítse a pedagógus munkáját. Legyen alkalmas a tanulók önálló tevékenységére, segítse a differenciált osztálymunka megvalósítását.
- A tanulók számára érthető legyen a tankönyv szövege, feleljen meg az életkori sajátosságoknak.

A nyomtatott taneszközökön túl néhány tantárgy esetén / testnevelés, rajz / egyéb eszközökre is szükség van. Ezek kiválasztása a szaktanárok javaslata és az iskola hagyományai szerint történik, melyek beszerzéséről a szülők gondoskodnak.

6.4.Sajátos pedagógiai módszerek

Témahét

Az ismeretek komplex elsajátításának érdekében minden tanévben megszervezzük a fenntarthatósági témahetet. A témahét minden alsós és minden felsős osztályt érint. Minden osztálynak azonos időpontban szervezzük.

A témahét során nem lépjük túl az osztálykereteket, a témahéten az osztályok munkáját lehetőség szerint az osztályfőnök, szaktanár irányítja.

A témahét során iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között folyik a munka. A tanulóknak annyi óra foglalkozásuk van, mint egyébként azon a tanítási napon lenne.

Célja:

- ökológiai szemlélet tudatos fejlesztése

- fenntartható fejlődés alapjainak megismertetése
- a tanulók rendelkezzenek korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel a környezetbarát, vagyis a zöld életről
- átfogó módon legyen képes gondolkodni órán, tanórákon kívül is
- megismerés, megértés és tanulás iránti érdeklődés és nyitottság fejlesztése
- fogékony legyen a saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a társadalom értékei iránt
- tantárgyi koncentráció
- differenciált tanulásszervezés megvalósítása
- kooperatív technikák alkalmazása
- problémamegoldó gondolkodás, készség, képesség, kreativitás fejlesztése cselekedtetés útján
- digitális eszközök használata

Feladata:

- ismeretek komplexitásának hangsúlyozása
- a tanulók szociális kompetenciájának fejlesztése
- tanuláshoz való pozitív attitűd megalapozása
- egyéni képességek kibontakoztatása
- saját környezetének, a természet, társas kapcsolatainak megismerése a tevékenységek során
- alapkészségek elsajátításhoz szükséges feladatok biztosítása
- az aktív tanulási tevékenységek közben fejleszteni a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját, toleranciáját
- digitális eszközök alkalmazásának megismertetése, benne rejlő tanulási eljárások elsajátítása
- a tanulói aktivitás növelése a tanulási folyamat tervezésében
- felső tagozaton az aktuális témához kapcsolódó korszerű ismeretek szerzése és kulcskompetenciák fejlesztése

Értékelése: A témahét minden napját szóbeli szöveges értékeléssel zárjuk, melyen a tanulók értékelik önmagukat és társaikat, a pedagógus pedig a gyermekek munkáját.

Témanap:
Minden tanévben csatlakozunk a Magyar Diáksport Témanaphoz
Célja:

- a mozgás megszerettetése
- egészséges életmódra nevelés
- mozgáskultúra fejlesztése
- sport és játék, mint kreatív mozgásforma
- együttműködési készség, akarat, kitartás, empátia, tolerancia fejlesztése

Értékelés:
Iskolaszintű értékelés a teljesítményről valamint az elért eredményekről.

Projekt munka
Értékelés fajtái:

- Tanulói értékelés:
  - Önértékelés
  - Társ/csoportértékelés

- Projektfolyamat értékelése
- Tanári értékelés:
  - Projektfolyamat értékelése

lehetséges szempontok:

- Projektben nyújtott teljesítmény értékelése

(csoportos/egyéni)

- Projekt tervezése során meghatározott, fejleszteni kívánt

kompetenciák értékelése.

- Együttműködési képesség
- Társas kapcsolatok alakulása
- Produktivítás
- Dominancia
- Vitakészség

Projekttermék értékelése lehetséges szempontok:

- Produktum értékelése az előre megadott követelményekhez képest
- Kreativitás
- Szakmai, tartalmi értékelés

6.5.A tanulók tanulmányi munkájának, magatartásának és szorgalmának ellenőrzése és értékelése

6.5.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

Iskolánk a nevelő-oktató munka kiemelt feladatának tekinti a tanulók **tanulmányi munkájának** folyamatos ellenőrzését és értékelését.

A tanulók tanulmányi munkájának diagnosztikus értékelése:

- bemeneti mérések
- E-Dia mérések
- Kompetencia mérések

A tanulók tanulmányi munkájának szummatív értékelése:

- szóbeli feleletek
- röpdolgozatok
- témazáró dolgozatok
- projekt munkák
- gyakorlati munkák
- beszámolók

A tanulók tanulmányi munkájának fejlesztő értékelése folyamatos a tanórák során, valamint az egyes számonkéréseket követően.

Az előírt követelmények teljesítését az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanuló szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. A számonkérés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

A magyar nyelv és irodalom / 2-4. évfolyam /, matematika / 2-8. évfolyam /, természetismeret 3-6. évfolyam /, magyar nyelv, irodalom, német nyelv, történelem / 5-

8. évfolyam /, fizika, kémia, biológia és földrajz / 7-8. évfolyam / tantárgyi ismereteinek számonkérése során:

- a tanuló munkáját egy-egy témakörön belül szóban vagy írásban ellenőrzik,
- az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak,
- az I. félév végén vagy a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli felmérésben számolnak be. - E feltételnek eleget lehet tenni a szaktanár, a munkaközösség vagy az iskolavezetés által íratott felmérésekkel, az éves munkatervben meghatározottak szerint.

A szaktárgy ismereteit és speciális kompetenciáit mérő eszközöket (kérdőíveket, tudásszintmérő teszteket) készítenek.

Céljainak megfelelően, változatosan és nagy biztonsággal választja meg a különböző értékelési módszereket, eszközöket.

A tanulás támogatása érdekében az órákon törekszik a folyamatos visszajelzésre

Önállóan képes a tanulói munkák értékeléséből kapott adatokat elemezni, az egyéni, illetve a csoportos fejlesztés alapjaként használni, szükség esetén gyakorlatát módosítani.

Értékeléseivel, visszajelzéseivel a tanulók fejlődését segíti.

Elősegíti a tanulók önértékelési képességének kialakulását, fejlesztését.

A tanuló szóbeli kifejezőkészségének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában. Egy-egy témakörön belül írásbeli számonkérésre is sor kerülhet. Szóbeli felelést az alábbi tantárgyakból kell eszközölni:

ének-zene, rajz, informatika, technika tantárgyból legalább félévente valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva.

Testnevelés követelményeit csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének, előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban a helyi tantervben előírt követelményekhez, valamint a tanulói egyéni teljesítmény alapján veszik figyelembe.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:

- 1., 2.,. évfolyamon félévkor és az 1. évfolyamon év végén, a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel értékeljük. A szöveges minősítés a következő lehet:
  - kiválóan teljesített
  - jól teljesített
  - megfelelően teljesített
  - felzárkóztatásra szorul.

- A 2. évfolyam végén, valamint az 3 - 8. évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük.

Az IPR –ben meghatározott HHH-s tanulókat negyedévente, a tanévben háromszor, szövegesen is értékeljük.

A tanuló a témazáró dolgozat idejéről egy héttel előbb tájékoztatást kell, hogy kapjon.

Írásbeli dolgozat esetén, annak megírásától számított 10 tanítási napon belül a tanulónak értékelést kell kapnia a munkájáról, ezt az értékelést a pedagógusnak rögzítenie kell a tanulmányi rendszerben.

A 3 - 8. évfolyamon a félévi és év végi osztályzat az adott félévben szerzett érdemjegyek és a tanuló évközi munkája alapján kerül meghatározásra.

Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei, osztályzatai a következők:

- ***jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).***

Az új, korszerű pedagógiai módszerek elsajátításának, használatának értékelése is előre megfogalmazott fejlesztési célok, a gyermekcsoport, illetve az egyéni képességek figyelembe vételével, kvalitatív, fejlesztő módon történik.
Értékelés célja: A tanulók tudásának használhatósága, adaptivitása

Teamtanítás

Tanári értékelés szempontjai:

- a tanuló teamtanítás során nyújtott teljesítményének értékelése
- kritikus gondolkodás képessége
- együttműködési képesség
- alkalmazkodóképesség
- a tanulók tantárgyak közötti koncentrációja
- integrációs képesség

Tanulói értékelés:

- Önértékelés
- Társ/csoportértékelés

Multidiszciplináris foglalkozás értékelése:

Tanári értékelés szempontjai:

- kritikus gondolkodás képessége
- együttműködési képesség
- alkalmazkodóképesség
- a tanulók tantárgyak közötti koncentrációja
- integrációs képesség

Tanulói értékelés:

- Önértékelés
- Társ/csoportértékelés

6.5.2. A tanuló jutalmazásával összefüggő elvek

Hagyományosan tanulóink kimagasló teljesítményeit a tanévzáró ünnepélyeken értékeljük. Ennek formája bizonyítvány, oklevél, könyv, szóbeli dicséret. Itt tanulói közösségeket is kiemelhetünk.
Ennek szempontjai a tantestület döntése szerintiek:

- tanulmányi munka
- sportteljesítmények

- közösségi munka
- kulturális és közéleti tevékenység

A jutalmazás formái

Egyéni jutalmazási formák: Az iskolában elismerésként a következő írásos dicséretek adhatók:

- szaktanári,
- osztályfőnöki,
- igazgatói,
- nevelőtestületi.

Az egész évben kiemelkedő munkát végzett tanulók, tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba kell bevezetni.

Az osztályfőnökök és a munkaközösségek javaslatára a legkiemelkedőbb – megyei, országos eredményekkel rendelkező – tanulók oklevélben és könyvjutalomban részesülnek.

Közösségi munkáért a DÖK is javasolhat tanulókat az elismerésre.

Az a ballagó diákunk, aki nyolc évig kitűnő tanulmányi eredményt ér el, kiemelkedő közösségi munkát végzett és versenyeken képviselte intézményünket nevelőtestületi dicséretben részesülhet a tantestület határozata alapján. A nevelőtestületi dicséretet nyilvánosan, ünnepi keretek között a ballagáson adjuk át.

6.5.3. A tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményei és formái.

A tanulók magatartásának és szorgalmának értékelésénél és minősítésénél valamennyi évfolyamon a példás /5/, jó /4/, változó /3/, rossz illetve hanyag /2/ érdemjegyeket és osztályzatokat alkalmazzuk.

A tanulók magatartását és szorgalmát az osztályban tanulók véleményének meghallgatásával az osztályfőnökök rendszeresen, két havonta értékelik és erről tájékoztató füzetben értesítik a gyermek szüleit.

A magatartás és szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályozó értekezleten a nevelőtestület többségi véleményes dönt az egyes osztályzatokról. Szavazategyenlőség esetén az osztályfőnök szavazata dönt. - Ezen osztályzatokat a tájékoztató füzetbe illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás /5/ az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja,
- tanórán és tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik,
- kötelességtudó, feladatait pontosan teljesíti,
- az önként vállalt feladatokat is teljesíti,
- tisztelettudó, nevelőivel, a felnőttekkel és társaival szemben
    - udvariasan, előzékenyen és segítőkészen viselkedik,
- az osztály és az iskolai közösség életében adottságainak
    - megfelelően részt vesz,
- semmilyen fegyelmező intézkedésben nem részesült.

Jó /4/ az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja,
- tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon rendesen viselkedik,
- a rábízott feladatokat a tőle elvárható módon teljesíti,
- írásbeli fegyelmező intézkedésben nem részesült.

Változó /3/ az a tanuló, aki:

- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be,
- a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik,
- feladatait nem teljesíti minden esetben,
- előfordul, hogy a felnőttekkel és társaival szemben udvariatlan illetve durva,
- az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik,
- igazolatlanul mulasztott,
- írásbeli fegyelmező intézkedésben részesült.

Rossz /2/ az a tanuló, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti,
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti,
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen,
- a felnőttekkel és társaival szemben rendszeresen udvariatlan illetve durva,
- viselkedése romboló hatású az osztály- és az iskolaközösségre,
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt,
- több írásbeli fegyelmező intézkedésben részesült.

Iskolánkban a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás /5/ az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi,
- a tanórákon önmagához képest aktív, többlet feladatokat is vállal, és ezeket elvégzi,
- munkavégzése pontos, megbízható,
- a tanórákon kívüli foglalkozásokon és versenyeken részt vesz,
- taneszközei tiszták, rendesek és nem hiányoznak az adott óráról, foglalkozásról.

Jó /4/ az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- rendszeresen és megbízhatóan végzi feladatait,
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozásokon vagy versenyeken való részvételt csak nagyon ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti,
- taneszközei tiszták, rendezettek.

Változó /3/ az a tanuló, aki:

- tanulmányi teljesítménye elmarad képességeitől,
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti,
- házi feladata, felszerelése gyakran hiányzik,
- érdemjegyeit, osztályzatait több tantárgyból lerontja,
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre vesz részt a munkában.

Hanyag /2/ az a tanuló, aki:

- képességeihez mérten nagyon keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében,
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen,
- feladatait folyamatosan nem végzi el,
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek,
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül,
- félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A magatartás és szorgalom egyes értékelései és minősítései során az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembe kell venni.

Az otthoni felkészüléshez előírt házi feladatok meghatározása

Iskolánkban a házi feladatok meghatározásával kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

- házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás – készség és képességfejlesztés -, valamint a tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása,
- az 1-4. évfolyamon a tanulók hét végére (szombat-vasárnapra), valamint a tanítási szünetek idejére nem kapnak a szokásos – egyik óráról a másikra esedékes - feladatokon túl sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot
- 5-8. évfolyamon a tanulók a tanítási szünetek idejére nem kapnak a szokásos – egyik óráról a másikra esedékes - feladatokon túl sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot.

A tanulók eredményes felkészülésének érdekében egy tanítási napon belül egy-egy osztállyal legfeljebb kettő témazáró, illetve félévi vagy év végi felmérő dolgozatot lehet íratni.

6.6.A gyermek, a tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél maradéktalanabb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulókra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, amely biztosíthatja iskolai sikerességüket.
Iskolánk – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztését,

- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazását, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítését,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítást,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztését,
- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulást,
- a differenciáló módszerek alkalmazását,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését,
- a mindennapos testedzés,
- a mozgás, sportolás biztosítását,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelést,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítását,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatását és alkalmazását a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelését a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átformálását,
- a továbbtanulás támogatását,
- személyiségfejlesztést és közösségépítést,
- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítését,
- partnerközpontú nevelést.

6.7.Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok, tevékenységek

Az iskola egészségnevelési tevékenységének kiemelt feladatai:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük megőrzése és védelme érdekében;
- tanulóinknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük az egészséges életmód gyakorlását szolgáló tevékenységi formákat, az egészségbarát viselkedésformákat;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások keretében – foglalkoznak az egészség megőrzésének szempontjából legfontosabb ismeretekkel

  a táplálkozás, az alkohol- és kábítószer fogyasztás, dohányzás káros hatásai a szervezetre, a családi és kortárskapcsolatok, a környezet védelme, az aktív életmód, a sport, a személyes higiénia, az elsősegély-nyújtás alapismeretei, a szexuális fejlődés területén.

  Az egészségnevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.

  Az iskolai egészségnevelést elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:
- testnevelés órák;
- az iskolai sportkör foglalkozásai;

  a) a helyi tantervben szereplő Környezetismeret, Természettudomány, Biológia, Testnevelés, technika és tervezés tantárgyak tananyagai

  b) az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott ismeretek;

  c) évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap (témanap) szervezése az alsó és a felső tagozatos tanulók számára;

  d) az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:

  elsősegély szakkör

  egy-egy gyalog- vagy kerékpártúra szervezése;

e)az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele - félévente egy alkalommal az ötödik-nyolcadik évfolyamon egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában; - a tanulók egészségügyi és higiéniai szűrővizsgálatának megszervezésében.

A tanulóknak évenként legalább egyszer fogászati, szemészeti és általános szűrővizsgálaton kell részt venniük.

Az egészségneveléssel kapcsolatos célok, feladatok:

- Az iskolai egészségnevelés legfontosabb céljának tartjuk az elsődleges megelőzést, és az egészség megőrzését.
- Fontos, hogy a nevelés – az egyéni képességek figyelembe vételével – a gyermeki személyiség egészére irányuljon.
- Arra törekszünk, hogy a tanulók személyiségének része legyen a saját belső és külső környezetük iránti figyelem és igényesség.
  - Értsék, hogy az ember, felelős saját és társai élete minőségéért, és az emberi élet minősége a saját környezetével szoros kölcsönhatásban állnak.
  - Váljon belső igénnyé a rendszeres mozgás, a friss levegőn való tartózkodás.
  - A mozgásszervi betegségek csökkentése, javítása.
  - Törekedjenek az egészséges táplálkozási szokások szerinti étkezésre.
  - Tudatosuljon a tanulókban, hogy a külső megjelenésnek, a higiénének egészségügyi és társadalmi vonatkozásai vannak.
  - Tudják alkalmazni a tanult ismereteket, váljon szükségletté a rendszeres testápolás, fogápolás.
  - Az iskolánkban olyan légkör kialakítása, ahol jól érzik magukat a gyerekek.
  - Lássák be, hogy a káros szokások tudatos távolságtartással megelőzendők és megelőzhetők.
  - A balesetveszély kiküszöbölése az iskola területén.
  - Értsék saját fejlődésüket, testi-lelki változásaikat, érzelmeiket és társkapcsolataikat.
  - Nyerjen különös hangsúlyt a család jelentősége.
  - Felelősséggel viszonyuljanak a nemi élethez.

Iskolánk e célok eléréséhez, a káros szokások megelőzéséhez, biztosítja a prevenciós programok működését, együttműködve az egészségügyi hálózat szakembereivel: iskolaorvos, védőnő, rendőrség.

A tanulók testi fejlődéséhez kapcsolódó feladataink:

- A mindennapos testnevelés órákhoz a tárgyi feltételek biztosítása.
- Szabadidős tevékenységhez kapcsolódó sportrendezvények, sportnapok, túrák, évszakokhoz kapcsolód kirándulások szervezése.
- Népi táncoktatás tartása tanórai és tanórán kívüli programokon.
- A mindennapos testnevelés keretében olyan sportjátékokat is szervezünk, melyek a játék örömén túl a helyes testtartás kialakításában, megőrzésében és a testedzés megszerettetésében fontosak.
- Az iskolai napközi otthonos ellátás biztosítja azokat a feltételeket és tevékenységi formákat, amelyek lehetővé teszik a gyermekek egészséges életmódra nevelését: helyes heti rend és napirend kialakítása, jó pszichés klíma, személyi higiénia követelményeinek betartása.
- Általános fizikai állapotmérés iskolaorvos és védőnő, valamint a testnevelést tanítók által.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés, az egészséges életmód igényének kialakításához – a tantárgyak tananyaga szerint – a tanulókat meg kell ismertetni az élelmiszerek tápértékével, az egészséges táplálkozás fontosságával.

- Az iskolai diákétkeztetés az egyik színtere a helyes táplálkozásnak, ezért kívánatosnak tartjuk, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat.
- A testi egészség megóvása érdekében fontosnak tartjuk a közlekedésbiztonság, a közlekedési szabályok iskolai oktatását.
- Fontos, hogy tanulóink tevőlegesen is vegyenek részt az egészséges környezet kialakításában, megóvásában. Vigyázzanak az iskolai berendezésekre, a tisztaságra (tantermek díszítése, ügyeleti munka, tantermek szellőztetése, HÁZIREND betartása).
- Törekszünk arra, hogy a pozitív személyiségjegyek; szeretet, bizalom, bátorság, derűlátás, segítőkészség vezéreljék tetteiket. Nem engedhetjük az agresszív, öntörvényű magatartás elterjedését. Tolerancia, a másság elfogadása.
- Szabadidős programok gazdag kínálata.
- Megismertetjük a kamaszkor testi-lelki változásait, valamint a különböző nemzedékek körében jellemző nemi szerep sztereotípiákat, a felelőtlen nemi élet következményeit.

Az iskola környezeti nevelési elvei

Az iskola környezeti nevelési tevékenységének kiemelt feladatai:

- a tanulókban a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése;
- a természetet, az embert, az épített és a társadalmi környezetet tisztelő szokásrendszer megalapozása - tanulóinknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük azokat a környezet megóvásához szükséges képességeket és készségeket, amelyek a természeti és a társadalmi környezet zavartalan működését elősegíthetik;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások keretében – foglalkoznak a környezet megóvásának szempontjából legfontosabb ismeretekkel: a környezet fogalmával, a földi rendszer egységével, a környezetszennyezés formáival és hatásaival, a környezetvédelem lehetőségeivel, lakóhelyünk természeti értékeivel, lakóhelyünk környezetvédelmi feladataival kapcsolatosan.

A környezeti nevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.

Az iskola környezeti nevelését elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:

a) a helyi tantervben szereplő Környezetismeret, Természettudomány, Biológia, Kémia, Technika és tervezés, Földrajz tantárgyak tananyagai;

b) az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott ismeretek;

c) a környezeti nevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli foglalkozások): - környezetvédelmi szakkör keretében országos, területi versenyeken,

d)lehetőség szerint egy-egy gyalog- vagy kerékpártúra a környékre a környezeti értékek felfedezésére;

e)megemlékezés a „jeles" környezetvédelmi napokról vetélkedők, kiállítások keretében .

6.8.A tanítást, tanulást segítő és értékelő eszközrendszer elemei az IPR programban

6.8.1. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek

6.8.1.1.Az önálló tanulást segítő felkészítés

- A tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok

A programba kerülő tanulók képességeinek, viselkedésének, szociális helyzetének komplex elemzése a kiindulópont:

- tanító
- fejlesztő pedagógus
- adott szakvélemények alapján. (szept.-okt.-nov.)

Az első értékelő esetmegbeszélés után konkrét javaslatok kerülnek megfogalmazásra, melyek a napi munka során a tanítók, tanárok számára irányadók a tanulóval kapcsolatban.
Pl.

- szükséges fejlesztő,
- logopédiai foglalkozások,
- differenciált tanulásszervezés tanórákon,
- tanulás-módszertani fejlesztés iránya,
- kooperatív technikák alkalmazása
- életvezetési ismeretek és készségek
- napközis foglalkozások
- könyvtári foglalkozás
- sikerélményt nyújtó tanórán kívüli foglalkozások
- alapfokú művészeti oktatás keretében: néptánc, zene oktatás
- sportfoglalkozások: alsó tagozaton

A folyamatos (3 havonkénti) értékelés során a kialakult foglalkozási rendszer – az újabb mérések, elemzések tapasztalatai alapján – korrigálásra kerülnek, a szülők kezdettől fogva követik, ismerik a gyermekre vonatkozó fejlesztési tervet, a felmerülő problémákat és a megoldási módozatokat.

A tanuló értékelése: individuális normaorientációjú

- szövegesen árnyalt
- ösztönző
- a tanulók teljesítményének értékelését korábbi teljesítményükhöz viszonyítva végzik a tanárok

6.8.1.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

Tantárgyi képességfejlesztő programok

- IKT alkalmazása a tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon a differenciált tevékenykedtetést is elősegítve,
- OKI által kiadott kompetencia alapú feladatok alkalmazása 7-8. évfolyamokon
- fejlesztő pedagógus alkalmazása az SNI-s tanulók fejlesztésére
- Egyéni fejlesztési terv alapján történő fejlesztés, szakértői vélemények alapján.

Felelős: tanítók, tanárok, igazgatóhelyettes

Kommunikációs képességeket fejlesztő programok

- hagyományos szótagoló, elemző módszerek alsó tagozatban,
- a tanulók szabad választása alapján az iskolában kihelyezett tagozatként működő alapfokú művészetoktatásban való részvétel (néptánc, zeneiskola)
- OKI által kiadott kompetencia alapú feladatok alkalmazása 7-8. évfolyamokon

- Felelős: alsós munkaközösség-vezető, magyar tanárok

6.8.1.3.Szociális kompetenciák fejlesztése

- Közösségfejlesztő, közösségépítő programok

Színterei:

- osztályközösségek (séták, kirándulások, klubdélutánok, stb.),
- napközis csoportok (szabadidős foglalkozások stb.),
- kulturális programok: színház, mozi, könyvtár, múzeum látogatása
- sportfoglalkozások: tömegsport, kézilabda, foci, atlétika
- iskolai kirándulások, táborok (több évfolyam keveredésével),
- erdei tábor
- az iskola szakkörei, művészeti csoportjai és annak bemutatkozása,
- a tanulók szereplési lehetőségei:
    - tanulmányi és művészeti versenyek,
    - az iskolai és települési ünnepi megemlékezések,
    - (karácsonyi műsor, márc. 15, okt. 23, tanévnyitó, tanévzáró, stb.),

- Egészségnap napok
- Életvezetési ismeretek és készségek - Rendhagyó órák e témakörben (iskolaorvos, védőnők bevonásával)

6.8.2. Az integrációt elősegítő módszertani elemek

- Egyéni haladási ütemét segítő differenciált tanulásszervezés

- differenciáló óraszervezés, napközis foglalkozás
- egyéni fejlesztő foglalkozások (szakvélemény esetén)
- tehetséggondozó foglalkozások
- középiskolai előkészítő matematika és magyar tantárgyakból
- tanulmányi versenyek

Felelős: tanítók, tanárok, fejlesztő pedagógus

- Drámapedagógia

- beépül integráltan a tantárgyi rendszerbe a dráma és színház témakör, illetve önálló modulként is megjelenik (felső tagozat, 7. évfolyam),
- rendezvények, ünnepi műsorok, versmondó- és prózamondó versenyek alkalmával – az éves munkatervben rögzítetten – részt vesznek tanulóink,
- körzeti, megyei kulturális programokon szavalóversenyeken, művészeti csoportjaink, egyéb produkcióink bemutatkoznak
- karácsonyi iskolai műsorunkat, illetve tanév végén tartandó bemutatóinkat a szülők, hozzátartozók részére minden évben megrendezzük,
- osztályközösségek, napközis közösségek kulturális műsora (Anyák napja stb.)

Felelős: magyar munkaközösség vezetője

6.8.3. Műhelymunka – a tanári együttműködés formái

- Értékelő esetmegbeszélések:

3 havonta a szöveges értékelés előzményeként értékelő esetmegbeszélésre kerül sor.

Menete:

- tanítók, fejlesztő pedagógusok, ifjúságvédelmi felelősök, összefoglalói
- eredmények, hiányosságok, kívánságok, lehetőségek összegyűjtése, javaslatok a továbblépésre (a tantestület tagjainak javaslatai, véleménye),

- megoldási lehetőségek kidolgozása, pedagógiai módszerek kiválasztása (szükség szerint egyéni fejlesztési tervként).

Szempontok:

- valóságos eredmények és hiányosságok feltárásra kerüljenek,
- ok-okozati összefüggések felderítése,
- fejlődési irány kijelölésre kerüljön,
- további szakemberek bevonásának szükségességéről döntsenek.

Felelős: igazgató

6.8.4. A háromhavonta kötelező kompetenciaalapú értékelési rendszer eszközei

Szöveges értékelés – árnyalt értékelés

November, február és május hónapban a szülők árnyalt szöveges értékelést kapnak gyermekük iskolai közösségi és tanulmányi munkájáról.

Alapelvek:

- terjedjen ki az iskolai élet egészére,
- vegye figyelembe a tanuló személyiségét,
- törekedjen az objektivitásra, komplexitásra, igazságosságra,
- fejlesztő és ösztönző szándékú legyen.
- a tanulók teljesítményének értékelését korábbi teljesítményükhöz viszonyítva végzik a tanárok

Felelős: osztályfőnökök

6.8.5. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- Pályaorientáció

Szaktárgyi és osztályfőnöki óra keretében meghatározottak a pályaorientációs feladatok (helyi tantervben rögzítve):

- szakmák, továbbtanulási lehetőségek tudatosítása
- pályaorientációs kiállításon, bemutatón vesznek részt 7 és 8. osztályaink,
- nyílt tanítási napokon, bemutató foglalkozásokon, üzemlátogatáson tájékozódnak tanulóink
- pályaválasztási szakemberek előadásai, személyes tanácsadásai
- a középfokú intézmények iskolánkban is bemutatkozási lehetőséget kapnak.
- Nevelési Tanácsadó programja
- Iskolai pályaorientációs program működtetése
- Utánkövetés

Valamennyi program a szülők számára is nyitott annak érdekében, hogy együtt tájékozódjanak a kínálkozó lehetőségekről.

Felelős: igazgató

III. Záró rendelkezések

A Pedagógiai Program hatálybalépése

A Pedagógiai Program 2024. év szeptember hó 01. napján a fenntartó jóváhagyásával lép hatályba, és visszavonásig érvényes. A felülvizsgált Pedagógiai Program hatálybalépésével egyidejűleg érvényét veszti a 2021 év április hó 12. napján készített (előző) Pedagógiai Program.

A Pedagógiai Program felülvizsgálata

A Pedagógiai Program felülvizsgálatára sor kerül jogszabályi előírás alapján, illetve jogszabályváltozás esetén, vagy ha módosítását kezdeményezi a fenntartó, a nevelőtestület, a diákönkormányzat, az intézményi tanács, ennek hiányában az iskolaszék, óvodaszék, kollégiumi szék, ennek hiányában a szülői szervezet. A kezdeményezést és a javasolt módosítást az igazgatóhoz kell beterjeszteni. A Pedagógiai Program módosítási eljárása megegyezik megalkotásának szabályaival.

Kelt: Tárkány, 2024. év augusztus hónap 22. nap

Tárkányi Általános Iskola 2945 Tárkány, Fő u. 98.

P.H.

.....
igazgató

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot az intézmény szakmai munkaközössége 2024. év 08. hó 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírásommal tanúsítom, hogy a szakmai munkaközösség véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során, a jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Kelt: Tárkány, 2024 év 08 hónap 22 nap

Magyarné Edi

a munkaközösség vezetője

A Pedagógiai Programot az intézményi tanács 2024. év augusztus hó 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírásommal tanúsítom, hogy az intézményi tanács véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során, a jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Kelt: Tárkány, 2024. év augusztus hónap 22 nap

Balázs Renáta

intézményi tanács képviselője

A Pedagógiai Programot az iskolaszék/óvodaszék/kollégiumi szék/szülői szervezet 2024. év 08. hó 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírásommal tanúsítom, hogy a szülői szervezet véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során, a jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Kelt: Tárkány, 2024 év 08. hónap 22. nap

szülői szervezet képviselője

A Pedagógiai Program a nevelőtestület bevonásával 2024. év 08. hó 22. napján került megalkotásra, melyről jegyzőkönyv és jelenléti ív készült.

Kelt: Tárkány, 2024. év 08. hónap 22. nap

igazgató

P.H.

Tárkányi Általános Iskola 2945 Tárkány, Fő u. 98.

a nevelőtestület képviselője

Jelen Pedagógiai Programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a Tatabányai Tankerületi Központ képviseletében mint az intézmény fenntartója jóváhagyom. Az esetlegesen felmerülő finanszírozási igények a kötelezettségvállalás rendje szerint, egyedileg kerülnek elbírálásra.

Kelt: TATABÁNYA, 2024 év 08 hónap 30 nap

Tatabányai Tankerületi Központ 09

Vereckei Judit

Vereckei Judit
tankerületi igazgató
fenntartó képviselője

1. számú melléklet: A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás
2. számú melléklet: Autizmus spektrumzavarral élő tanulók nevelő-oktató csoportok pedagógiai programja

1. számú melléklet: A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagukhoz mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság" alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a tanuló képességei kibontakoztatásának érdekében.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlat e-bank, iskolai „forrásközpont" működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki
    - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;
    - egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
    - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
    - a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán

hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is;

- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;

b) javaslatot tesz a fogyatékosság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);

c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;

d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;

e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;

f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;

g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztenstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –

   – terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;

   – alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;

   – segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;

   – segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai

szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

A Tárkányi Általános Iskola Pedagógiai programjának 1. sz. melléklete

Autizmus spektrumzavarral élő tanulókat nevelő-oktató csoportok pedagógiai programja

2023

Készítette: Zséfár Csilla

Tartalomjegyzék

1. GYERMEKKÉP 3
2. TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS 4
3. HELYZETKÉP 5
4. AUTIZMUSSAL ÉLŐ GYERMEKEK JELLEMZÉSE 6
5. PEDAGÓGIAI ALAPELVEK 7
   5.1. Általános célok 7
   5.2. Az autizmussal élő tanulók speciális fejlesztésének sajátosságai 8
6. SPECIÁLIS ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS 10
   6.1. A speciális általános iskolai oktatás jellemzői 11
7. GYERMEKEK FELMÉRÉSE, FEJLESZTÉSE, ÉRTÉKELÉSE 15
8. KOMPLEX MÓDSZEREK 16
   8.1. AZ ELA program 16
   8.2. Ö.T.V.E.N. program 17
   8.3. A BABZSÁK FEJLESZTŐ program 18
   8.4. AZ ÉN-KÖNYV módszere 19
   8.5. A SZEMÉLYES NAPLÓ módszere 19
9. TÁRGYI FELTÉTELEK, ESZKÖZÖK 21
   9.1. Tér struktúrálása 21
   9.2. Tér-időstruktúra (napirend) 22
   9.3. Önálló, kódos munka 23
   9.3. Taneszközök, fejlesztő eszközök 24
10. Az Autista csoport helyi tanterve 26
11. NOTT fejlődési kérdőív 1

1. GYERMEKKÉP

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink beiskolázási körzete Tárkány, valamint Komárom-Esztergom vármegye területéről is veszünk fel tanulókat egyéni elbírálás alapján. Az autizmussal élők csoportjaiba a gyermekek a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján nyernek felvételt, akik rendelkeznek a BNO szerint F84 pervazív fejlődési zavar diagnózissal.

Tanulóknál az autizmus gyakran társulhat egyéb problémákkal:

- tanulásban akadályozottság, értelmileg akadályozottság
- beszéd-, érzékszervi, mozgás-, egyéb fejlődési zavar
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió
- szenzoros túlérzékenység vagy ingerkeresés
- epilepszia.
- ADHD (figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar)
- alvási és étkezési nehézségek, zavarok

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek nevelése-oktatása során minden esetben meghatározónak kell tekinteni, hogy minden más gyermekhez hasonlóan ők is fejlődő és sajátos személyiségek. Személyiségfejlődésüket azonban nagymértékben befolyásolja az autizmus, amely az egész személyiséget átható, illetve érintő fejlődési zavar, egész életen át tartó állapot. A fejlődést nagymértékben befolyásolják az egyéni tényezők. Ezek közé tartoznak a gyermek értelmi szintje, képességei, autizmusának súlyossága, járulékos problémái, személyisége, a spontán érés folyamata, családi háttere. A aktuális állapotát befolyásolja, hogy mikor ismerték fel autizmusát, részesült-e korai fejlesztésben, milyenek szocio-kulturális körülményei. Az autizmus specifikus fejlesztés során elsődleges célnak kell tekinteni a személyiségfejlődés minél harmonikusabb, sokoldalúbb támogatását, kibontakoztatását.

2. TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS

- Az intézmény alapdokumentuma
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- A gyermekek jogairól szóló egyezmény (1991. évi LXIV. törvény)
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- Autizmussal élő személyek jogi chartája (Hága, 1992.)
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról 2020 NAT
- 19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti és műszaki követelményeiről
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról

3. HELYZETKÉP

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulókat nevelő-oktató csoportokban az egyéni képességeknek és haladási ütemüknek megfelelően tanulnak a gyermekek, akik verbális készségeiket, illetve kommunikációs szintjüket illetően nagyon eltérőek. Minden gyermek tekintetében egyénre szabott pedagógiai munka folyik, komplex személyiségfejlesztés keretében, egyéni haladási ütemben. A fejlődés különböző területein mutatkozó elmaradások kompenzálása, fejlesztése minden esetben a gyermekek lehetőségeinek és érdekeinek figyelembevételével, a szülőkkel folyamatosan egyeztetve történik. A tanulók nyugodt, kiegyensúlyozott viselkedésének feltételeként, a viselkedésproblémák és dühkitörések megelőzésére kialakítottuk a szükségleteikhez igazodó protetikus környezetet, amelyben megvalósul egyéni kommunikációs eszköztáruk használata. A strukturált oktatáshoz adottak a tárgyi feltételek, egy helyszínhez egy tevékenységforma tartozik annak szabályrendszerével. A tanulók a legtöbb új ismeretet egyéni helyzetben sajátítják el. A szociális, kommunikációs fejlesztés nagy hangsúlyt kap egyéni, valamint társas tevékenységek keretén belül egyaránt. A gyermekeket gyógypedagógus fejleszti. A csoportokban a gyógypedagógus és a gyógypedagógiai-asszisztens team munkában, összehangoltan dolgoznak. Intézményünkben nagyon fontosnak tartjuk a szülőkkel való együttműködést, az állandó konzultációt, hogy az iskolában megtanult készségeket, viselkedéseket tanulóink más környezetben is képesek legyenek alkalmazni. A szülők számára tanácsadást, szülősegítő szolgáltatásokat biztosítunk.

4. AUTIZMUSSAL ÉLŐ GYERMEKEK JELLEMZÉSE

Az autizmus viselkedéses zavar, a normálistól eltérő viselkedések egy intervalluma jellemzi.

Három kulcsfontosságú viselkedéstípust tartalmaz:

- a személy társas kapcsolatai és társas készségeinek fejlődése eltérnek a normálistól.
- a személy nem sajátítja el a kommunikáció normálisan megszokott eszközeit.
- a személy érdeklődése és aktivitása beszűkült és repetitív jellegű, ahelyett, hogy rugalmas és képzeletgazdag volna.

Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral (értelmi fogyatékossággal) együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Az autizmussal élő személyeknél három viselkedési területen tapasztalunk minőségében eltérő fejlődést: a reciprok kommunikációban, a szociális interakciókban és a rugalmas viselkedésszervezésben. Ez adja a szindróma egységét.

Az autizmus az agyműködés fejlődési zavara. A tünetek az első három év folyamán jelentkeznek. A fejlődés minden területét, a személyiség egészét érintő károsodás, amely végig kíséri az egyén teljes életét.

Nem vesznek tudomást az őket körülvevő világról, saját belső világukban élnek. Ennek két kulcspontja a megszokottság és a biztonság. Ami váratlan, nem előrelátható, arra sokszor agresszívan reagálnak. Nem értik a szociális elvárásokat, nehezen alakítanak ki kapcsolatokat különféle irányba, nem észlelik megfelelően a többi ember érzését, súlyosabb esetben közömbösek az emberek iránt, úgy kezelik őket, mintha tárgyak lennének. Az autizmussal élő személyek szeretik a magányt, különösen kötődnek megszokott tárgyakhoz, ellenállnak minden változásnak, cselekvéseikben formális szertartásokat alakítanak ki, szembetűnőek a kényszermozgások is. Egyesek beszédére csak az echolália (visszhangszerű utánzás) jellemző, úgy tűnik anélkül, hogy azt értenék. Hajlamosak váratlan dühkitörésekre, a beláttatás, illetve felszólítás ilyenkor hatástalan.

5. PEDAGÓGIAI ALAPELVEK

Intézményünkben célunk, hogy autizmussal élő tanulóink életminősége a lehető legjobb legyen. Életkoruknak, képességeiknek megfelelő ellátásuk, nevelésük-oktatásuk célkitűzése, hogy mások segítségére minél kevésbé szoruló, független emberként tapasztalhassák meg magukat. Törekvésünk a társadalomba való minél jobb beilleszkedés, alkalmazkodás, a kommunikáció képessége, az önállóság kialakítása az egyén által elérhető legmagasabb fokon valósuljon meg.

Első lépésben egy olyan közeget kell kialakítanunk, mely a lehető legnagyobb mértékben alkalmazkodik az autizmus spektrum zavarral élő gyermek sajátos szükségleteihez. A folyamat második fázisában pedig magukat a változtatásokat is a gyermekekhez mérjük. Fontos feladatnak tekintjük, hogy rugalmasabbá és átjárhatóvá váljon a struktúra, a sikerélmények ösztönzően hassanak a gyermekre. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az eredményeket nagymértékben befolyásolják a gyermek életkora, képességei, autizmusának súlyossága, járulékos problémái, személyisége, családi háttere stb. A tanulók nevelését oktatását minden esetben az egyéni képességek felmérése (formális és informális felmérések) után, a fejlesztési céloknak megfelelően kell megvalósítani.

5.1. Általános célok

Fő cél a hiányzó funkciók, készségek és ismeretek pótlólagos kialakítása. A fejlesztés alapvető céljai közé tartozik, hogy a szociális- kommunikációs deficit minél kisebb legyen. A célok között prioritást kap az önállósági/önellátási és szabadidős készségek fejlesztése, mivel az autizmussal élő személyek számára a célvezérelt viselkedések kivitelezése nagy problémát jelent. A fogyatékosság széles spektruma, az egyenetlen fejlődésmenet, valamint a változatos tünetek miatt nem lehet olyan programot összeállítani, amely minden autizmussal élő gyermek számára megfelelne. A tanulók megfigyelésére, a szakértői véleményekre, a jelen állapot felmérésére, a gyermekekkel foglalkozó gyermekpszichiáterek, pszichológusok, gyógypedagógusok, szülők információira építve kell összeállítani a komplex egyéni képességekre fejlesztési tervet, melyet három havonta szükséges felülvizsgálni.

Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára általában nem érthető, hogy mire számíthatnak a következő pillanatban. Ezt számukra a környezet bejósolhatóságával és érthetőségével lehet feloldani, a tanulók számára beláthatóvá,

bejósolhatóvá kell tenni a napot. A kiszámíthatóság nem csupán az események előreláthatóságát jelenti, hanem a pedagógusok következetes viselkedését is. Az érzelmi biztonság megteremtésében az egyik legfontosabb, leghatékonyabb szerepe a vizuális támogatásnak van. Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára sokkal többet jelent a tárgyakban, képekben, feliratokban nyújtott információ, mint a verbális közlések. Autizmussal élő személyek számára nehézséget okoz a cselekvések megtervezése, kivitelezése, ezért jól érthető, konkrét egyénre szabott vizuális segítséget kell terveznünk számukra.

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók nevelése-oktatása során fő célkitűzéseink:

- az egyén által elérhető legnagyobb fokú szociális adaptáció, valamint az önállóság feltételeinek megteremtése; a szociális, kommunikációs, valamint kognitív funkciók hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, fejlesztése
- támogató eszközök egyéni képességekhez igazodó, az egyén lehetőségeihez képesti leghatékonyabb alkalmazása
- társadalmi élet szabályaihoz alkalmazkodó, adaptív viselkedési készségek kialakítása, közösségbe való beilleszkedés elősegítése
- önállóság, önellátás az egyén által elérhető legmagasabb fokon
- egyéni képességek kibontakoztatása, erős területek elmélyítése, a későbbi munkavégzésre való felkészítés.

5.2. Az autizmussal élő tanulók speciális fejlesztésének sajátosságai

1. Autizmus spektrum zavarral élők esetében a fejlesztés tervezése a mért fejlettségi kor, az intelligencia szintje, a kommunikációs színvonal, a szociális alkalmazkodás alapján történik. Rendkívül fontos az egyénhez igazodó módon történő fejlesztés, a fejlődés erre alkalmas eszközzel (pl. fejlődési kérdőív) való folyamatos követésével.
2. Protetikus környezet és eszköztár kialakítása.
3. Vizuálisan segített kommunikációs rendszer kialakítása.
4. A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, megértése fontos tanítási feladat.

5. A fejlesztés folyamán konkrét, megtapasztalható szituációkat érdemes teremteni, valamint lehetőleg mindent abban a kontextusban tanítani, ahol valójában alkalmazzuk azokat.

6. A változásokat fokozatosan, az egyén számára érthető szimbólumszinten mindig előre jelezve vezethetjük be.

7. A fejlesztés során csak azokra az ismeretekre, készségekre építhetünk, melyeket a gyermek folyamatosan gyakorolt.

8. A készségek, ismeretek folyamatos szinten tartása nélkülözhetetlen.

9. A fejlesztés során minden esetben a meglévő tudást bővítjük egyetlen mozzanattal.

10. A viselkedésproblémák kezelésében alapvető a kognitív viselkedésterápia módszereinek alkalmazása.

11. Egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítása.

6. SPECIÁLIS ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS

A speciális általános iskolai oktatás célja, hogy az autizmus spektrum zavarral élő tanulók felnőttkorukra elérjék a lehető legmagasabb alkalmazkodási küszöböt, magas szinten használják a szükséges támogató eszközöket (napirend, folyamatábra, alternatív kommunikációs eszközök). Intézményünk nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a tanulók rugalmasan vegyenek részt intézményünk életében.

A fejlesztés fő területei:

- **Szociális készségek fejlesztése**

- adaptív viselkedés
- szelektív kapcsolatok
- kapcsolat gyermekekkel
- kapcsolat felnőttekkel
- szabadidős tevékenységek

- **Kommunikációs készségek fejlesztése**

- preverbális készségek
- beszédértés, irányíthatóság
- beszédhasználat, metakommunikáció
- augmentatív
- alternatív kommunikáció, vagyis AAK

- **Tájékozódás**

- tájékozódás időben, térben, emberi viszonylatokban

- **Önkiszolgálás**

- étkezés
- öltözködés
- önápolás
- háztartási készségek

- **Munkavégzés**

- strukturált vizuálisan kódolt önálló munka;
- kézimunka
- házimunka

- **Kognitív készségek fejlesztése**

- egyeztetés
- válogatás

- soralkotás
- figyelem
- emlékezet
- percepció
- érdeklődés
- analízis-szintézis
- ok-okozati összefüggések
- következtetések

• **Akadémikus készségek fejlesztése**

- számolás-mérés előkészítése, számolás-mérés elemei, matematika
- olvasás-írás előkészítése, olvasás-írás elemei, magyar nyelv és irodalom
- beszédfejlesztés –és környezetismeret, környezetismeret, természetismeret

• **Mozgás**

- utánzás
- nagymozgás
- finommozgás
- testi tudatosság

6.1. A speciális általános iskolai oktatás jellemzői

A szükséges pedagóguslétszám függ a csoportlétszámtól, a csoporttagok közti hasonló szükségletektől, az egyéni fejlesztési szükséglettől és a viselkedésproblémák súlyosságától, gyakoriságától. A szükséges egyéni fejlesztés, a szakszerű integráció, illetve a súlyosan érintett tanulók minőségi ellátása csak megfelelő létszámú és képzettségű szakember jelenlétében biztosítható. Törekedni kell a csoport homogenitására.

Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége). Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.

A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.

Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a központi sérülés azonos jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok. Esetükben számolni kell azzal, hogy a NAT kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni. A NAT nevelési céljai, tanulási területei esetükben is alkalmazhatók, a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A NAT szakaszaihoz rendelt tanulási célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas

viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, a szociális adaptáció szintjét, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni. Mivel az autizmus spektrumzavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettantervét, valamint az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára és a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra. Az adaptáció szükségessége a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokra is vonatkozik.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes tanítási területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A tanulókat egyéni szükségleteiknek megfelelően mentesíteni kell a tananyagrészek vagy tantárgyak minősítése és értékelése alól.

Célok:

- az egyéni képességek felmérése, az egyénre szabott fejlesztési módszerek és eszközök használata a megfelelő tér kialakításával valamint időbeosztással történik, mindezekhez a személyi és tárgyi feltételek előteremtése nélkülözhetetlen
- speciális motiváló háló kiépítése
- a gyermek képességéhez mért, számára hasznossá tehető ismeretek közlése a augmentatív eszközök felhasználásával
- a szokásrend kialakítása viselkedéskezeléssel
- a környezethez való alkalmazkodás legmagasabb fokának eléréséhez nélkülözhetetlen feltételek biztosítása.

Az autizmus specifikus ellátást a TEACCH, a PECS, valamint a SPELL filozófiájára alapozzuk.

A SPELL-féle megközelítés

A SPELL mozaikszó, a Struktúra, Pozitív szemlélet, Empátia, Alacsony ingerszint, Kapcsolatok szavak angol kezdőbetűiből tevődik össze. A Struktúra előmozdítja, hogy az autizmussal élő gyermek előre lássa a rá váró eseményeket, áttekinthető,

szervezett oktatási környezetet biztosít, biztonságban érzi magát. A Pozitív megközelítés, elvárások lényege, hogy a tanuló önbizalma, önértékelése fejlődjön. Az Empátia azért fontos a tanár részéről, hogy a világot képes legyen a gyerek szemszögéből nézni, mivel az autizmussal élő gyermek nem képes a világot más szemszögéből látni, csak a sajátjából. Az Alacsony ingerszint megkíméli a tanulót a felesleges, zavaró ingerektől.

A TEACCH módszer

A TEACCH mozaikszó, melynek jelentése: tanítás és fejlesztés autizmussal élő és kommunikációjukban sérült gyermekek számára.

Alapgondolatai:

- az egyéni oktatás
- együttműködés a szülőkkel
- egyéni haladási ütem alapján egyéni fejlesztési helyzetek
- strukturált oktatás
- készségfejlesztés
- a fejlesztésre szoruló készségek azonosítása a távlat élethelyzeteket figyelembe véve
- kognitív és viselkedésterápia, mely azon a felismerésen alapul, hogy a viselkedésproblémák mögött a percepció és megértés zavarai állnak.

Intézményünkben minden pedagógus célja, hogy a gyermekeket minél magasabb szintű önállóságra és környezetéhez való alkalmazkodásra tanítsa iskolán kívül környezetben is.

PECS

A PECS (Kommunikációs Rendszer Képek Cseréjével) program társas interakciókban jól használható, rugalmas kommunikációt igyekszik kialakítani alternatív-augmentatív eszközöket alkalmazva. Könnyen használható eszköz (tárgyak, vagy azok darabjai; képek számítógépes programokból, internetes adatbázisokból; magunk által készített, vagy újságokból vett fotók; egyszerű vonalrajzok; olvasni tudó gyermekek számára feliratok) melynek segítségével az autizmussal élő tanuló önállóan közölheti kívánságait környezete bármely tagjával, előmozdítja a beszélt nyelvi fejlődést, elősegíti a gyermek társas kapcsolatait.

7. GYERMEKEK FELMÉRÉSE, FEJLESZTÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A tanulók felmérése a Nottingham Southerland House School munkatársai által kidolgozott, az Autizmus Kutatócsoport átdolgozásában és fordításában magyarul is olvasható Fejlődési kérdőív segítségével, valamint az egyéni haladási ütem figyelembevételével gyógypedagógiai megfigyeléssel történik.

A szülőkkel való konzultációt intézményünkben ebben az esetben is rendkívül fontosnak tartjuk. A fejlesztési célok meghatározásánál a TEACCH program által javasolt hierarchiát vesszük figyelembe. Elsődlegesen az autizmussal élő személy biztonságát közvetlenül veszélyeztető viselkedéseket, valamint a családdal való együttélést lehetetlenné tévő viselkedéseket kezeljük. Olyan viselkedéseket, készségeket, ismereteket kell megtanítanunk, melyek elősegítik a beilleszkedést a szűkebb-tágabb környezetbe, valamint javítják az életminőséget.

A tanulók teljesítményét a gyógypedagógusok a többi tanárral egyeztetve, munkaközösségi-értekezlet, nevelési értekezlet keretében értékelik. Abban az esetben, ha a tanuló teljesítménye, fejlődése nem megfelelő ütemben zajlik, a gyógypedagógus megvizsgálja a fejlesztési célokat, alkalmazott módszereket, eljárásokat, technikákat, majd a munkaközösségi és nevelési értekezleten javaslatot tesz a további teendőkkel, változtatásokkal kapcsolatban.

8. KOMPLEX MÓDSZEREK

A szociális-kommunikációs készségek fejlesztésének komplex módszereivel (ELA Program, Babzsák Fejlesztő Program, ÉN-KÖNYV módszere, Személyes Napló módszere) hatékonyan, eredményesen tudjuk fejleszteni az autizmus spektrum zavarral élő tanulókat. Az egyénre szabott fejlesztés, az egyéni haladási ütem figyelembe vétele ebben az esetben is elsődleges szempont.

8.1. AZ ELA program

A mindennapi tevékenységek módszeresen kidolgozott fényképsorozata, mely a nyelvi zavarokkal küzdő személyek felmérésére, valamint terápiás célokra is alkalmas eszköz. A fotók a következő helyzettípusok valamelyikébe sorolhatók:

- a kép egy aktivitást mutat, melyet egy személy végez
- a fénykép kettő vagy három személyt ábrázol, akik ugyanazt a tevékenységet végzik; vagy más, önálló aktivitást végeznek; vagy az egyik szereplő kapcsolatba lép a másikkal
- olyan helyzetet mutat, amelyben a család valamilyen közös aktivitást végez; vagy a család minden tagja mást csinál.

A három sorozat ugyanolyan elvek alapján van felépítve, de a sorozatot kisebb csomagokra bontották tartalmuk és alkalmazási területük szerint:

- az első sorozat fotóin alapvető napi tevékenységek vannak, illetve társas kapcsolatok is megfigyelhetőek (egy-egy igét két illetve négy kép is ábrázol, az ugyanolyan cselekvést több ember is bemutatja; az egyén érdeklődésének függvényében tudjuk kiválasztani a megfelelő személyt ábrázoló fényképet; az általánosítással kapcsolatos készségek fejlesztésére is alkalmas)
- a második sorozat képein is az egyes aktivitásokat több személy mutatja be, de ebben a személy mellett már a tárgy is változhat; a fényképen lévő egyén egy tárggyal több aktivitást is mutat; ugyanaz a cselekvés más-más tárggyal történik; egy aktivitást minden, az adott képen látható szereplő bemutat
- a harmadik sorozat leginkább képsorozatokból áll (pl. bevásárlás), az egyes cselekvéssorok 3-15 fotóból állnak.

Feladattípusok: spontán mondatprodukció, szókeresés-igék, mondatalkotás kulcs/ingerszavakból, mondat-kiegészítés, történet-kiegészítés, nyitott auditív mondatmegértés vagy mondatolvasás- megértés, szövegprodukció, beszédaktusok,

képelrendezés, döntési feladatok, Cloze-eljárás, mondatismétlés, mindennapi tevékenységek önsegélyező oktatása.

A feladattípusok jól alkalmazhatóak autizmus spektrum zavarral élő személyek nevelése, oktatása során. A feladatok megfelelőek a beszédértés, beszédhasználat fejlesztésére; elősegítsék egy adott esemény egymást követő lépéseinek felismerését; a passzív szókincs egy részét aktívvá tegyék; előmozdítsák a mindennapi élet során előforduló beszédaktusok begyakorlását.

Az ELA fényképeinek felhasználásával a következő területek fejlődését segíthetjük elő:

- általánosítás korlátozott képessége
- más személyek mentális állapotainak azonosítása
- saját élmények megosztása
- önkontroll
- látható tulajdonságok azonosítása.

8.2. Ö.T.V.E.N. program

A program célja megtanítani a társas együttéléshez szükséges elemi viselkedésformákat. Ezek elsajátításához nélkülözhetetlen a „neurotipikusoknál" spontán fejlődő „én-kép", én-tudat, illetve az ebből következő „nem-én" tudása, azaz „más/mások" fogalmának megkülönböztetése.

Mivel az „én" fogalma az autizmussal élő személyeknél nem, részlegesen, megkésve, sajátosan fejlődik, ezért elsődlegesen ennek a hiánya a lehetséges kompenzálása az elsődleges cél.

Eztfigyelembe véve az „én" „más/mások"-hoz képest való szisztematikus megkülönböztetése (diszkriminációja) áll a tanítás fókuszában. A szükséges fogalmak és az „én" és a „más/mások" közötti kapcsolat, valamint azok megvalósulásához szükséges viselkedésformák megtanítása, majd kiterjesztett használata a tanár feladata sz alábbiak szerint: az ÉN és a MÁSOK hasonlósága, különbsége, külső és belső testi és mentális működésbeli jellemzői, a gondolatok, érzelmek és a viselkedés összefüggései a tudás felhasználása a társas környezetben saját szükségleteik kielégítése mellett. A gyakorlatban ezeknek a képességeknek a fejlesztésében az Én-könyv használata nagy segítséget nyújt.

Az autizmus diagnózist követő fejlesztés kezdetétől a teljes életút során használandó szociális tájékozódási és gyakorlati készségeket tanít a mindenkori integráció érdekében.

8.3. A BABZSÁK FEJLESZTŐ program

A szociális-kommunikációs fejlesztő foglalkozás (babzsák program) célja az autizmussal élő személyek szociális, kommunikációs készségeinek felmérése és fejlesztése, kiemelten a társakkal való interakció, a szociális figyelem, a verbális és nonverbális kommunikációs eszközök használata és megértése terén.

A Babzsák Fejlesztő Program célja:

- az autizmus spektrum zavarral élő tanuló képes legyen elfogadni a csoportos cselekvési szituációt
- legyen képes ebben a helyzetben feladatok megoldására, aktivitásra, játék- és viselkedési szabályok betartására
- a csoportos szituációban végzett tevékenységek adjanak lehetőséget a szociális-kommunikációs készségek célzott fejlesztésére
- a játékban résztvevők a lehetőségekhez képest legyenek motiváltak, érezzék magukat jól.

A foglalkozások nagy értéke, hogy a fejlesztés egy időben két dimenzióban valósul meg. Egyrészt maga a csoportos szituáció a fejlesztési lehetőségek forrása, valamint a játékok tartalma is a szociális, kommunikációs készségek fejlesztését célozza. Fejlesztési feladatok:

- preverbális készségek tanítása (közös tárgyra irányított figyelem, mutatás használata a szociális kommunikációban)
- a kommunikációs eszközök funkcionális használatának tanítása (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció)
- alapvető szociális-kommunikációs alapozó és kognitív készségek fejlesztése (figyelem, várakozás, sorrakerülés, kivárás, testi közelség, testkontaktus elviselése)
- eszközök: babzsákok, képek, kártyák. A foglalkozások típusai:
- adogatós játékok, egyszerű motoros szintű társas feladatok
- verbális kommunikációt és szövegértést igénylő szituációs és egyéb játékok
- dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok
- csoporthelyzetek, beszélgetés, tematikus csoportok
- zenei interakció.

8.4. AZ ÉN-KÖNYV módszere

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók számára általában nehézséget jelent a társas szituációk megélése, az emberi viszonyok, kapcsolatok meglátása, a különféle változások elviselése. Segítséget igényelnek a társadalom íratlan szabályainak megértésében, betartásában. Önértékelésük sokszor irreális, kudarcaikat nem tudják feldolgozni. Társas kapcsolataik, élményeik megértése gyakran probléma számukra. Mindezeknek a leküzdéséhez nagy segítség számukra az Én-könyv, melyben összegyűjthetjük és közösen feldolgozhatjuk az autizmus spektrum zavarral élő személy társas kapcsolati, kommunikációs, valamint egyéb személyes élményeit. Az Én-könyv egyedi, egyénre szabott, az adott tanulóról szól. Folyamatosan bővíthető, aktualizálható, a különféle változások jól követhetőek segítségével. Tartalmazza az autizmussal élő személy tulajdonságait, élettörténetét, életének legfontosabb állomásait, történéseit, színtereit.

Az Én-könyv témái:

- személyes adatok; külső, belső tulajdonságok; családtagokra vonatkozó adatok; családi viszonyok, rokoni kapcsolatok; ismerősök köre; lakhelyre vonatkozó adatok; intézményre vonatkozó adatok; mindennapi tevékenységek; nem megszokott események
- kedvelt, nem kedvelt tevékenységek, dolgok; kellemes, nem kellemes időtöltések; önállóan és segítséggel végzett tevékenységek
- érzelmi reakciók, valamint a hozzájuk kapcsolódó viselkedési alternatívák megfogalmazása
- információk; stratégia kidolgozása a nemkívánatos viselkedés megváltoztatására; mások viselkedésének elemzése; események és esetleges következményei; társadalmi elvárások, íratlan szabályok; illemszabályok
- önértékelés; mások külső, belső tulajdonságai; az emberekhez való viszony; érzelmek megjelenítése, azonosítása; események, élmények feldolgozása; a külvilágból felé áradó jelentéstartalmak feldolgozása; szenzoros ingerekhez kapcsolódó tapasztalatok feldolgozása; nem mindennapi események; szociális rutinok.

8.5. A SZEMÉLYES NAPLÓ módszere

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók élményeiket nem tudják másokkal megosztani, a velük történt események felidézése általában nehézség számukra.

Vizuális támpontra van szükségük ahhoz, hogy megértsék miről is beszél kommunikációs partnerük. Gyakran nem a pozitív, hanem a negatív élményekre emlékeznek vissza. A Napló módszerével életük, történéseik, eseményeik, bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá válnak. Követhető az idő múlása, valamint a sorrendiség felidézése. Előre jelezhetjük a tanuló által várt aktivitásokat, rendkívüli eseményeket. A Napló vezetése, stílusa, külalakja, szimbólumszintje egyedi. Személyes, sokszor bizalmas információkat tartalmaz. A sikeres használat kulcsa a napló rendszeres, folyamatos vezetése.

A Napló tartalmazhatja:

- az aznapi dátumot
- a nap lényeges eseményeit
- információt az elmúlt napokról
- várt, vagy nem várt eseményeket
- kellemes, vagy kellemetlen dolgokat.

9. TÁRGYI FELTÉTELEK, ESZKÖZÖK

Autizmussal élő személyek számára a környezetet térben és időben strukturálni kell, a tanulók így információt kapnak arról, hogy mit, hol, mikor, milyen sorrendben tegyenek. A tevékenységek szimbolizálására a gyermekek szimbólumszintjének megfelelő vizuális eszközöket, különféle információhordozókat használunk (valódi tárgyat, kicsinyített tárgyat, fotót, képet, piktogramot). A szimbólumpár egyikét az adott tevékenység helyszínén helyezzük el, megmutatva annak helyszínét, a másikat a tanulók napirendjén. A munkarend és a munkaszervezés megmutatja, hogy mennyi ideig tart a tevékenység és hogyan, milyen sorrendben kell elvégezni a feladatokat. A struktúra a gyermekek számára is átláthatóbb, nyugodt, kiegyensúlyozott hátteret biztosít.

9.1. Tér struktúrálása

Az autizmus sajátosságaiból adódik, hogy nagy jelentőséggel bír a speciális térszervezés, melynek első lépése a terem elrendezése, mivel mindennek meghatározott helyen kell lennie. A tanulók biztonságérzetét a számukra fontos tájékozódási pontok kialakításával lehet elérni.

Intézményünkben az autizmussal élő tanulók nevelése-oktatása az alábbi színtereken valósul meg:

- tanterem
- egyéni foglalkoztatók
- játék-szabadidő terület
- ebédlő
- wc-mosdó
- tornaszoba
- zárt udvar

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink néhány rendezvényen, ünnepségen, kiránduláson a többi gyermekekkel közösen vesznek részt, itt fontos szempont a fokozatos hozzászoktatás. Intézményünkhöz zárt udvar tartozik, ahol gyermekeink szabadon mozoghatnak, irányítással tevékenykedhetnek, ismerkedhetnek a természeti környezettel. A terek kialakításánál fontos szempont volt a biztonság, a szenzoros védelem. A szekrények, polcok, asztalok, székek felülete jól kezelhető, tisztán tartható. Nélkülözhetetlen az is, hogy elegendő tér legyen a mozgáshoz és az elkülönüléshez.

9.2. Tér-időstruktúra (napirend)

A napirend az események előreláthatóságának, a dolgok időben egymás után következtetésének olyan kódrendszere, amelynek követnie kell az autizmus spektrum zavarral élő tanuló képességszintjét. Segíti az információközlést, a tájékozódást.

Főbb jellegzetességek:

- alkalmazhatóság
- életszerűség
- maximális információtartalom, kevés zavaró jelzés
- következetességet igényel
- a folyamat a tanítási szakasztól az önálló használaton át az önálló tevékenységtervezésig, időbeosztásig tart
- alapvető rugalmasságra, változások elfogadására irányuló tanításnak is teret ad.

Alapelvek:

1. Tárgyi szint

   Amennyiben az autizmussal élő gyermek számára érthető, hogy bizonyos tárgyak (pohár) egyes tevékenységekhez kapcsolhatóak, ajánlott ezen tárgyak tudatos használata a tevékenységek előrejelzésére. Eleinte a gyermek a napirendjén elhelyezett tárgyat a jelzett cselekvés, tevékenység folyamán használja is (pl. iszik a pohárból).

   A tárgyas napirend bevezetésének fázisai:

   - főbb pontok (étkezések)
   - bővítés (étkezés előtt kézmosás, játék, séta)
   - délelőtti részletes program
   - egész napos program
   - otthoni napirend.

   Elhelyezés iránya: horizontális, vertikális.

2. Képek szintje

   Amennyiben a gyermek a képeket felismeri, napirendje lehet tárgyképes, cselekvésképes, melyen az adott tevékenység szóképe is szerepel. Fontos, hogy a képek valóban információkat hordozzanak, s ne „kondícionálásos" tanulásról legyen szó.

   A képes napirend bevezetésének fázisai:

- főbb pontok (étkezések)
- bővítés (étkezés előtt kézmosás, játék, séta)
- délelőtti részletes program
- egész napos program
- otthoni napirend.

Elhelyezés iránya: vertikális.

3. Szóképek szintje

A használat lehetséges módjai:

- képes napirendről a kép leválasztása
- önálló szókép a napirendi táblán
- névjegykártyatartós hordozható napirend.

Elhelyezés: tevékenységek iránya minden esetben vertikális.

9.3. Önálló, kódos munka

Az önállóság kialakulása fejlődési, tanulási folyamat eredménye. Az önállóság növelésének egyik fontos eszköze a strukturált munka. A „kódos munka" során a különféle műveleteket részekre bontva tanulják meg a gyermekek, s a már megtanult készségeik felhasználásával, feladatokat megoldva készülnek fel a tényleges munkavégzésre. Az önálló munka célja a munkaviselkedés kialakítása, a munkafolyamatok alapjainak elsajátítása, az önálló, vagy minimális vizuális irányítással végzett munkára, önellátásra való felkészítés. A munkaszervezés részei a különböző tevékenységek közös elemeinek felismerése, a munkaterület szervezése, a folyamatok részletekre bontásával érthető folyamatábrák, leírások készítése.

Alapelvek:

- a munkafolyamat jól felismerhető és elkülönített részfeladatokból álljon
- a folyamat legyen jól szervezett, mindennek legyen kijelölt helye
- a készterméket nem szabad újra szétszedni
- be kell építeni a folyamatba az önellenőrzést (mérés, összehasonlítás)
- a munka álljon életszerű tevékenységtípusokból, de mindig az egyéni képességeket figyelembe véve
- a folyamatábra tartalmazzon alternatívákat. Tanítás folyamata:
- jutalmazás és segítségadás leépítése
- közép és hosszú távú feladatok tervezése.

A kódos munka technikai eszközei:

- dobozok az azonosító kártyákkal
- alaplapok és folyamatábrák
- munkaasztal tépőzárral
- polc az azonosító kártyák elhelyezésére szolgáló tépőzárral
- feladathoz használt anyagok, tárgyak.

A kódos munka fázisai:

- azonosító kártya levétele az asztalról
- azonosítás a dobozon található másik kártya alapján
- doboz elvétele
- dobozban lévő feladat megoldása folyamatábra segítségével és alaplappal
- doboz visszahelyezése.

Alapelvek: A munkafolyamat mindig a valóságot kell hogy modellezze. Minden estben kerülni kell felesleges, önmagáért való munkavégzést. A munkavégzés legyen önálló, ha lehet a keletkezett terméket hasznosítsuk. Munkatípusok pl.: válogatás, szortírozás, fűzés, párosítás, tűzés, borítékolás, pecsételés, csavarozás, összeszerelés, feladatlapok kitöltése.

A feladatok a gyermek fejlődésével változnak.

9.3. Taneszközök, fejlesztő eszközök

A taneszközök választásánál nagyon fontos szempont a biztonság és a tartósság. Lényeges, hogy ne tartalmazzanak felesleges díszítéseket, ábrákat, egyértelmű vizuális támpontokat tartalmazzanak. A tanulók nagy része öltözködésnél, kézmosásnál, terítésnél, valamint egyéb feladataikban folyamatábrákat használnak, melyek ugyancsak megkönnyítik mindennapjaikat.

Lista olyan játékokról, eszközökről, melyek nagyon népszerűek az autizmus spektrum zavarral élő tanulók körében (fejlesztési területenként).

a.) Nagymozgásos játékok: mérleghinta, mászóka, labda, homokozó, ugráló labda

b.) Látványukban érdekes játékok: buborékfújó, Montessori játékok, formaegyeztető, puzzle, DUPLO, LEGO, apró játékok (pl. állatok), képes lottó, színes könyvek

c.) Szabadidős tevékenységek: úszás, sétálás, zenélés, éneklés, számítógépezés, kerékpározás, olvasás, képnézegetés, buszozás, vonatozás, homokozás, rajzolás, színezés, fogócskázás

d.) Számítógépes programok: kicsiknek való programok; szókincsfejlesztő programok; tényeket, adatokat tartalmazó programok; szám-és mennyiségfogalmat fejlesztő feladatok

e.) Társasjátékok: Képes lottó játékok, Ki nevet a végén, Figurix, Colorama, Színvilág

10. Az Autista csoport helyi tanterve

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) számú EMMI rendelet melléklete

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam
Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1-4 évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kötelező tantárgyak és óraszámok 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	2 tanéves óraszám	7. évfolyam	8. évfolyam	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	4	4	288	4	4	288
Idegen nyelv	-	-	-	2	2	144
Matematika	4	4	288	4	4	288
Etika	1	1	72	1	1	72
Történelem	2	2	144	2	1	108
Hon és népismeret	-	1	36	-	-	-
Természettudomány	2	3	180	5	5	360
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	36
Ének-zene	2	2	144	1	1	72
Vizuális kultúra	2	2	144	1	1	72
Digitális kultúra	1	1	72	1	1	72
Technika és tervezés	1	1	72	1	1	72
Testnevelés	5	5	360	5	5	360
Osztályfőnöki óra	1	1	72	1	1	72
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	144	2	2	144
Heti órakeret	28	28		30	30	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára.

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás –írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2	2
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon-és népismeret	-	-	-	-	-	1	-	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségnevelés	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Összesen		24	24	24	25	28	28	30	30

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.

11. NOTT fejlődési kérdőív

NOTTINGHAM Southerland House School
kérdőívének fordítása

FEJLŐDÉSI KÉRDŐÍV

Gyermek neve: .....

Születési ideje: .....

Az első felmérés időpontja: ..... aláírás: .....

További felmérések időpontja:	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....

Fejlődési kérdőív: Irányvonalak a használathoz

A kérdőív kitöltése:

vegye sorba minden rész kérdéseit és a következőképpen jelölje az első hasábban:

✓= a viselkedés következetesen észlelhető, a készség beidegződött.

\= a viselkedés időnként észlelhető, a készség alakul, de még nincs beidegződve.

Hagyja üresen a helyet, ha még nem észlelhető a viselkedés, vagy a készséget még nem tanulta.

Első felmérés:

Az első felmérést akkor készítse, ha a gyermek iskolába kerül, vagy ha megkapta a kérdőívet. Az 1. felmérést pirossal, a többit pedig mindig más-más színnel készítse, mint az előzőt, hogy jól látható legyen a kezdeti szint és idővel a fejlődés, illetve az utolsó mérés.

További felmérések:

Ez sokkal kevesebb időbe fog telni, mint az első felmérés, de azért vigyázni kell, hogy az esetleges hanyatlás se kerülje el a figyelmét. Még ha a kérdést egyszer már tudta is a gyermek, ezt ne könyvelje el véglegesnek. Ha egy pont az alakulótól a beidegződöttig fejlődik (\-tól ✓-ig), pipálja ki, írja oda a dátumot. Minden ✓-jelöléshez írjon dátumot a felméréskor az oszlop elején.

Megjegyzések:

Minden kérdés után szükség lehet a megjegyzésekre, vagy fontos információkra (amelyek esetleg kimaradtak a kérdőívből). Ehhez az üres hátlapot használja, és a rovatba írt jel mellé tegyen pl. csillagot, ami emlékezteti arra, hogy ehhez megjegyzés is tartozik. Ezeket is tollal írja, mert így a jövőben jobban használható.

Általános megjegyzés:

Ne jelöljön kérdést ✓-val, ha nem egészen biztos a készség beidegződöttségében. Elfogultság nélkül próbálja eldönteni, mi az, amit tud és mi az, amit nem tud a gyermek. Ha bizonytalan, hagyja ki a kérdést, készítsen róla feljegyzést, s ha adódik helyzet, pótlólag töltse ki.

A kérdőív használata:

Az ilyenfajta kérdőíveknek két fontos feladata van:

1. leíró: leírás arról, hogy hol tart a gyermek most, milyen szinten van a fejlődés különböző területein.
2. előrejelző: az 1. feljegyzésektől kezdve tisztábban látjuk, hogy milyen irányba kell továbblépni, az ilyen felmérés a jövőbeni céljaink felé mutat.

1. Leíró:

Ez fontos, mert tudnunk kell, milyen szinten funkcionál a gyermek, mik az erősségei és a gyengeségei. Ha megtartjuk a kérdőívet, láthatjuk a gyermek fejlődését, s ebből azt is, mennyire hasznosak a beavatkozásaink.

Az, hogy van egy kérdőívünk, ami ilyenfajta leírást ad, hasznos lehet, ha a gyermekről kell beszélnünk: riportban, a szülőknek vagy egy esetmegbeszélésnél, ha a gyermek osztályt vagy iskolát változtat.

2. Előrejelzés:

A felmérés segíteni fog annak a megítélésénél, hogy miben a leggyengébb/legerősebb a gyermek, hogy mi lehet a következő lépés. Néhány esetben a pontok közötti lépések túl nagyok ahhoz, hogy a következő lépés reális cél legyen (másképpen a kérdőív sok kötetet tenne ki). Ezért a gyermektől függően szükséges lehet egy-egy lépés részekre tördelése. De a felmérés megadja azért a helyes irányvonalat, amit követhetünk.

A) MOTOROS FEJLŐDÉS

1. FINOMMOTOROS KÉSZSÉGEK

	Dátum:																		
1.	Nem csak markol, hanem ujjait használja fogásra.																		
2.	Mutatóujjal rámutat, megérint tárgyakat.																		
3.	Mutató- és hüvelykujjal felemel tárgyakat („csippentő" fogás) egyik kezével.																		
4.	Ugyanez mindkét kezével.																		
5.	Ráteszi a karikát a botra.																		
6.	Két kockából toronyépítést tud utánozni.																		
7.	Szöget beleteszi a szögtáblába (vagy babilon golyóba a pálcát).																		
8.	Jeleket tesz ceruzával a papírra.																		
9.	Pöttyöket csinál a papíron.																		
10.	Firkál (utánozva).																		
11.	Karikát beleteszi a formatáblába.																		
12.	Téglahasábból tornyot épít.																		
13.	Cukorkát kicsomagol.																		
14.	Tud lapozni a könyvben (több lapot egyszerre).																		
15.	Bemutatás után tud 5-6 kockából tornyot építeni.																		
16.	Összepattintható játékokat szétszed/összerak (pl. lego).																		
17.	Egyenként lapoz a könyvben.																		
18.	Nagy, könnyen járó fedelet fel tud emelni (pl. szeméttartó, lábas fedele, fűszertartó stb.).																		
19.	Függőleges vonalakat le tud másolni, a papírhatárt betartva.																		
20.	Ajtó kilincsét le tudja nyomni.																		
21.	Hüvelykujj és mutatóujj között tudja tartani a ceruzát.																		
22.	Vízszintes vonalat tud másolni (ceruzával).																		
23.	Tud kört másolni (ceruzával).																		
24.	Három vagy több fagyöngyöt felfűz.																		

25.	Fejjel és 1-2 estrésszel (pl. kéz-láb) rendelkező alakokat rajzol.																		
26.	Szabályosan fogja a ceruzát.																		

	Dátum:																		
27.	Három kockából álló hidat épít (mintát másolva).																		
28.	Keresztet tud másolva rajzolni.																		
29.	Körbe tud rajzolni egyszerű formát.																		
30.	Agyag- és/vagy gyurmagolyót tud gyúrni.																		
31.	Öt faszögből mind az ötöt kikalapálja a lyukacsos táblából.																		
32.	Kis gyöngyöket felfűz (borsószem nagyságúnál kisebbeket).																		
33.	Ollóval vágja a papírt.																		
34.	Három darabos puzzle-t összerak (ívelt vonalakkal határolt formák).																		
35.	Embert rajzol fejjel és lábakkal (ált.: törzs, karok, szem, száj stb.).																		
36.	Tudja használni a ceruzahegyezőt.																		
37.	3 lépcsőfokot készít hat kockából (modell alapján).																		
38.	Kérésre felismerhető házat rajzol.																		
39.	6 darabos puzzle-t összerak.																		
40.	Egyenes vonal mellett vág az ollóval.																		
41.	Öltést varr.																		
42.	2-3 darabot összerakva agyag/gyurma formákat készít.																		
43.	5 cm-es kört ollóval pontosan kivág.																		
44.	Átló mentén tudja hajtani a papírt.																		
45.	Vonalon belül maradva színez ki formákat.																		
46.	Szabadkézzel leírja saját keresztnevét.																		
47.	Leírja a számokat 1-9-ig.																		
48.	Rombuszt tud másolni.																		
49.	Segítség nélkül fűz be nagy lyukú tűt.																		
50.	Ceruzával való rajzoláskor nyomatéka gyenge, túl halvány.																		
51.	Ceruzával való rajzoláskor nyomatéka megfelelő, jól látható.																		
52.	Ceruzával való rajzoláskor nyomatéka túl erős.																		

A) MOTOROS FEJLŐDÉS

1. NAGYMOTOROS FEJLŐDÉS

	Dátum:																		
1.	Segítség nélkül áll.																		
2.	Segítség nélkül jár, ritkán esik el.																		
3.	Képes vinni/húzni játékot menet közben.																		
4.	Tud helyben ugrálni.																		
5.	Hátrafelé is tud járni.																		
6.	Fel-le megy a lépcsőn (két lábbal egy-egy fokon).																		
7.	Szabadon fut.																		
8.	Fut, megállva, fordulva, ahogy szükséges.																		
9.	Egyensúlyvesztés nélkül, gyengéden rúgja a labdát.																		
10.	Alacsony bútorra felmászik.																		
11.	Dobja a labdát egyensúlyvesztés nélkül.																		
12.	10 cm-ről leugrik féllábbal (lépcsőugrás).																		
13.	Lábujjhegyen tud járni.																		
14.	Könnyű mászókákon felmászik.																		
15.	Tud biciklin ülni, két lábbal a földön hajtva magát haladni.																		
16.	Jól kormányozva játékokat tologat.																		
17.	Erősen rúgja a labdát.																		
18.	El tudja kapni a nagy labdát kinyújtott karjain, karjai között.																		
19.	Felmegy a lépcsőn váltott lábbal.																		
20.	Le tud ugrani az utolsó lépcsőfokról (vagy hasonló magasságú helyről) összezárt lábbal.																		
21.	Fél lábon tud állni, pillanatokig egyensúlyozva.																		
22.	Földre helyezett pallón végig tud sétálni.																		
23.	Lemegy a lépcsőn váltott lábbal.																		
24.	Tud féllábon ugrálni.																		
25.	Triciklizni tud, pedálozva, kormányozva, segítség nélkül.																		
26.	Tud létrára, mászókára mászni.																		

	Dátum:																		
27.	Nagy tárgyakat tud húzni, tolni.																		
28.	Egyik felületről a másikra felmászik (pl.: földről ágyra).																		
29.	Könnyedén végigmegy egy keskeny vonalon.																		
30.	Váltott lábbal tud ugrálni (pl.: jobbon hármat, balon hármat).																		
31.	5 másodpercig tud féllábon állni (mindkét lábbal).																		
32.	Fél méter magasról biztonsággal leugrik.																		
33.	Tud ugrókötelezni, vagy vízszintesen tartott rúd felett fél lábbal át tud ugrani.																		
34.	Biztosan elkapja a puha labdát.																		
35.	Tollaslabdát ütővel a másik ember irányába üti.																		
36.	Derékig érő vízben biztosan, önállóan jár, pancsol.																		
37.	Medence falától elrugaszkodva, víz alatt hason siklik.																		
38.	Mély vízben biztonságosan tud úszni 25 métert.																		
39.	Általános fizikai állóképessége korának megfelelő.																		

A) MOTOROS FEJLŐDÉS

3. TESTI TUDATOSSÁG

	Dátum:																		
1.	Utánozva legalább három testrészét megérinti.																		
2.	Testének három megnevezett részét megérinti.																		
3.	Mások három megnevezett testrészét megérinti.																		
4.	Három testrészét megnevezi.																		
5.	Más ember három testrészét megnevezi.																		
6.	Utánozva hat megnevezett testrészét megérinti.																		
7.	Hat megnevezett testrészét megérinti.																		
8.	Más ember hat megnevezett testrészét megérinti.																		
9.	Megnevezi hat testrészét.																		
10.	Más ember hat testrészét megnevezi.																		
11.	12 vagy több testrészét megérinti (utánozva).																		
12.	12 vagy több megnevezett testrészét megérinti.																		
13.	Meg tudja nevezni 12 vagy több testrészét.																		
14.	Más ember 12 vagy több testrészét megnevezi.																		
15.	Meg tudja különböztetni a saját jobb és bal lábát.																		
16.	Meg tudja nevezni a jobb kezét, bal lábát stb.																		
17.	Meg tudja mutatni a másik ember jobb kezét stb.																		
18.	Meg tudja nevezni mások bal lábát stb.																		
19.	Járása egyenletes, rendezett.																		
20.	Futása egyenletes, ellentétes láb-kézmozgás rendezett.																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

1. RECEPTÍV NYELV

1.1. Hallásbeli készségek

1.1.1. Differenciálás

	Dátum:																		
1.	Megijed hirtelen zajtól.																		
2.	Odafordítja fejét a hirtelen hangra/zajra.																		
3.	Mindennapi környezetében az értelmes hangokra megkülönböztetetten reagál.																		
4.	Különböző válaszokat mutat különböző tónusú hangokra.																		
5.	Lokalizálni tudja a hangforrást, jobbra vagy balra.																		
6.	Hallgat a nevére.																		
7.	Három hangszer közül ki tudja választani azt, amelyiknek a hangját hallotta (pl.: csengő, dob, cintányér).																		
8.	Meg tud különböztetni kevésbé ismerős hangot 3 közül (pl.: papír szakadása, kereplő hangja, kézicsengő).																		
9.	Ismerős hangot vizuális segítség nélkül felismer.																		
10.	Reagál arra, hogy: „Amikor a hangot hallod, állj fel!” (síp, dob).																		
11.	Reagál arra, hogy: „Állj meg, amikor a hangot hallod!”.																		
12.	Mesélésnél reagál, ha egy speciális tárgy/állat kerül szóba.																		
13.	Észreveszi a rímelő szavakat.																		
14.	A hasonló hangzású hangokat megkülönbözteti (p-b, v-f, t-d, k-g, pl.: tél-dél, kép-gép, folt-volt stb.).																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

1. RECEPTÍV NYELV

1.1. Hallásbeli készségek

1.1.2. Memória

	Dátum:																		
1.	Ki tudja választani 3 tárgy közül a megnevezettet, 3 másodperc alatt.																		
2.	Ki tud két megnevezett tárgyat választani 3 közül („Add ide a csészét és a kanalat!”).																		
3.	Három vagy több megnevezett tárgyat kiválaszt hat közül.																		
4.	Kétrészes utasítás mindkét részét végrehajtja (pl. „Keresd meg a könyvet és add oda X-nek!”).																		
5.	Egy ismerős tárgyat kérésre behoz egy másik helyiségből.																		
6.	A másik szobából behoz egy ismerős tárgyat, ha biztos a hollétében.																		
7.	Egy rövid üzenetet átad a szomszéd szobában lévő személynek.																		
8.	Ugyanez, csak hosszabb összetett mondat.																		
9.	Felismer és megnevez olyan zajokat, amelyeket nem gyakran hall.																		
10.	Ritkán látott személyek nevére is pontosan emlékszik.																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

1. RECEPTÍV NYELV

1.1. Hallásbeli készségek

1.1.3. Sorrendbe rakás

	Dátum:																		
1.	A hallott sorrendben megszólaltat két hangszert (pl.: dob, csörgő).																		
2.	Három, vagy több hangot megismétel a hallott sorrendben.																		
3.	Két szótagot megismétel helyes sorrendben.																		
4.	Két szót megismétel helyes sorrendben.																		
5.	Három vagy több szótagot megismétel helyes sorrendben.																		
6.	Három vagy több szót megismétel helyes sorrendben.																		
7.	Ötszavas mondatot pontosan megismétel.																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

1. RECEPTÍV NYELV

1.2. Nyelvi megértés

	Dátum:																		
1.	Nevén szólítva odanézéssel válaszol.																		
2.	Arra, hogy „Tapsolj!” (bemutatva) reagál.																		
3.	Arra, hogy „Pá-pá!” (bemutatva) reagál.																		
4.	Szóbeli utasításra, hogy „Tapsolj!”, reagál.																		
5.	Arra, hogy „Pá-pá!” (szóban) reagál.																		
6.	Gesztusra (kinyújtott kézre) és „Add ide!” felszólításra reagál.																		
7.	Az „Add ide!” felszólításra reagál (csak szóbeli utasításra).																		
8.	Néhány gesztussal kísért egyszerű utasításra reagál (pl. „Állj fel!”, „Ülj le!”, „Gyere ide!”).																		
9.	Egyszerű, gesztusok nélküli utasításokat végrehajt.																		
10.	Általában megért tiltásokat, pl. „Nem!”, „Hagyd abba!” stb.																		
11.	Kérésre megmutatja 3 megnevezett testrészét.																		
12.	Különböző típusú egyszerű utasításokat követ, mert egy kulcsszó van a mondatokban (ha a szövegkörnyezet megváltozik, még mindig megzavarodhat).																		
13.	Megért és pontosan végrehajt olyan utasításokat tartalmazó mondatokat, melyek csak egy utasítást tartalmaznak (pl. „Vedd fel a kabátodat!”, „Akaszd fel a kabátodat!” stb.																		
14.	Ismerős tárgy képé kívánságra 3 közül kiválasztja.																		
15.	A megfelelő képet kiválasztja 3 cselekvést ábrázoló kép közül.																		
16.	Reagál a „HOL?” kérdésre, nem szükségszerűen szóban.																		
17.	Ismeri a négy alapszínt (piros, kék, zöld, sárga).																		
18.	Megérti, hogy „kicsi” és „nagy”.																		
19.	Megérti, hogy „-ban”, „-ben”, és „-on”, „-en”, „-ön”.																		
20.	Megért más, a tér viszonyait jelző szavakat (alatt, mellett stb.).																		
21.	Megérti az utasítások sorrendjét (pl. „először … és azután …”).																		

22.	Számos melléknevet megért.																		
23.	Megérti egyszerű igék egész sorát.																		

	Dátum:																		
24	Megért kérdéseket, amelyben választási lehetőség van (pl. „Biciklizni akarsz vagy…?”).																		
25	Megért kérdéseket, melyekben egy harmadik személy szerepel (pl. „Kérdezd meg X-t, hogy mehetünk-e játszani!”).																		
26	Megérti a „Melyik?” kérdést (pl. „Melyik a legnagyobb?”).																		
27	Megérti a „Miért?” kérdést.																		
28	Megérti a múlt, jelen, jövő időt.																		
29	Megért információkat, melyek tartalma nincs kapcsolatban mindennapos tapasztalataival.																		
30	Valamennyire megérti az absztakt (elvont) gondolatokat.																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

1. EXPRESSZÍV NYELV

2.1. Verbális kifejezés

	Dátum:																		
1.	Valamennyire vokalizál.																		
2.	Ha elégedett, mosolyog és vokalizál.																		
3.	Egy szótagot gagyog, láncszerűen (pl. da-da-da).																		
4.	A figyelem felkeltése érdekében vokalizál.																		
5.	Láncban gagyog, keverve a szótagokat (pl. da-ga-da-ba).																		
6.	Elégedetlenségében visít, nemtetszése jeléül vokalizál.																		
7.	Felnőtt vokalizációit utánoz (pl. köhögés).																		
8.	Egyszerű felnőtt hangokat utánoz (pl. ah, óó stb.).																		
9.	Beszélgető stílusban gagyog.																		
10.	Mások által mondott szavakat utánoz.																		
11.	Egy-egy szót használ, nem szükségszerűen helyesen.																		
12.	Helyes kontextusban (összefüggésben) használ egy-egy szót, hogy jelezze szükségletét.																		
13.	Helyes kontextusban (összefüggésben) használ egy-egy szót, de nem mindig összhangban szükségleteivel.																		
14.	Helyesen használja a „nem” szót.																		
15.	Helyesen használja az „igen” szót.																		
16.	Néhány hangutánzó szót használ.																		
17.	6-20 felismerhető szót használ, helyes szövegösszefüggésben.																		
18.	A tárgy megnevezésével válaszol a „Mi ez?” kérdésre.																		
19.	Egyszerű, kétszavas mondatokat használ egy gondolat kifejezéséhez (pl. „Nincs több.”, „Elfogyott mind.”).																		
20.	Önmagára a nevével tud utalni.																		
21.	Főnév és ige kombinációt használ (pl. „A papa elment.”).																		
22.	Főnév és melléknév kombinációt használ (pl. „Nagy labda”).																		

23.	Névelőt, főnevet („a labda”), névmást, főnevet („én bögrém”) együtt használ).																		
24.	Birtokjelet használ („enyém”, „papáé”).																		

	Dátum:																		
25.	Kezd kérdéseket feltenni (pl. „Mi ez?”).																		
26.	Kb. 40-50 szót használ.																		
27.	Ragozza az igéket.																		
28.	Sok melléknevet tud.																		
29.	Sok igét tud.																		
30.	Önmagára névmással utal (pl. „Magamat látom a tükörben.”).																		
31.	Személyes névmást használ.																		
32.	3-4 szavas kombinációt használ.																		
33.	Használ helyhatározókat (-on, benne, alatta, mellett, között stb.).																		
34.	Kérésre teljes nevét, címét megmondja.																		
35.	Használatuk alapján meghatároz tárgyakat.																		
36.	Használja a többes számot.																		
37.	Régi eseményeket kérésre elmond.																		
38.	A múlt időt helyesen használja.																		
39.	Helyesen használja a jövő időt („lesz”, „fog csinálni valamit”).																		
40.	„És”-t használ kötőszóként.																		
41.	Helyesen használja a tárgyas szerkezetet („A kutya a cicát kergeti.”).																		
42.	Mondatot formál „de” és „mert” használatával.																		
43.	Helyesen használja a tagadást (pl. „Nem eljön.” helyesen „Nem jön el.”).																		
44.	„Miért?” kérdést használ.																		
45.	Helyesen használja a függő beszédet (pl. „A mama azt mondta, elmegyek a boltba.”).																		
46.	Nemrég történt élményeiről kérdésre összefüggően beszámol.																		
47.	Ugyanez, de magától beszél róluk.																		
48.	Megért egyszerű vicceket, nyelvbotlásokat, nyelvi ellentmondásokat.																		

49.	Ha szükséges, megkérdezi a szavak jelentését.																		
50.	Tud magázódva is helyesen megszólítani, köszönni.																		
51.	Folyamatosan és nyelvtanilag helyesen beszél																		

B) NYELVI FEJLŐDÉS

2 EXPRESSZÍV NYELV

2.2. Non-verbális kifejezés

	Dátum:																		
1.	Kezénél fogva odavezeti a felnőttet a kívánt tárgyhoz.																		
2.	Megérinti/megböki a kívánt tárgyat.																		
3.	Felemeli a karját, ha azt akarja, hogy ölbe vegyék.																		
4.	Bizonyos távolságból rámutat a kívánt tárgyra																		
5.	Ugyanez, és közben a felnőtt felé néz.																		
6.	Egyszerű szükségletet mímel (pl. az ivás mozdulatát utánozza).																		
7.	Megrázza a fejét, hogy „nem”.																		
8.	Bólint, hogy „igen”.																		
9.	A helyzetnek megfelelően egy sor különböző arckifejezést használ.																		
10	Néhány (az eddig felsoroltaktól eltérő) gesztust használ, hogy kísérje a beszédet.																		
11	Néhány (az eddig felsoroltaktól eltérő) gesztust használ, hogy helyettesítse a beszédet (pl. „pá-pá”-t int).																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

1 ÉSZLELÉSI KÉSZSÉGEK (PERCEPCIÓ)

1.1. Egyeztetés

	Dátum:																		
1.	A gyermek össze tud egyeztetni egyforma tárgyakat (pl. 2 készlet kanál-pohár: kanalat a kanál mellé, poharat a pohár mellé).																		
2.	Össze tud egyeztetni 3 vagy többféle tárgyat (egyforma készletben: kést a késhez, villát a villához, kanalat a kanálhoz).																		
3.	Össze tud egyeztetni két hasonló tárgyat (játék és igazi csészéket).																		
4.	Két ismerős tárgyat egyeztet az azokat ábrázoló fényképekkel.																		
5.	Egyforma fényképeket tud egyeztetni.																		
6.	Ismerős személyeket és fényképüket egyeztetni tudja.																		
7.	Bármelyik két alapszínt egyeztetni tudja.																		
8.	3 vagy több alapszínt egyeztetni tud.																		
9.	Két ismerős tárgyat egyeztet az azokat ábrázoló rajzokkal.																		
10.	Két sorozatból az azonos alakú tárgyakat egyezteti (pl. két étkészletből tányért a tányérhoz, bögrét a bögréhez stb. csoportosít).																		
11.	3 vagy több készletnyi azonos alakú tárgyat tud egyeztetni.																		
12.	Egyforma rajzolt képeket tud egyeztetni.																		
13.	Tárgyakat a róluk rajzolt képekkel tud egyeztetni.																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

1 ÉSZLELÉSI KÉSZSÉGEK (PERCEPCIÓ)

1.2. Szelektálás

(SZORTÍROZÁS)

	Dátum:																		
1.	Szétválogat tárgyakat, amelyek könnyen felismerhetően különböznek (pl. teniszlabdákat és legokat).																		
2.	Ugyanez 3 vagy több kategóriával (pl. legok, teniszlabdák, kanalak).																		
3.	Szétválogat 2 hasonló kategóriába tartozó tárgyakat (pl. kések, kanalak).																		
4.	Ugyanez 3 vagy több kategóriával (pl. kések, kanalak, villák).																		
5.	A gyermek használatuknak megfelelően válogatja szét a tárgyakat.																		

SZÍN

5.	Szét tud válogatni egyforma tárgyakat, melyek kétféle színűek (pl. fehér és fekete gombok és/vagy piros és kék gyöngyök stb.).																		
6.	Ugyanez 3 vagy több színnel.																		
7.	Különböző tárgyak halmazát, ha azok kétféle színűek, szín szerint szét tudja válogatni (pl. barna és sárga gombok, kockák, golyók).																		
8.	Ugyanez 3 vagy több színnel.																		

FORMA

9.	Két forma közül szétválogat színében és anyagában azonos, csak alakjukban különböző tárgyakat (pl. piros műanyag hasábok és golyók).																		
10.	Ugyanez 3 vagy több formával.																		
11.	Forma szerint szétválogat tárgyakat, melyek több tulajdonságban különböznek – más színűek, tapintásúak stb. (csak két forma, pl. fa golyók és kockák, műanyag golyók és kockák halmazából golyók és kockák szétválogatása).																		
12.	Ugyanez 3 vagy több formával.																		

MÉRET

13.	Szét tud válogatni formára azonos, méretben különböző tárgyakat (kettő vagy több méret, pl. kistányérok-nagytányérok, vagy kicsi és nagy kockák).																		
14.	Nagyság szerint szétválogat tárgyakat, melyek számos tulajdonságban különbözőek (pl. kicsi és nagy tányér, kanál, labda, kocka).																		
15.	A gyermek más szempontok szerint válogat szét tárgyakat (pl. vastag-vékony, magas-alacsony, széles-keskeny).																		
16.	A gyermek két jelleg szerint osztályoz (kicsi négyszögeket, kicsi köröket, nagy négyszögeket, nagy köröket 4 csoportra osztja).																		
17.	Ugyanez három vagy több tulajdonság szerint (nagyság, alak, vastagság).																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

1 ÉSZLELÉSI KÉSZSÉGEK (PERCEPCIÓ)

1.3. Sorrendbe rakás

	Dátum:																		
1.	A gyermek helyes sorrendben utánoz kételemű mozgássort (taps-asztalra koppintás, taps-asztalra koppintás...).																		
2.	Modell után tud utánozni 3 színből álló sorozatot (kocka v. pötyi v. gyöngy felfűzése a mintával azonos színsorrendben).																		
3.	Ugyanez 3 vagy több színből.																		
4.	Három mozdulatból álló sort helyes sorrendben tud utánozni.																		
5.	Három mintából vagy formából álló sort tud utánozni.																		
6.	Ugyanez több mint három mintából vagy formából.																		
7.	A gyermek ismerős esemény két képét helyes sorrendbe rakja.																		
8.	Ugyanez ismerős esemény három képével.																		
9.	Ugyanez ismerős esemény öt képével.																		
10.	Két képből álló sorozatot igazi tárgyakkal tud utánozni (nyitott tetejű doboz – csukott tetejű doboz kirakása kép alapján).																		
11.	Ugyanez, de több mint három képpel és cselekvéssel.																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.1. Írást megalapozó készségek

	Dátum:																		
1.	Széles (1cm) vízszintes vonalat tud követni az ujjával.																		
2.	1cm széles hullámos vonalat tud követni az ujjával.																		
3.	Átír egyenes vízszintes ceruzavonalat zsírkrétával, ill. ceruzával.																		
4.	Hullámos vonalat rajzeszközzel átír.																		
5.	Különböző ceruzavonalakat követ (vízszintest, függőlegest, ferdét) rajzeszközzel átírva.																		
6.	Vonalanként körülrajzolja a papírra helyezett formákat (kockát, téglatestet stb.).																		
7.	Körberajzol formákat folyamatos vonalvezetéssel.																		
8.	Vonalról vonalra lemásol síkidomokat (pl. négyzet, háromszög, rombusz).																		
9.	Folyamatos vonalvezetéssel lemásol síkidomokat.																		
10.	Kört és négyzetet kérésre rajzol (pl. ha kérik, hogy házat rajzoljon).																		
11.	Több írásmintát is át tud írni (pl. ~,#,^,[,],*,(,< stb.).																		
12.	Több írásmintát tud másolni.																		
13.	Önállóan rajzol háromszöget, x-et, keresztet (másolás nélkül).																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.2. Írás

	Dátum:																		
1.	Vonalról-vonalra követi, átírja saját nevét.																		
2.	Betűről-betűre követi, átírja saját nevét.																		
3.	Teljes nevét átírja.																		
4.	Vonalról-vonalra lemásolja nevét.																		
5.	Betűről-betűre lemásolja nevét.																		
6.	Keresztnevét lemásolja.																		
7.	Kérésre leírja keresztnevét (felismerhető betűkkel).																		
8.	Egyszerű szót, mint „busz", „ló", átír.																		
9.	Egyszerű szavakat lemásol.																		
10.	Ismerős szavakat kérésre leír (mindegy, hogy milyen betűtípussal).																		
11.	Írásfüzetében a füzet vonalazásának megfelelő méretű betűket ír.																		
12.	Egyszerű mondatokat átír, pl. „A busz kék".																		
13.	Lemásol egyszerű mondatokat.																		
14.	Szókártyát használva összerak és lemásol egyszerű mondatokat.																		
15.	Kiegészíti a hiányzó szóval a mondatot, másolás nélkül (a ... kék).																		
16.	Két hiányzó szóval egészíti ki a mondatot, másolás nélkül.																		
17.	Segítséggel képet magyarázó egyszerű mondatokat állít össze és ír le.																		
18.	Használja a hangzástanbeli tudását a másolás nélküli íráshoz.																		
19.	Segítség nélkül állít elő és ír le egyszerű mondatokat.																		
20.	Minden betűt helyesen, szabályosan alakít.																		
21.	Egyforma méretű betűkkel ír, segédvonalak nélküli vonalra is.																		
22.	A szavakat egymástól megfelelő távolságra írja.																		
23.	Helyesen használja a nagybetűket és a mondatvégi írásjeleket.																		
24.	Részletes képet rajzol és magyarázatot ír hozzá.																		
25.	A munkalapokra adott válaszában teljes mondattal feleli meg a kérdést.																		

26.	Főnevek, igék, névelők és melléknevek helyes használatával készít mondatokat.																			
27.	Élményeiről kérésre naplószerű feljegyzést ír.																			

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.3. Olvasást megalapozó és olvasási készségek

	Dátum:																			
1.	Szappanbuborék mozgását szemmel követi.																			
2.	Tekintete rámutatással irányítható (pl. asztalon elhelyezett három tárgy közül a megmutatottra néz, esetleg megfogja, odaviszi).																			
3.	A gyermek szívesen nézeget könyveket.																			
4.	Színek és formák alapján tud tárgyakat képekkel egyeztetni.																			
5.	Meg tud különböztetni / szét tud válogatni tárgyakat és képeket két csoportba (ha szembeszökően különbözőek).																			
6.	Ugyanez enyhe különbség esetén.																			
7.	Ugyanez 3 vagy több csoportba, enyhe különbség esetén.																			
8.	3-féle szimbólumkártya-készletet szét tud válogatni.																			
9.	Szét tud válogatni két kártyakészletet, melyeken egy-egy betű van (feltűnő eltérés, pl. összekevert „a" és „k" betűk szétválogatása).																			
10.	Ugyanez hasonló betűkkel (b-d, a-o, o-ö, u-ü stb.).																			
11.	Szét tud válogatni 3 vagy többféle kártyakészletet hasonló betűkkel.																			
12.	Szét tud válogatni két kártyakészletet, melyek mindegyikén két betű van (feltűnő eltérés, pl. a g – i k , vagy j ó – e l stb.).																			
13.	Ugyanez 3 vagy több készlettel.																			
14.	Szét tud válogatni két kártyakészletet, melyek mindegyikén két hasonló betű van (pl. iu-iű, vagy ők-ól stb.).																			
15.	Ugyanez 3 vagy több készlet kártyával.																			

16.	Össze tud egyeztetni két, vastag betűkkel szedett szókártya-készletet (feltűnő különbséggel, pl. könyv-ceruza, vagy tej-kenyér).																			
17.	Ugyanez, csak enyhén eltérőek (pl. kacsa-kocsi, vagy hal-hol).																			
18.	Össze tud egyeztetni több szót tartalmazó kártyakészletet vastagon szedett betűkkel, nyilvánvaló különbségű szavakkal.																			
19.	Ugyanez 1-2 betűben eltérő szavakkal.																			
20.	Össze tud egyeztetni szóképeket (nagy különbség esetén).																			
21.	Ugyanez enyhe különbség esetén.																			
22.	Tud szókártyát ugyanolyan szó-aláírásos képhez egyeztetni.																			
23.	Tud szókártyát a hozzátartozó képhez egyeztetni.																			
24.	Felismeri saját nevét és még két főnevet szókártyán, kép nélkül.																			
25.	Felismer főneveket a szóképeken.																			
26.	Kontextuson (szövegkörnyezeten) kívül is felismer ismerős főneveket.																			
27.	Felismer „nem tanult" szavakat reklámokból, hirdetésekből.																			
28.	Felismer egyedülálló hangzókat.																			
29.	Képes megszerkeszteni és elolvasni egyszerű mondatokat, (pl. „A kocsi zöld.") szókártyák használatával.																			
30.	Felmutatott szókártyákat felismer a választott olvasási tananyag első részéből.																			
31.	Egy kiválasztott olvasási tervből az első könyvet el tudja olvasni.																			
32.	Az olvasókönyv olvasmányáról szóló kérdéseket meg tudja válaszolni.																			
33.	Ismeretlen hárombetűs szót el tud olvasni.																			
34.	Kétjegyű mássalhangzókat felismer.																			
35.	Ki tud keresni saját szótárából egy szót.																			
36.	Minden ismeretlen szó elolvasásával megpróbálkozik.																			
37.	Kétlépéses írásos utasítást megért, végrehajt (pl. „Nyisd ki a dobozt és tedd bele a ceruzát!").																			
38.	Egyszerű szótárt használ, hogy az ismeretlen szó jelentését, ill. helyesírását megnézze.																			
39.	Ismeretlen betűtípusú írásokat is elolvas (kézírást, nyomtatott nagybetűs írást stb.).																			
40.	A mondatvégi írásjeleknek megfelelő hangsúllyal olvas.																			

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.4. Számok

	Dátum:																		
1.	Össze tud egyeztetni tárgyakat kiegészítőjükkel (csésze – csészealj).																		
2.	Legfeljebb 6 elemből álló tárgysorozathoz egy nagyobb csoportból kiválogatja az azonos tárgyakat.																		
3.	Különbséget tud tenni 1 és sok között.																		
4.	Megérti a „több" és „kevesebb" szót, ha nyilvánvaló a tárgyak számának különbsége, a tárgyak méretétől függetlenül (pl. 5 inggomb több, mint 2 strandlabda).																		
5.	Tud háromig számlálni, tárgyakat egyenként mutatva, vagy arrébb tolva.																		
6.	Felismer csoportokat háromig.																		
7.	Felismeri tárgyak mennyiségét 3-ig, csak ránézéssel.																		
8.	Felismeri a számjegyeket háromig.																		
9.	Hozzá tud adni még egy tárgyat 1 vagy 2 tárgyhoz és megmondja, hogy mennyi lett.																		
10.	Össze tudja egyeztetni a számjegyet a tárgyak mennyiségével 3-ig.																		

11.	Tud számlálni, felismer csoportokat, és átad tárgyakat, 5-ig.																			
12.	A számjegyet össze tudja egyeztetni a mennyiséggel 5-ig.																			
13.	Tud számlálni, felismer mennyiséget és odaad tárgyakat 10-ig																			
14.	Hozzá tud adni 1-et számokhoz 9-ig, és számlálás nélkül megmondja, hogy mennyi lett.																			
15.	Össze tudja egyeztetni a számjegyeket a tárgyak mennyiségével10-ig.																			
16.	Le tudja írni a számjegyeket 10-ig.																			
17.	Megérti a „több, kevesebb, ugyanannyi" fogalmát tárgyak csoportjával bemutatva, 10-ig.																			
18.	Felismer számokat az osztályteremben (pl. az órán, naptáron stb.).																			
19.	Egyszerű összeadást el tud végezni 10-ig, két csoport tárgyat leszámolva.																			
20.	Felismeri a +,-,= szimbólumokat.																			
21.	Le tud írni egy összeadást 10-ig.																			
22.	Felismeri a <, > szimbólumokat (a „kevesebb", ill. „több" relációs jelét).																			
23.	Felismeri a számokat 20-ig.																			
24.	Tud összeadni segédeszközzel (számegyenes, korong, színes rúd) 10-ig.																			
25.	Tud kivonni segédeszközzel 10-ig.																			
26.	Tud összeadni és leírja az összeadást 20-ig.																			
27.	Tud kivonni és leírja a kivonást 20-ig.																			
28.	Segédeszközzel meg tudja mondani, mennyivel több, kevesebb a reláció a 20-as körben (pl. a 8 az 2-vel kevesebb, mint a 10).																			
29.	Hozzá tud adni 1-et minden számhoz 19-ig, és számlálás nélkül megmondja, hogy mennyi az összeg.																			
30.	El tud venni 1-et minden számból 20-ig, és megmondja a különbséget.																			
31.	Segédeszköz nélkül meg tudja mondani, hogy mennyivel több, ill. kevesebb egy reláció a 20-as körben (pl. a 20 5-tel több, mint a 15).																			
32.	Megérti a mennyiségek állandóságát.																			
33.	Megérti a felcserélhetőséget.																			
34.	Megérti az egyszerű szorzást.																			
35.	Megérti az egyszerű osztást (10 cukrot elosztani két ember között).																			
36.	Felismeri az „x"(-szor) és az „/" (osztva) jeleket.																			

37.	Elmondja a számokat 100-ig.																		
38.	Felismeri a számokat 100-ig.																		
39.	Meg tud számlálni tárgyakat 100-ig.																		
40.	Megtalálja a megadott számot a számegyenesen 100-ig.																		
41.	Oda és vissza tud számolni 100-ig egy számegyenesen.																		
42.	Egyszerű osztást le tud írni.																		
43.	Egyszerű szorzást le tud írni.																		
44.	Megérti a törteket (pl. 2×1/2= egy egész).																		
45.	Tud összeadni és kivonni százasokat, tízeseket, egyeseket írásban tízes átlépés nélkül.																		
46.	Ugyanez tízes átlépéssel (25+9=34, 34-7=27).																		
47.	Felismeri a ½, ¼ és ¾ jeleket.																		
48.	Tizedesvesszőt tartalmazó számokkal műveleteket el tud végezni.																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.5. Pénz

	Dátum:																		
1.	Fel tud váltani pénzt cukorkára az édességboltban.																		
2.	Szétválogatja/egyezteti a következő érméket: 5 Ft																		
	10Ft																		
	20 Ft.																		
	50 Ft.																		
	100Ft.																		
3.	Megnevezi/jelzi az 5 Ft-os érmét.																		
4.	Kezeli és számlálja az 5 Ft-osokat, 10 Ft-ig.																		
5.	Tud 5 Ft-osokból 20 Ft-ot kiszámolni.																		
6.	Megnevezi/kezeli a 10 Ft-osokat.																		
7.	Tud 10 Ft-osokból 20 Ft-ot kiszámolni.																		

8.	Kezeli a 10 Ft + 5 Ft kombinációt 20 Ft-ig.																		
9.	Ugyanez 30 Ft-ig.																		
10.	10 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
11.	Kéri a visszajárót, ha nem kapja meg.																		
12.	Meg tudja nevezni a 20 Ft-ost.																		
13.	20 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
14.	Különböző érmékből össze tud állítani 50 Ft-ot.																		
15.	Meg tudja nevezni az 50 Ft-ost.																		
16.	50 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
17.	Különböző érmékből össze tud állítani 100 Ft-ot.																		
18.	Meg tudja nevezni a 100 Ft-ost.																		
19.	100 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
20.	Az érmék megfelelő kombinációjával vásárol.																		
21.	Különböző érmékből össze tud állítani 200 Ft-ot.																		
22.	Megnevezi/kezeli a 200 Ft-os bankjegyet.																		
23.	200 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
24.	Különböző érmékből és/vagy bankjegyekből össze tud állítani 500 Ft-ot.																		
	Dátum:																		
25.	Meg tudja nevezni az 500 Ft-os bankjegyet.																		
26.	Ki tudja számolni a visszajárót 500 Ft-ból.																		
27.	Különböző érmékből és/vagy bankjegyekből össze tud állítani 1000 Ft-ot.																		
28.	Megnevezi, kezeli az 1000 Ft-os bankjegyet.																		
29.	1000 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
30.	Különböző érmékből és/vagy bankjegyekből össze tud állítani 2000 Ft-ot.																		
31.	Megnevezi, kezeli a 2000 Ft-os bankjegyet.																		
32.	2000 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
33.	Különböző érmékből és/vagy bankjegyekből össze tud állítani 5000, 10 000, 20 000 Ft-ot.																		

34.	Megnevezi, kezeli az 5000, 10 000, 20 000 Ft-os bankjegyet.																		
35.	5000, 10 000, 20 000 Ft-ból ki tudja számolni a visszajárót.																		
36.	Beosztja a pénzt egy heti édességre.																		
37.	Az érmék és a papírpénz megfelelő kombinációjával vásárol.																		
38.	Láthatóan érti az „olcsóbb" és a „drágább" közti különbséget.																		
39.	Össze tud adni 3 árat és kiszámolja a visszajárót.																		
40.	Valamennyi megértést tanúsít a tárgyak árának relativitásáról.																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.6. Mérés: súly

	Dátum:																			
1.	Érdeklődést mutat és kísérletezik tárgyakkal, súlyokkal.																			
2.	Megérti a nehéz/könnyű és a nehezebb/könnyebb fogalmakat.																			
3.	Nem keveri össze a méretet a súllyal.																			
4.	Nem keveri össze a mennyiséget a súllyal.																			
5.	Tud nem szabványos súlyokat használva is mérni (6 kocka nehezebb, mint 5 kagyló).																			
6.	Megérti a kifejezéseket, hogy „egyensúlyban van", "ugyanolyan nehéz".																			
7.	Felismeri, megnevezi a mérleg-súlyokat.																			
8.	Tudja használni a nehezebb/könnyebb kifejezéseket, hogy érzékeltesse a súlyt (pl. *A* nehezebb, mint *B*).																			
9.	Valamiből ki tud mérni súly ellenében megfelelő mennyiséget a kétserpenyős mérlegen (ha nem kell megmondani a súlyt).																			
10.	Ugyanez, és meg tudja mondani, milyen nehéz (kg, dkg, g).																			
11.	Tud mérni a mutatós mérlegen, leolvassa a pontos súlyt.																			
12.	Megérti a súly megmaradását (pl. ha két egyforma súlyú agyaggolyója van, és az egyiket kinyújtja, még mindig azonos a súlyuk).																			
13.	Súlyok mértékegységét át tudja váltani (pl. 1kg = 100dkg, 50dkg = ½ kg).																			

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.7. Mérés: hosszúság

	Dátum:																		
1.	Megérti a hosszú/rövid kifejezést és oda tud adni, szét tud válogatni rövid és hosszú ceruzákat, szalagokat stb.																		
2.	Összekevert tárgyakat szét tud válogatni rövid és hosszú tárgyak csoportjára.																		
3.	3 db-os rúdkészletet hosszúság szerint sorbarak.																		
4.	Ellenőrizhető a „hosszú”/„hosszabb”/„leghosszabb” és „rövid”/„rövidebb”/„legrövidebb” fogalmak megértése.																		
5.	Megbízhatóan ki tudja választani az osztály legmagasabb / legalacsonyabb tagját.																		
6.	Egy L alakú rúd sorozatot hosszúság szerint kirak.																		
7.	Megérti a megfordításokat: Ha *A* magasabb *B*-nél, akkor a *B* alacsonyabb *A*-nál.																		
8.	Egy S alakú rúdsorozatot hosszúság szerint sorba rendez.																		
9.	A „vakzsák”-ból ki tudja választani a leghosszabb/legrövidebb tárgyat (a „vakzsák”-ba nem lehet belenézni, csak tapintani).																		
10.	Tud mérni és feljegyzi, nem szabványos mérőeszközt használva (arasz-lépés).																		
11.	Méterrúd használatával megtalál 1 m hosszú tárgyat.																		
12.	Meg tud mérni tárgyakat méterrúddal (10 m-ig).																		
13.	Megérti, hogy 1 m = 100 cm.																		
14.	Meg tud mérni vízszintes vonalat 15 cm-ig.																		
15.	Meg tud mérni függőleges vonalat 15 cm-ig.																		
16.	Meg tud mérni átlós vonalat 15 cm-ig.																		
17.	Meg tud mérni tárgyakat (pl. ceruzát) a legközelebbi cm-ig.																		
18.	Tud mérőszalagot használni kerek formák méréséhez.																		
19.	Hosszúság-mértékegységeket át tud váltani (pl. ½ m = 50 cm,																		

	1 cm = 10mm).																			

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

2 AKADEMIKUS KÉSZSÉGEK

2.8. Idő

	Dátum:																			
1.	Két ismerős esemény képét helyes időrendi sorrendbe tudja tenni.																			
2.	Két ismeretlen esemény képét helyes időrendi sorrendbe tudja tenni.																			
3.	Ugyanez 3 vagy 4 képet felhasználva.																			
4.	Megért bizonyos egyszerű rutinokat (pl. „játékidő tejivás után van”).																			
5.	Reagál az „után” szóra ismerős helyzetekben (pl. „tejivás után lesz játék).																			
6.	Megérti az „után” szót kevésbé ismerős helyzetekben (pl. „Kati után fogsz a boltba menni.”).																			
7.	Előre lát rövidesen bekövetkező eseményeket (pl. „A tanóra után kap jutalmat.”).																			
8.	Érti a kulcsfontosságú napi időpontokat (pl. játékidő, ebédidő, utazási idő).																			
9.	Megérti a nappal és az éjszaka fogalmát.																			
10.	Megérti a reggel és a délután fogalmát.																			
11.	Megérti a napi aktivitások sorrendjét.																			
12.	Felismeri az „egész” órák helyét.																			
13.	Felismeri a „fél” órák helyét.																			
14.	Felismeri a „negyedóra” helyzetét.																			
15.	Felismeri a „háromnegyedóra” helyzetét.																			
16.	Felsorolja a napokat.																			
17.	Meg tudja mondani, milyen nap van.																			
18.	Megérti a ma, holnap, tegnap fogalmát.																			
19.	Percre meg tudja mondani az időt.																			

20.	Megérti a heti programok sorrendjét.																		
21.	Felismeri a mutatós és digitális órán az időt.																		
22.	Megérti az egy perc fogalmát.																		
23.	Meg tudja jelölni egy esemény által igénybe vett időt (1 percig).																		
24.	Ugyanez 4 percig.																		
25.	Ki tudja számítani a két megadott időpont között eltelt időt (1órán belül).																		
26.	Össze tudja hasonlítani két esemény idejét, melyik volt rövidebb, hosszabb.																		
27.	5 vagy több képet a történésnek megfelelő sorrendbe tud rakni.																		
28.	Ki tudja számítani két megadott időpont között eltelt időt 1 órán túl is (pl. megérkezéstől ebédidőig).																		
29.	Tudja, hogy a nap melyik időszakában történnek a megszokott események.																		
30.	Megérti a hónapok sorrendjét.																		
31.	Tudja, melyik hónap hány napos.																		
32.	Tudja az aznapi dátumot.																		
33.	24 órán belül megadott két időpont között ki tudja számítani az időtartamot.																		
34.	Meg tudja ítélni egy esemény időtartamát fél órán belül.																		
35.	Napi események között ki tudja számítani az eltelt időt.																		
36.	Láthatóan tudatában van egy órányi idő elmúlásának.																		
37.	Érti, előre látja az iskolai keretek között az időt (pl. fél óra múlva ebéd).																		
38.	Egy napra előre érti az időt.																		
39.	Több napra előre érti az időt (pl. 3 nap múlva kirándulás).																		
40.	Tudja, hány nap, hét, hónap van egy évben.																		
41.	Tudja az évszakok sorrendjét.																		
42.	Meg tudja mondani, milyen évszak van.																		
43.	Át tudja váltani az idő mértékegységeit (pl. 72 óra = 3 nap, 90 perc = 1,5 óra).																		

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

3. SZIMBOLIKUS GONDOLKODÁS FEJLŐDÉSE

3.1. Rajzolás

	Dátum:																		
1.	Fogja a ceruzát, és gyenge, kusza vonalakat firkál.																		
2.	Rajza lengővonalas firka (előre-hátra, fel-le).																		
3.	Vízszintes hurkokat rajzol.																		
4.	Spirális hurkokat rajzol.																		
5.	Sokszoros köröket rajzol (körkörös firka).																		
6.	Két-három koncentrikus kört rajzol.																		
7.	Egyszeres kört rajzol keresztezéssel, a kezdőpontot próbálja megtalálni.																		
8.	Nem tökéletes kört rajzol, de megtalálja a kezdőpontot.																		
9.	Tökéletes kört rajzol, pöttyökkel és vonalakkal.																		
10.	Kört rajzol vonalakkal.																		
11.	Napot rajzol sugarakkal.																		
12.	Fejet rajzol, lefelé irányuló lábakkal.																		
13.	Hajtű alakot rajzol, arcvonásokkal.																		
14.	Fejet rajzol arcvonásokkal, karral és lábbal.																		
15.	Meghúzza a törzsvonalat a lábak közé.																		
16.	Satírozással, a vonalhatárokat betartva színez.																		
17.	Alakot rajzol, a fej a testtől már elkülönül.																		
18.	A törzsből és nem a fejből rajzolja a karokat.																		
19.	Jelöl egyes részleteket, mint ujj, haj, lábujj stb.																		
20.	Kérésre részletes alakot tud rajzolni.																		
21.	Alapvonalat és horizontot húz a rajzain, hogy a síkot érzékeltesse.																		
22.	Állandó rajztémája van, melyet pontosabban rajzol, mint mást.																		
23.	Önálló rajzaihoz több, élethű színt is használ.																		

A FEJLŐDÉS FOKAI

RAJZOK ÉS FESTMÉNYEK

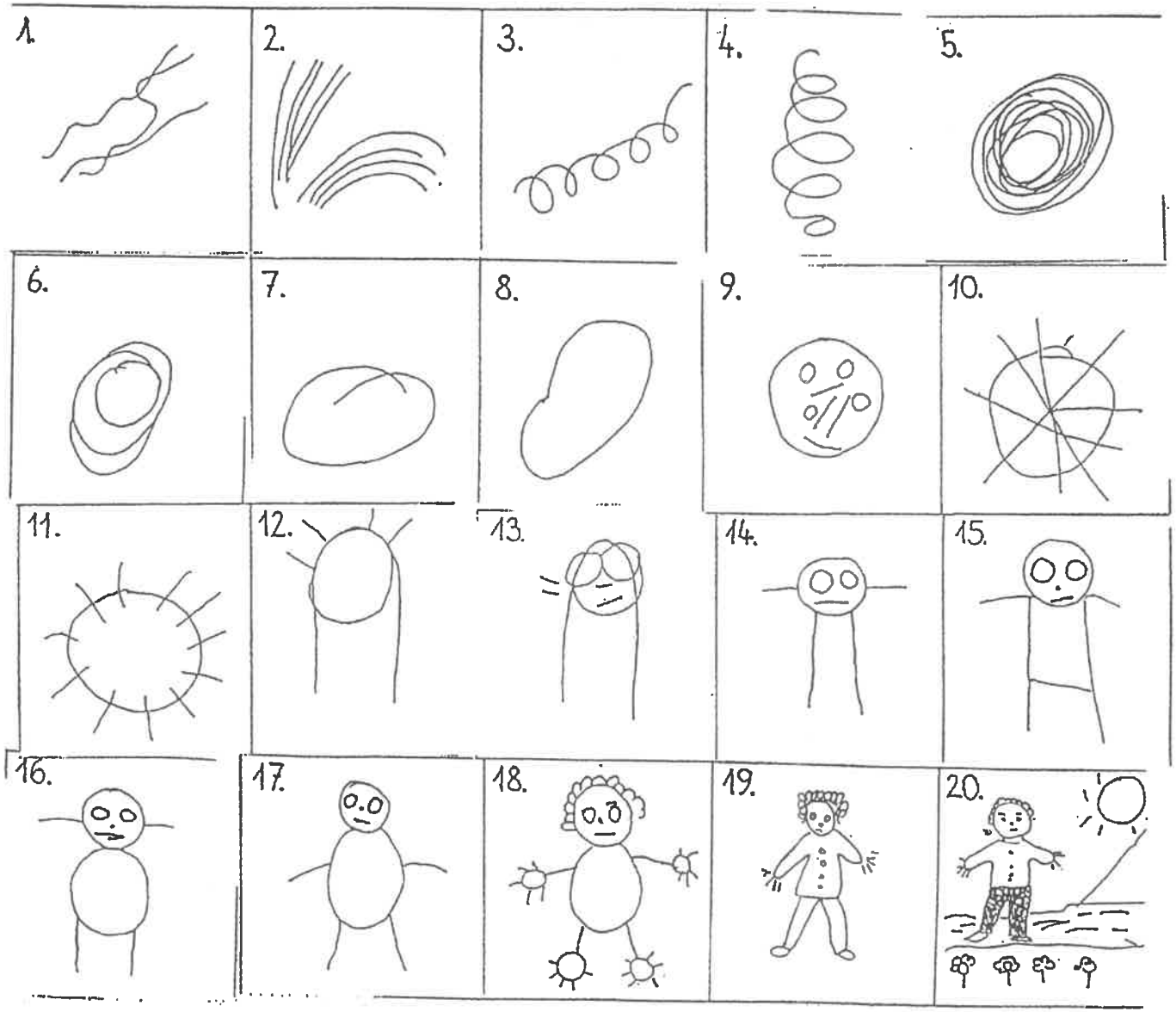

C) INTELLEKTUÁLIS FEJLŐDÉS

3. SZIMBOLIKUS GONDOLKODÁS FEJLŐDÉSE

3.2.Szimbolikus játék

	Dátum:																		
1.	Tárgyas napirendet használ.																		
2.	Képes-szóképes napirendet használ.																		
3.	Valamennyire megérti a szimbolikus folyamatokat (a képek, a miniatűr tárgyak igazi tárgyakat reprezentálnak).																		
4.	Igazi háztartási eszközöket céljuknak megfelelően használ.																		
5.	Játékállatokat/babákat úgy tart, mintha igaziak lennének.																		
6.	Felszólításra szimbolikus cselekedeteket hajt végre babázás közben (pl. megitatja a macit üres játékpoharat használva).																		
7.	Miniatűr tárgyakkal kis mértékben mutat spontán szimbolikus játéktevékenységet (pl. a baba etetése kanállal).																		
8.	Tárgyakkal spontán szimbolikus játéktevékenységet végez (pl. kockát autóként tologat, vagy a banánt úgy használja, mint a telefont).																		
9.	Kérésre fel tud venni egyszerű szerepet (pl. „Legyél mérges!", „Csinálj úgy, mint akinek fáj a hasa!" stb.).																		
10.	Ugyanúgy, mint az előző, de bonyolultabb szerepet (pl. eladó, postás).																		
11.	Spontán felvesz szerepeket, amelyekben szimbolikusan használ tárgyakat (pl. a pad elején ülő „buszsofőr" a lassan „beszálló" társait gyorsabb „beszállásra" bíztatja).																		

D) SZOCIÁLIS VISELKEDÉS

	Dátum:																		
1.	Felnőtt figyelmére válaszul mosolyog.																		
2.	A figyelemre válaszul vokalizál.																		
3.	Mások arckifejezésére válaszul mosolyog.																		
4.	Kinyúl a felajánlott tárgyért.																		
5.	Kinyúl az ismerős ember felé (szeretetért, kényelemért).																		
6.	Röviden megvizsgálja a felajánlott tárgyat.																		
7.	A kezébe adott tárgyat rázza, nyomkodja, nem szándékosan produkálva hangot.																		
8.	Gyakran keres szemkontaktust, amikor 2-3 percig foglalkozunk vele.																		
9.	Vokalizál, hogy magára terelje a figyelmet.																		
10.	A felnőtt utánzásaképpen tapsol.																		
11.	A felnőtt utánzásaképpen pá-pá-t int.																		
12.	Más cselekvéseket is tud utánozni.																		
13.	Felajánlja a játékot, tárgyat a felnőttnek (nem feltétlenül engedi is el).																		
14.	Megölel, megsimogat, megpuszil ismerős személyt.																		
15.	Utánozva ráz, vagy nyomkod tárgyakat, hogy hangot adjanak.																		
16.	Rövid ideig részt vesz játékban felnőttel (autó-tologatás, labdagurítás).																		
17.	Ugyanez, de másik gyermekkel, felnőtt irányításával.																		
18.	Kölcsönös aktivitást igénylő kapcsolatban felnőttel részt tud venni 2-3 percig (pl. kukucs-játék).																		
19.	Aktívan fedezi fel környezetét (nem túl szelektáló módon).																		
20.	Megismétel olyan cselekedeteket, amelyek nevetést vagy figyelmet igényelnek.																		
21.	Odaad könyvet a felnőttnek, hogy olvassa vagy együtt nézegessék.																		
22.	Húzza a felnőttet, hogy megmutasson neki egy tárgyat/eseményt (nem azonnali szükségletettel összefüggésben).																		
23.	Üdvözli ismerős társait és a felnőtteket, ha figyelmeztetik.																		
24.	Figyel a zenére/mesére legalább 2 percig.																		

25.	El tud hozni egy tárgyat, vagy elhívni egy személyt a másik szobából, ha utasítják.																		

	Dátum:																		
26.	Mondja, hogy „kérem” és „köszönöm”, ha emlékeztetik.																		
27.	Spontán segít a felnőttnek a házi- vagy más munkákban (pl. fogja a lapátot).																		
28.	Valamennyire érti az érzelmeket, azzal hogy megnevezi a szeretetet, dühöt, szomorúságot.																		
29.	Tud szabályokat követni úgy, hogy más gyerek cselekedeteit utánozza.																		
30.	Figyelmeztetés nélkül köszön az ismerős felnőttnek.																		
31.	Engedélyt kér, hogy játszhasson azzal a játékkal, amelyikkel egy társa játszik.																		
32.	Ki tudja várni a sorát egyszerű társasjátékban.																		
33.	Többnyire kooperál a felnőtt kéréseivel.																		
34.	Segítséget kér, ha nehézsége támad.																		
35.	Hozzá tud szólni a felnőttek beszélgetéséhez (nem „kényszeres” módon).																		
36.	Figyelmeztetés nélkül bocsánatot kér.																		
37.	Kooperatív játékban 2-3 más gyermekkel együtt részt vesz.																		
38.	Nyilvános helyen szociálisan elfogadhatóan viselkedik.																		
39.	Engedélyt kér, ha mások tárgyát akarja használni.																		
40.	Megnevezi saját érzéseit: bánat, öröm stb.																		
41.	Elmagyarázza a játékszabályokat másoknak.																		
42.	Bekapcsolódik a beszélgetésbe étkezéskor.																		
43.	Elkeseredett másik gyereket vigasztal.																		
44.	Általános viselkedése: érzékeny, fegyelmezett, önálló.																		
45.	Veszélyérzete korának megfelelő.																		
46.	Veszélyérzete nem minden téren alakult még ki.																		
47.	Néhány környezeti hatással szemben veszélyérzete túlzott.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

1. WC-HASZNÁLAT

	Dátum:																		
1.	Még nem kezdték szobatisztaságra szoktatni.																		
2.	A gyermek nem mutat ellenállást, ha bilire helyezik.																		
3.	A gyermek nem mutat ellenállást, ha WC-re helyezik.																		
4.	Jelzi (pl. fészkelődik), ha nadrágja pisis/kakis.																		
5.	A gyermek általában használja a bilit, ha ráteszik.																		
6.	A gyermek általában használja a WC-t, ha rendszeresen ráültetik.																		
7.	A gyermeknek csak néha van „balesete", ha rendszeresen ül WC-re.																		
8.	A gyermek jelzi szükségletét fészkelődéssel/szokatlan viselkedéssel.																		
9.	A gyermek száraz marad éjszaka, ha közben megpisiltetik.																		
10.	A gyermek le tudja húzni nadrágját a WC-nél.																		
11.	A gyermek fel tudja húzni nadrágját a WC-nél.																		
12.	A gyermek száraz marad éjszakára (általában).																		
13.	Szándékosan jelzi szükségletét a felnőttnek.																		
14.	Figyelmeztetés nélkül, egyedül elmegy WC-re.																		
15.	A gyermek felébred, hogy használja a WC-t, ha szükséges.																		
16.	Figyelmeztetés nélkül tiszta marad egész nap, általában.																		
17.	Lehúzza maga után a WC-t, figyelmeztetés nélkül.																		
18.	Figyelmeztetés nélkül megtörli a popsiját.																		
19.	(fiúk esetében) Képes használni a piszoárt (állva pisilni a megfelelő helyen).																		
20.	Figyelmeztetés nélkül kezet mos WC használata után.																		
21.	Felismeri a különbséget a fiú és lány WC között.																		
22.	A WC-t önállóan használja, nyilvános helyen is.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

2. ÉTKEZÉS

2.1. Evés és ivás

	Dátum:																		
1.	Kooperál, ha etetik.																		
2.	Kézzel tud enni.																		
3.	Két kézzel fogva tud pohárból inni, anélkül, hogy kiöntené.																		
4.	Felemeli a csészét, hogy igyon belőle, majd visszahelyezi az asztalra.																		
5.	Segítség nélkül tud kanállal enni.																		
6.	Melléöntés nélkül tud kanállal enni.																		
7.	Jól rág.																		
8.	Ügyesen eszik kanállal vagy villával.																		
9.	A poharat félkézzel fogva tud inni.																		
10.	Kést, villát használ; a kést az étel tolására, megtartására, kenyér kenésére használja.																		
11.	Kancsóból önt a pohárba (nem biztos, hogy abbahagyja).																		
12.	Segítség nélkül kitölti saját italát.																		
13.	Az étel elvágására használja a kését.																		
14.	Rendeltetésszerűen használja a kést és a villát egyszerre.																		
15.	Tud gyümölcsöt hámozni késsel.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

2. ÉTKEZÉS

2.2. Étkezési szokások

	Dátum:																		
1.	Nagyon merev étkezési szokásai vannak (pl. csak néhány ételfélét eszik).																		
2.	Ül az asztalnál.																		
3.	Csak a saját tányérjából eszik.																		
4.	A saját étkezésének ideje alatt ül csak az asztalnál.																		
5.	Az egész étkezés alatt az asztalnál ül.																		
6.	Nyugodtan megvárja, amíg kiszolgálják.																		
7.	Hajlandó megkóstolni új ételeket.																		
8.	Nagyjából elfogadható módon eszik.																		
9.	Figyelmeztetés nélkül csukott szájjal eszik.																		
10.	Segítség nélkül tálal magának.																		
11.	Megfelelően adagolja a sót, mártást stb.																		
12.	Megfelelő adagot tálal ki magának.																		
13.	Másoknak is felszolgálja az ételt.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

3. MOSAKODÁS

3.1. Arc és kéz

	Dátum:																		
1.	Nem tanúsít ellenállást a mosakodásnál.																		
2.	Víz alá tartja a kezét és utánozva arcára locsolja a vizet.																		
3.	Elveszi a törülközőt a felnőttől, megtörli kezét, arcát.																		
4.	Megmossa a kezét, ha a felnőtt beállítja a vizet.																		
5.	Mosdókesztyűvel megmossa arcát, ha a felnőtt beállítja a vizet.																		
6.	Megölti a mosdót vízzel, ha a felnőtt beállítja a hőmérsékletet és a szintet.																		
7.	Segítség nélkül megtörli a kezét, ha figyelmeztetik.																		
8.	Segítség nélkül megtörli az arcát, ha figyelmeztetik.																		
9.	Megölti a mosdót vízzel, és segítség nélkül elzárja a csapot.																		
10.	Megszárítja a kezét/arcát figyelmeztetés nélkül.																		
11.	Segítség nélkül megmossa a kezét és az arcát.																		
12.	Kezét, arcát hatékonyan tisztára mossa.																		
13.	Felismeri, hogy mikor szükséges a mosakodás.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

4. ÖLTÖZÉS ÉS VETKŐZÉS

	Dátum:																		
1.	Általában kooperál, ha öltöztetik.																		
2.	Kinyújtja a karját a ruhaujjhoz.																		
3.	Tartja a lábát a cipőhöz.																		
4.	Ki-beküzdi magát a mellénybe, ha félig a fején van.																		
5.	Lábbal le tudja rúgni a cipőt.																		
6.	Ha ki van gombolva a kabátja, és le van eresztve a válláról, ki tud bújni belőle.																		
7.	Kézzel veszi le a cipőjét.																		
8.	Leveszi a kigombolt kabátját.																		
9.	Segítség nélkül leveszi a nadrágját																		
10.	Segítség nélkül leveszi a zokniját.																		
11.	Kinyitja ruháján a cipzárt.																		
12.	Megtalálja a karlyukat a kabáton és az ingen.																		
13.	Ha ki vannak kapcsolva/gombolva a ruhái, le tud vetkőzni.																		
14.	Könnyen járó gombokat ki tud gombolni.																		
15.	Ki tud kötni masnira kötött cipőfűzőt.																		
16.	Segítség nélkül levetkőzik, kivéve a bonyolult ruhaneműt (pl. mandzsetta).																		
17.	Egyszerű ruhaneműt fel tud venni.																		
18.	Egyszerű kapcsokat, egyéb zárat be tud kapcsolni a ruhadarabon.																		
19.	Fel tud öltözni, kivéve nehezebb kapcsokat/gombokat/zárakat.																		
20.	A megfelelő lábára veszi a cipőt.																		
21.	Meg tudja különböztetni a ruhák elejét, hátát.																		
22.	Visszafordítja a ruhákat, ha ki vannak fordítva.																		
23.	Megköti a cipőfűzőjét masnira.																		
24.	Felügyelet nélkül öltözik és vetkőzik.																		
25.	Szépen összehajtogatja a levetett ruhát.																		
26.	Kiválasztja a saját ruháit.																		

27.	Az időjárásnak megfelelően öltözködik.																		
28.	A hőmérséklet változásának megfelelően váltja ruhát (pl. ha melege van, figyelmeztetés nélkül leveszi kardigánját).																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

5. FOGMOSÁS

	Dátum:																		
1.	Nem ellenkezik, ha a szájába teszik a fogkefét.																		
2.	Ha a fogkrémes kefét a szájába adják, megpróbál fogat mosni.																		
3.	Megfelelően kiköpi az öblítővizet.																		
4.	Kiválasztja a saját fogkeféjét.																		
5.	Ráteszi a fokrémet tubusból nyomva a fogkefére.																		
6.	A fogkrém tubusának tetejét pontosan le- és visszacsavarja																		
7.	Megfelelően mossa a fogát.																		
8.	Fogmosása alapos.																		

6. ÖNÁPOLÁS ÉS HIGIÉNÉ – FÜRDÉS

1.	Együttműködik, ha fürdetik.																		
2.	Irányítással leszappanozza és mossa magát.																		
3.	Irányítás nélkül megfelelően szappanozza és mossa magát.																		
4.	Elkészíti a fürdővizét, ha a felnőtt megfelelően beállítja a víz hőmérsékletét.																		
5.	Megfelelően megtörölközik.																		
6.	Felügyelet nélkül elkészíti a vizet, megmosakszik és megtörölközik.																		
7.	Ha szükséges, alaposan megfürdik, felismeri a fürdés időszerűségét.																		

7. ZUHANYOZÁS

1.	Ha a felnőtt beállítja a vizet, beáll alá.																		
2.	Megfelelően mosakszik a zuhany alatt, ha a felnőtt ellenőrzi a vízhőmérsékletet.																		
3.	Beállítja a zuhanyt a megfelelő hőmérsékletre, megmosakszik, majd elzárja a csapot.																		

E) ÖNKISZOLGÁLÓ KÉSZSÉGEK

8. HAJMOSÁS

	Dátum:																		
1.	Minimális „ellenkezéssel" hagyja, hogy megmossák a haját.																		
2.	Együttműködik, amikor megmossák a haját.																		
3.	Felhabozza-dörzsöli a haját, ha a felnőtt adja a sampont és leöblíti.																		
4.	Szóbeli segítséggel megfelelően megmossa a haját.																		
5.	Megfelelően megmossa a haját a kádban vagy zuhany alatt.																		
6.	Törölközővel megtörli a haját.																		
7.	Hajszárítóval megszárítja a haját.																		

9. VEGYES

1.	Kooperál, ha körömkefével mossák a kezét.																		
2.	Önállóan, jól használja a körömkefét.																		
3.	Felügyelet alatt tisztítja a körmeit.																		
4.	Felügyelet nélkül tisztítja a körmeit.																		
5.	Figyelmeztetésre megtörli az orrát.																		
6.	Figyelmeztetésre kifújja az orrát.																		
7.	Ha szükséges, kifújja az orrát.																		
8.	(fiúk esetén) Felügyelettel borotválkozik.																		
9.	(fiúk esetén) Felügyelet nélkül borotválkozik.																		
10.	Fürdés/zuhanyozás után dezodort használ.																		
11.	(lányok esetén) Segítségre van szüksége, hogy menstruációjakor ellássa magát.																		
12.	(lányok esetén) Önállóan el tudja látni magát menstruációjakor.																		

F) HÁZTARTÁSI ÉS ÖNÁLLÓSÁGGAL KAPCSOLATOS KÉSZSÉGEK

1. HÁZTARTÁSI KÉSZSÉGEK

	Dátum:																		
1.	Irányítással meg tudja kenni a kenyerét.																		
2.	Egyszerű dobozokat és csomagolásokat ki tud nyitni.																		
3.	Melléöntés nélkül tud a kancsóból italt tölteni magának.																		
4.	Tud egy pohár vizet hozni a csapból.																		
5.	Felügyelet nélkül megkeni a kenyerét (megfelelő mennyiséget használva).																		
6.	Ha megfelelő edényeket megkapja, meg tud teríteni.																		
7.	Kakaóhoz megfelelő mennyiségű tejet, cukrot, kakaóport tud tenni.																		
8.	Tárgyakat a konyhából kérésre kihoz.																		
9.	Felügyelet alatt tud egyszerű háztartási eszközöket/gépeket használni (pl. kenyérpirítót).																		
10.	Megfelelően letörli az asztalt/felületet.																		
11.	Saját szörpjét csapból engedett vízzel hígítva el tudja készíteni.																		
12.	Felügyelet alatt tud gyümölcsöt, zöldséget vágni (késsel).																		
13.	Megterít egy csoportnak, odakészített tárgyakkal.																		
14.	Közvetlen felügyelet nélkül is tudja használni a konyhai eszközöket.																		
15.	Szóbeli segítséggel teát, kávét készít.																		
16.	Elmosogat, eltörölget felügyelet nélkül.																		
17.	Felügyelet nélkül tudja használni a háztartási gépeket.																		
18.	Önállóan elmosogat, összeszedve az összes mosatlan edényt stb.																		
19.	Teljesít olyan feladatokat is, amelyekben több mint egy folyamatot kell elvégeznie, csak szóbeli segítséggel (pl. pirítós-vajas kenyér sajttal).																		
20.	Ugyanez, csak segítség, irányítás nélkül.																		

F) HÁZTARTÁSI ÉS ÖNÁLLÓSÁGGAL KAPCSOLATOS KÉSZSÉGEK

2. ÖNNÁLLÓSÁG ÉS A KÖRNYEZET ISMERETE AZ ISKOLÁBAN

	Dátum:																		
1.	Felismeri a saját osztályának tanárait, személyzetét.																		
2.	Megtalálja az osztálytermet.																		
3.	Megismer egy másik gyermeket az osztályból.																		
4.	Felismer néhány személyt a másik osztály személyzetéből is.																		
5.	Megtalál más ismerős termet is (pl. játszószoba, konyha).																		
6.	Minden gyermeket megismer az osztályában.																		
7.	Megnevezi a tanárokat saját osztályában.																		
8.	Megnevezi a gyermekeket az osztályában.																		
9.	A legtöbb tanárt, személyzetet felismeri.																		
10.	A legtöbb gyermeket felismeri.																		
11.	Megnevezi a legtöbb tanárt, személyzetet, gyermeket.																		
12.	Napirendi kártyával minden termet megtalál az iskolában.																		
13.	Megbízhatóan közlekedik az iskolában, felügyelet, kártya nélkül.																		
14.	Ismeri, kérdésre elmondja a személyzet munkáját az iskolában (pl.: „Olga takarít.”).																		

F) HÁZTARTÁSI ÉS ÖNÁLLÓSÁGGAL KAPCSOLATOS KÉSZSÉGEK

3. AZ ISKOLÁN KÍVÜL

	Dátum:																		
1.	Általában elfogadhatóan viselkedik az utcán.																		
2.	A boltokban nem fogja meg a kirakott árut.																		
3.	Tolerálja (eltűri, elfogadja) a sorbanállást, várakozást boltban, cukrászdában.																		
4.	Önállóan rálép, le és fel utazik a mozgólépcsőn.																		
5.	Utazik liften.																		
6.	Felügyelettel elfogadhatóan viselkedik a buszon.																		
7.	Valamennyire megérti a boltok, üzletek rendeltetését (pl.: a zöldségesnél főleg gyümölcs, zöldség kapható, stb.).																		
8.	Valamennyire megérti az emberek funkcióját a közösségben (pl.: a postás – aki levelet hoz, az orvos – aki beteget gyógyít, stb.)																		
9.	Egyedül sétál a városban (kivéve a nagy utakon).																		
10.	A saját italát/süteményét egyedül kéri a cukrászdában.																		
11.	Felismeri az ismerős épületet (iskolát, cukrászdát, üzletet), ha a látóterébe kerül.																		
12.	Kéri és kifizeti saját italát/süteményét a cukrászdában, ha mondják neki.																		
13.	Látszik, hogy tudatában van a környezeti veszélyeknek (pl. mélyvíz, forgalom).																		
14.	Odatalál ismerős helyre (pl. iskolába, cukrászdába).																		
15.	Csendes úton át tud kelni, de csak szóbeli segítséggel.																		
16.	Minimális segítséggel utazik a buszon, és felismeri, hogy hol kell leszállnia.																		
17.	Otthon napirendi kártyákat használ.																		
18.	A telefont felveszi, a keresett személyt a készülékhez hívja.																		
19.	Önállóan telefonál utcai fülkéből.																		
20.	A postán bélyeget vásárol, levelet felad.																		

21.	Ismerősöknek véletlen találkozáskor is figyelmeztetés nélkül köszön.																			